

ARGIA

TREBIÑO

Erbeste zatia
rabako bihotzean

XAVIER SANCHEZ ERAUSKIN

«Mergaran aurkeztu
HBren izpiritua
zen betierekoa»

KULTURA

«gorriko antzerki
jaialdien diru
estuasuak

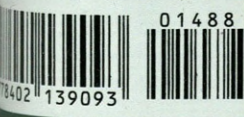
LUZIEN TXEZAHARRETA

«Politikarien
ginduak utzirik,
kulturgintza
ritarren esku da»

IKASTOLEN JAIA ERRIOXAN

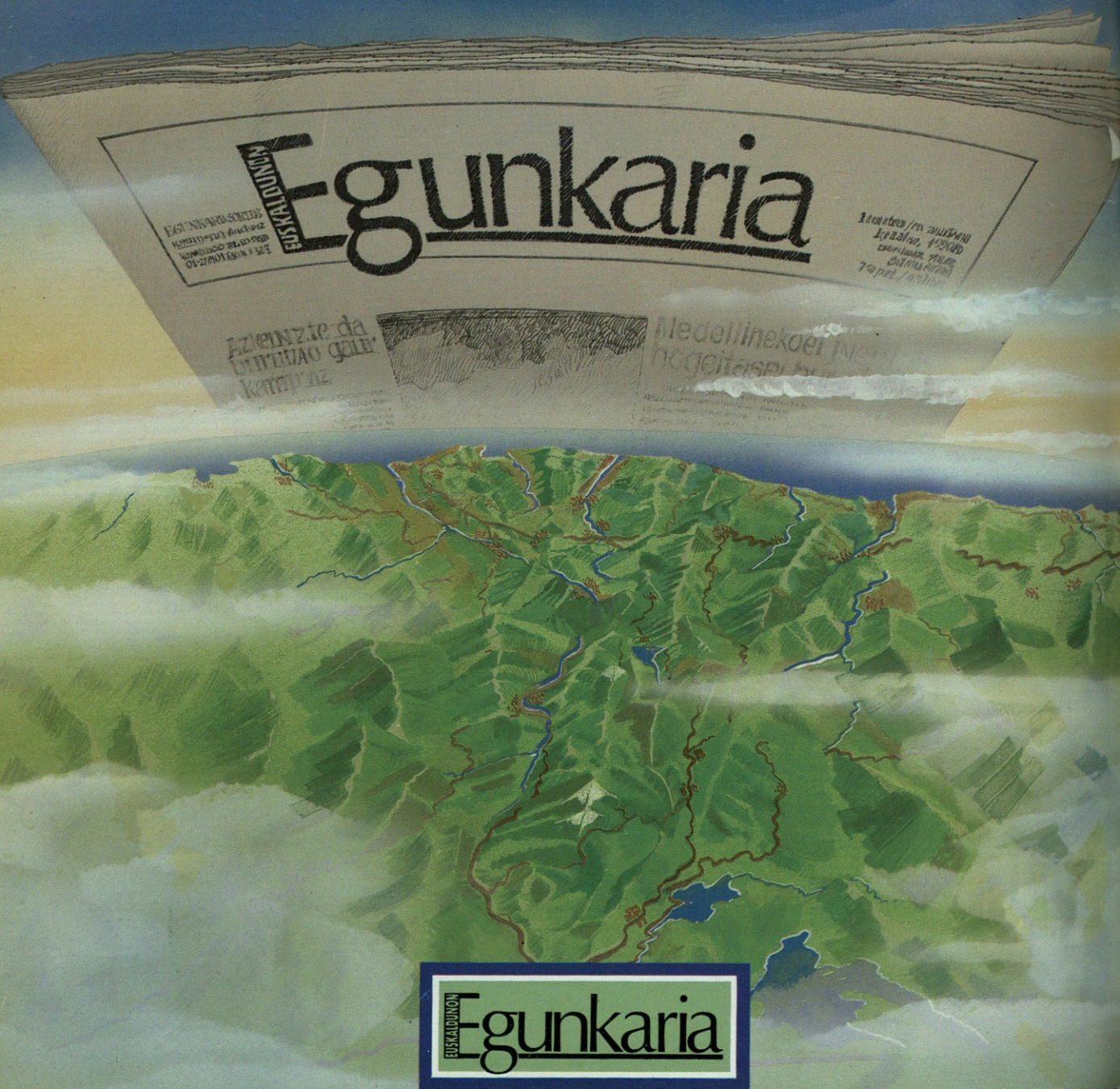
EUSKARAREN UZTA BILTZEN

EUROPA ETA EUSKAL HERRIKO HAUTESKUNDE EMAITZEN ANALISIA

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

IRAKUR- LEAK MINTZO

Ertzantzari, Eusko Jaurlaritzari... dagokionari

MAIATZA, hilak 4, eguerdiko 12,30etan, Bilboko gran Via 85, «Gure Etxea»n, emaztea eta biok. Lehen leihatilatxoan nortasun agiria eman, txarteltxoa —bistan eskegitze— eta n.a. jaso eta bigarren leihatilatxora. Gu aurrera eta bat batean, mikrofono ahots zakartua zera esaka: *las bolsas a la cinta*. Begiratu, eta kontra genuen kristalezko buntzerrean ertzain bat, eta nik neure artean hauek dituk neurriak, baina euskara, betiko legez, neurririk barik». Euskaraz mesedez —nik, ahal nuen goxoen—. Eta behin eta bigarren aldiz —ahots zakartuarekin— no se. Gu, bitartean, poltsarekikoa egiten eta, amaituta, aurrez-aurre —kristal ilunetik—, adi-adi, bekozko iluna baino ez ikusgai. *Moveros! Si teneis algo que deir lo decis arriba, o si no me lo contais a la bajada*. Emazteak aurrera segitzeko, eta halaxe egin genuen. Seigarrenera igo, egin beharrekoa egin, eta behera berriz ere. Aieratu eta, *«los txarteles encima de la mesa»*. Eta *«encima de la mesa»*-k ertzainari eskura ematea esan gura, eta halaxe bada otxizak eta geroarte. *Hasta luego* erantzuna. Hau dena eurek dituzten sofistikazio horietan egongo da, eta mesedez begira dezaten eskatzen diet ze horretarako baita sofistika-

zioa, oinezkoaren zerbitzurako, ez ala?

Areto hori «Gure Etxea» bada, uztar dezatela izena izana eta esana, gainetikoan «Etxe Arrotza» baino ez. Eta hor izan dugun ertzainari, hurrengorarte batekin batera, ea enteratzen den non, zertan eta zertarako dagoen. Eta gogorarazi nahi nioke hilabetea osoa dela, 30ekoa, eta ez kobratzen den egun bakarrekkoa.

**Pello Sarriegi
Barrika (Bizkaia)**

Gaur eguneko Normandiak

EZ naiz inoiz egon Normandian. Gerra filmeek erakutsi izan didatenagatik, hondartza politikak dituela dakit. Egia esan, ez naiz filme hauen zalea. Mapa bat muturren parean jarri eta Normandia non dagoen esateko aginduko balidate, ez nuke jakingo non kokatu. Frantzian, hori bai, baina ge-

hiagorik ez. Hau irakurriko duen norbaitek pentsatuko du lotsa sentitu beharko nukeela nire ezjakintasunagatik, baina hori ez zait nahikoa arrazoi iruditzen geografia, kartografia eta historia ikastaro trinkoak jasan behar izateko bapatean komunikabideen bitartez.

Alegia, ez naizela harro nire geografia akatsez, baina are harrotasun gutxiago sentitu dudala azken egunetan jasan behar izan ditugun laudo eta zurikeria merkeen aurrean. Faxismoari Mendebaldeko ateak herstea lortu zela duela mende erdi zioten urteurren egunean estatu-gizon irribartsuek, militarrez inguratuta. Europa salbatzea lortu zela. Inork ez zuen hitz egin Europak horretaz ikasi izan ez duenaz. Inork ez zuen gogoratu berrogeita hamar urte nahikoak izan direla iragan hurbila ahaztu eta faxismo sotilagoa baimentzeko. Nork aipatu zuen Normandiako hondartzetan Le Pen-en jarraitzaileek lasai lasai har dezaketela eguzkia egun? Berlusconi eskua irribartsu eman berri zion Bill Clinton-ek ez. Bere kaleetan turkiarren aurkako sarraskiak sarritan ezagutzen dituen Helmut Kohl-ek ere ez. Irakatsitako historia hiltzaileek idatzi zutela dio abestiak. Eta mende erdi beranduago, inor ez da ausartzen historia errepikatzen ari dela onartzeraz.

**Arantxa Azkue
Donostia**

H I R U G A R R E N B E G I A

Legebiltzarren sexuaz

ANTZUA esaten diogu laugarriaren inora ez daraman eztabaidari, eskuarki izaten ditugunei, alegia. Gaztelertik ekarrita bizantziar ize-nondoa ere baliatu dugu inoiz gauza bera esateko, nahiz eta gutako inork ez dakien nolakoak ziren Bizantzio zaharrean izaten zituzten ika-mikak. Hirugarren modubari ere badarabilgu antzerakoetan: aingeruen sexua (errepara denek gizonezko izenez ezagutzen ditugula).

Azken alea iritsi eta gutxira lotu gintzaizkion elkarri epelak esateari erredakzioan bertan. Azala genuen hizpide (bihurgunez betetako bidea, inondik ere). Polit edo itsusi,

deigarri edo apal komentarioez gain, tituluaren egokierari erreparatu genion. Erreparatu arazi, beharko esan. «Koroarik gabeko erregea». Europako Legebiltzarra. Nonbait agerikoa makilatutakoa emakume aurpegia zela. Europari dagokiona.

Eta hortxe irakiten hasi saltsa. Hirugarren begia giza-tradizio eta kultura zahararren betazalez itxia, garbitu egin zizkiguten begi-mintzak kamamila fina erabiliz. Garbitu kanpotik, noski, 'ohar-kabea' *ibes* egiten duten 'akatsoi' begi-belarri estu jarraitzen zaizkienak. Emakume aurpegia, Europa irudikatuz, eta koroarik gabe-

koa *erregea*. Betikoa. Erregina beharko lukeela, alegia. Eta halaxe da, tituluak argazkiarekin duen lotura hautsezinezkoa kontuan hartuta.

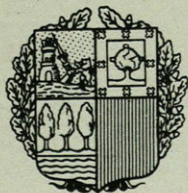
Eztabaida bertan ito ez eta ate adina maratila ateratzen ditugula erakustearren, «hala ere» batzuk plazaratu genituen hirugarrenekook. Erregiza legebiltzarrari dago-kiola, ez Europari, eta bidezkoa dela *ar* paratzea. Bestalde, ez duela esanahi bera, indar aldetik behintzat, koroarik gabeko errege edo erregina esateak... Azken argudioak, guk tinko baliatutakoak, akats berak baino errotuagoak dauzkake susta-iraiak arestian aipatutako

kultura eta tradizioan. Baina gure herrian ere ugaltzen ari diren psiko-sozio-sexo-filologo eta antzerakoei igorriko diegu pilota, txosten eta tesi mardulen itxuran itzul diezaguten. Gustatu egiten zaie, gainera. Bizpahiru esamolderen errotze *matxista*, semantika arkoia... Haiei ere hizpidea ahiaren moduan eman diegu, sudurretik aho-
ra.

Zuzenketatxoa badugu azken aleari dagokiona: bere burua debar osotzat jotzen du baina jaiotzez bilbotarra dela argitu digu **Txema Vitoriak**. Hala bedi!

MIKEL ELORZA

- 6.** Abertzale bakarra Strasburgeko legebiltzarrean. AITZIBER YARZA.
- 10.** Sozialisten porrota Espainia eta Frantziako emaitzetan. LUIS FERNANDEZ.
- 13.** Abstentzio nabarmena estatuz estatuko hauteskunderetan. XABIER LETONA.
- 16.** Indiarrentzat kalte Kolonbiako lurrikaran. XABIER LETONA.
- 18.** Nazioartea ttantaka.
- 20.** Enpresa txikiak batzeko politika, krisiari aurre egiteko. MYRIAM GARTZIA.
- 21.** Fineco finantza taldeko Juan Mari Otxoari elkarrizketa. MYRIAM GARTZIA.
- 22.** Araba Euskaraz Labarkan, Ebroko euskal txalupan. MYRIAM GARTZIA.
- 24.** Araba, euskararen zaspigarren alaba. KOLDO ZUAZO.
- 28.** Geu, Gasteizko euskaldunak. AMAGOIA IBAN.
- 32.** Trebiño, erbeste zatia Arabako bihotzean. SUSANA CALLEJA, ITZIAR MARTINEZ DE SANTOS.
- 34.** Javier Sanchez Erauskin: «Bergaran aurkeztu zen HBren izpiritua ez zen betierekoa». AMAGOIA IBAN.
- 40.** Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 42.** Luzien Etxezaharreta: «Kulturgintza herritarren esku da». RITXI LIZARTZA.
- 46.** Diru estuasunak kale antzerkiarentzat. JOXI GOIKOETXEA.
- 48.** Euskal ikusentzunezkoen etorkizuna berezko industria sortzearen menpe. ANGEL AMIGO.
- 50.** Bideo-artearen joerak Hagako jaialdian. JOXI GOIKOETXEA.
- 52.** Kultura Agenda.
- 56.** Kultura ttantaka.
- 58.** Aukeran.
- 64.** Denborapasa.
- 66.** Urdaiazpikoa lagun dudala. MIKEL ELORZA.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

HAUTESKUNDEAK: Bi parlamentari abertzale gutxiago egongo dira Europako Legebiltzarrean: Garaikoetxea eta Landa ez dira han izango, EA eta HBren boto galeraren ondorioz, bai ordea EAjko Imaz. Bestetik, PPren gorakada nabaria izan da eta 12 urtetan etengabe irabazten ohiu ondoren, PSOEek sekulako astindua jasotzen du. Frantzian ere, Rocarden asmo berritzaileek porrot egin dute. Europako beste emaitzetan aipagarri: kontserbatzaileen gainbehera Erresuma Batuan, eta eskuinaren indarra Alemanian eta Italian. **/6**

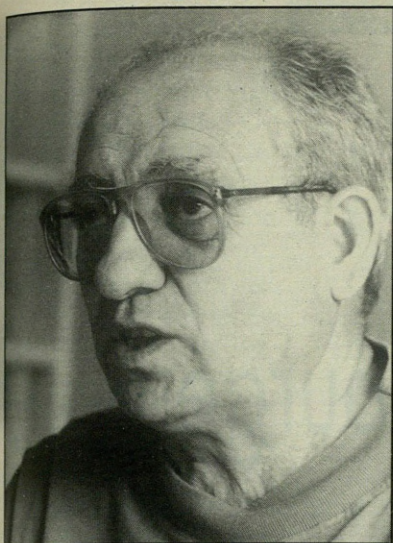
ARABA EUSKARAZ: Hilaren 19an, Labarkan, Arabako ikastolek beren urteroko festa ospatuko dute, oraingo honetan Errioxako ikastolak izango direla protagonista. Orrialdeotan, euskarak herrialde honetan mendez mende izandako bilakaeraz mintzatu zaigu Koldo Zuazo, Unibertsitateko irakaslea. Halaber, Labarkako herria eta Arabako euskara elkartearen berri ere badakizue dosierak. **/26**

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

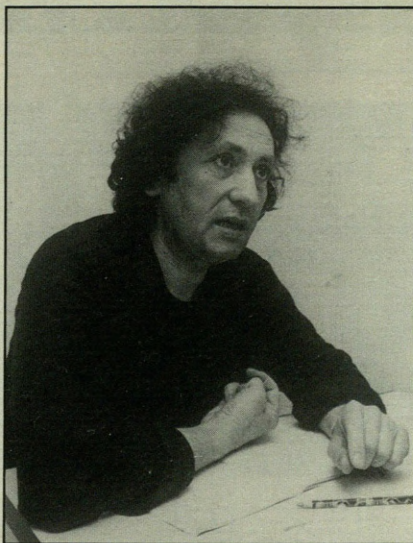

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

JAVIER SANCHEZ

ERAUSKIN: Gasteizen jaio zen «Punto y Hora»-ko zuzendaria eta «Egin»-eko zuzendariordea izandako gizon hau. Apaiz izana hamar urtez, HBko Mahai Nazionaleko partaide bi urtez, espetxean egona bere ardurapeko artikulatu batzuegatik... Guzti hori alde batera utzi du, ordea, azken urteetan. Historia ikastera eta idaztera eman ditu. Horren emaitza den «El nudo corredizo» liburaz itzuli da bizitza publikora. /34

LUZIEN

ETXEZAHARRETA: Maiatz argitaldarien topaketak burutzen ari zirenean izan ginen Luzien Etxezaharretarekin. Euskal Kultur Erakundearen eskutik irratigintzan lanean hastear dela, hainbat gairi buruz hitz egiteko joan ginen Baionara berarengana: egingo duen irratsaioa, literatura, euskara, kazetaritza, Ipar Euskal Herriko kultura eta kulturegintza, oro har. /42.

ANTZERKIA:

Hainbat bazterretan egiten diren kale antzerki jaialditan aldaketak izango dira aurtengo, diru estuasunen eraginez. Instituzioen dirulaguntzen mende daude herri ekimen hauek, eta hauen artean garrantzitsuena, Lekeitiokoa, beharbada azkenengo aldiz egin liteke aurtengo. Dena den, jaialdi politikak egongo dira ikusgai, eta Lekeitiokoa bera, Nazioarteko Kalealdia izango da aurtengo. /46

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrion.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Aina Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uribe, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Iñatza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardeggi, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruña.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

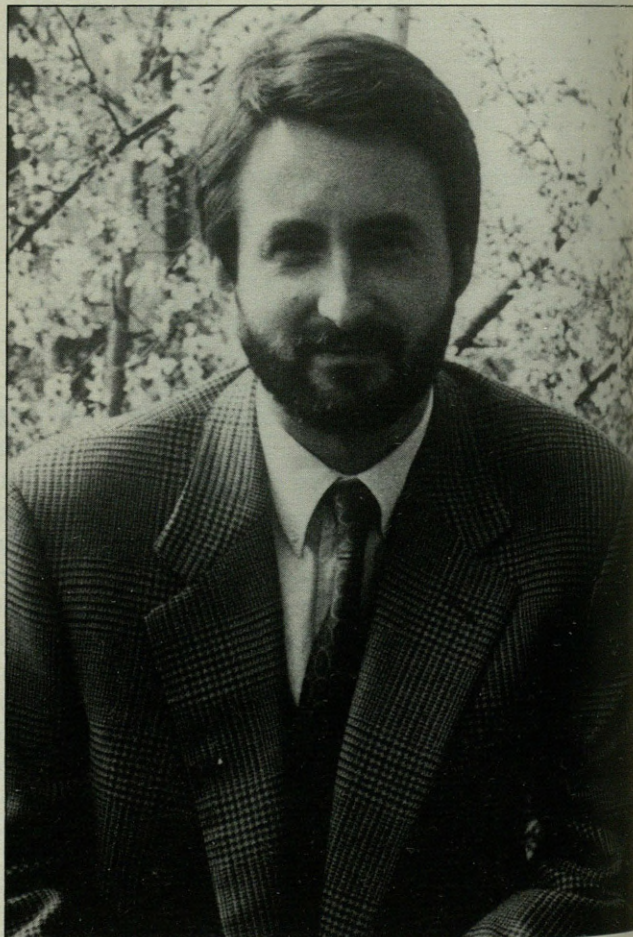
- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

PP indar nagusia Hego Euskal Herrian

Abertzale bakarra Strasburgen

Europako Legebiltzarrean eseriko diren euskal herritarrak zortzi izango dira datozen bost urteotan, aurreko legegintzaldian baino bat gutxiago. Baina lehen ez bezala, orain bakarra izango da alderdi abertzale baten ordezkari, HB eta Eak eurodiputatua galdu baitute. Euskal Herri osoan estatu mailako eskuina nagusi, PP Hego Euskal Herrian eta UDF-RPR Iparraldean.

HEGO Euskal Herrian emandako abstentzio altuak eta Espainia mailan emandako partehartzeak zail jarri zizkien gauzak alderdi abertzaleei. EAJk, baina,

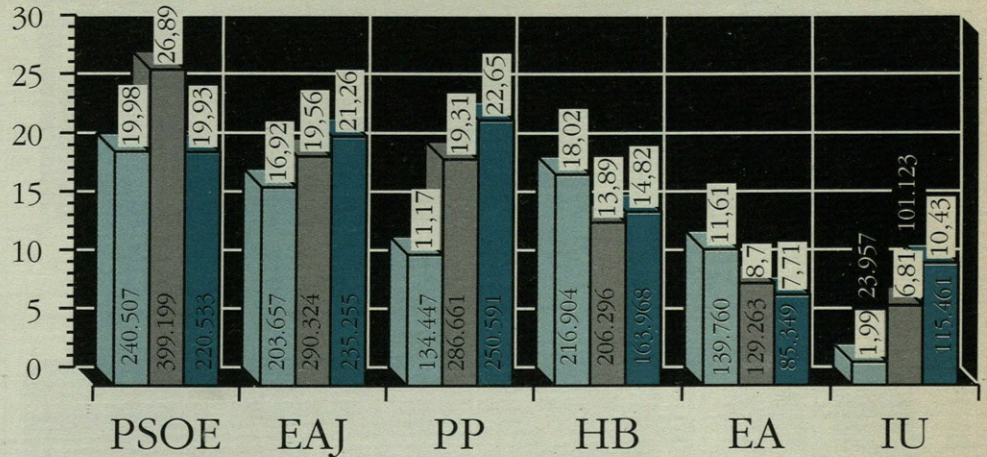

Luis Campoy izango da PPK Strasburgen izango duen ordezkarietako bat. Postua lortzeagatik ezezik, PP-UPNk Nafarroan lortu dituen emaitza onengatik egon daiteke pozik. Josu Jon Imaz alderdi abertzaleen ordezkari bakarra izango da aurrerantzean.

lortu du Strasburgen dato-
zen bost urteetarako ordezkari bat izatea. Hego Euskal Herrian emaitza onak lortu ditu eta hau Valentziarrek eta batez ere, Coalicion Canariak izandako emaitzei lotzeak bi diputatu ekarri ditu koalizioarako. Josu Jon Imaz izango da, ondorioz, alderdi abertzale batek Europako Legebiltzarrean izango duen ordezkari bakarra.

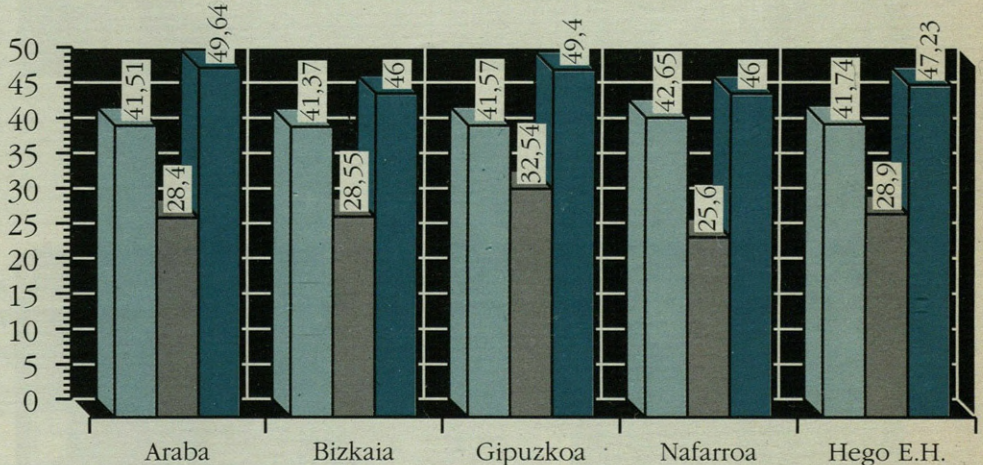
HB eta EAK, ordea orain arte izandako eurodiputatu galdu dute. Biek ere galera honetaz gain, boto kopuru nabarmena galdu dute Europako nahiz iazko hauteskundeekin alderatuz. Biek polarizazioa aipatu dute arrazoi gisa, baina emaitza hauen bestelako esanahiak ere aztertu beharko dituzte. HBk ezker abertzalearen aurka eman den kanpaina gogorrari ere egotzi dio boto galketa, eta emaitza hauek ezker abertzalearen eragin soziala ez dutela adierazten ere gaineratu. Alderdi politiko gehienek, ordea, beste irakurketa politikoa egin dute gaiaren inguruan, eta emaitzak HB barruan erreflexioa eman dadin bidea jarriko dutela adierazi. Hala ere,

Hego Euskal Herria

Grafikoa boto portzentaiaren arabera dago marraztuta, ez boto kopuruaren arabera.

Abstentzioa

IPAR EUSKAL HERRIAN

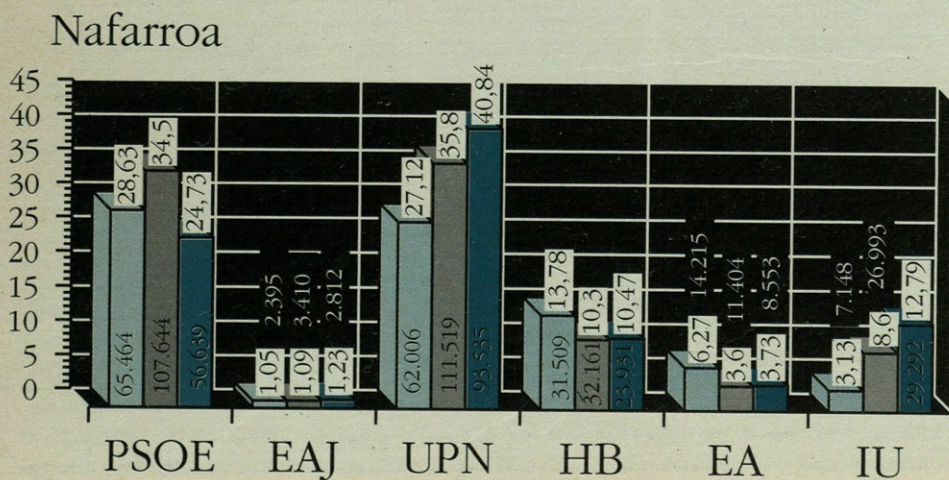
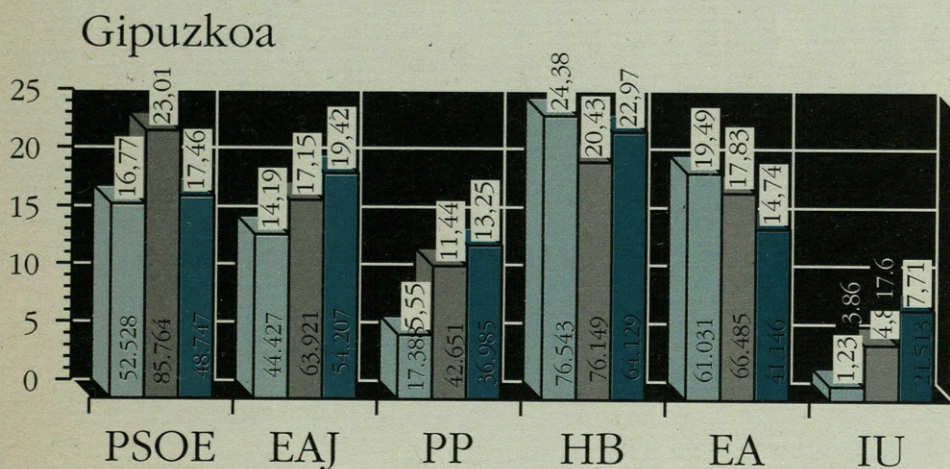
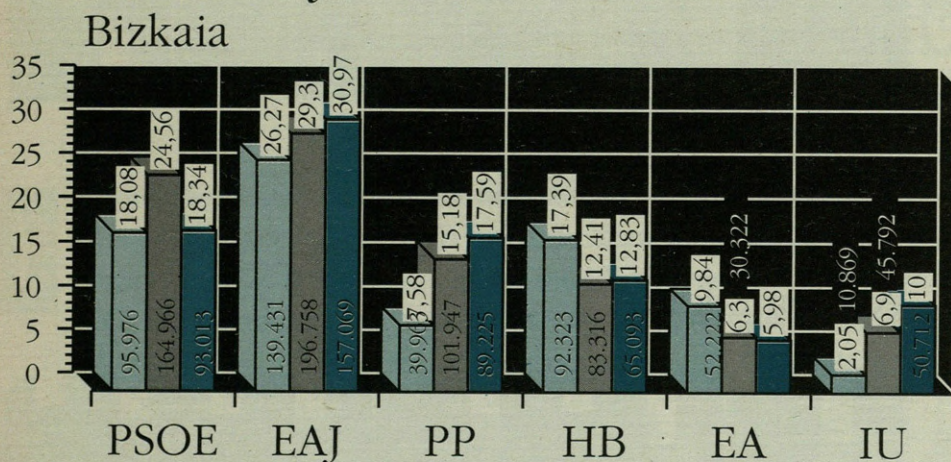
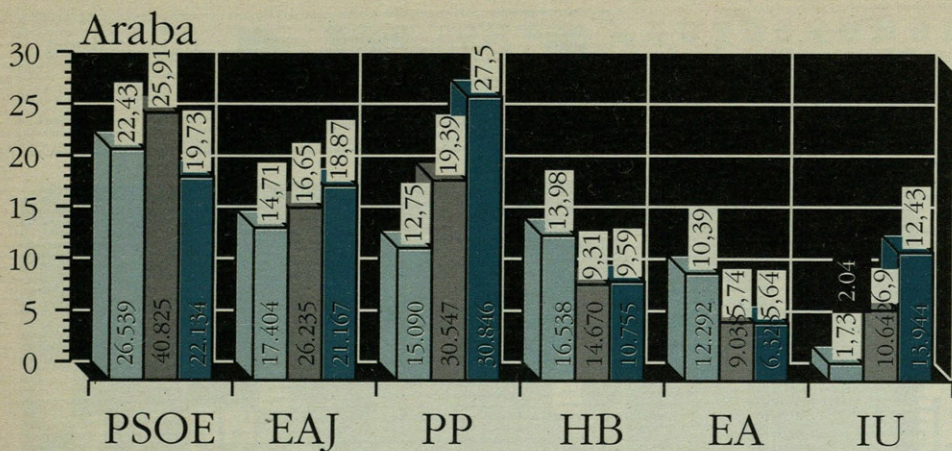
Eskuina hemegonia ehizatuz

HOGEI zerrenden artean zegoen hautua estatu frantsesean hauteskunde hauetan. Azpimarratu behar den fenomeno parte hartze eskasa da, % 50 osta osta gauditua baita, baina, hala ere, aitzineko Europako hauteskundeekin konparatuz igoera izan da.

Pyrenees Atlantiqueseko departamenduan eta Pabeko prefekturak eman dizkigun emaitzen arabera eskuina, espero bezala, garaile agertzen da departamenduan eta baita Ipar Euskal Herrian ere. UDF-RPR

koalizioak bere hegemonia tinko mantentzen du botoen % 32 lortuz. Baina izan da sorpresarik, Arrantza, Ehiza eta Tradizioa zerrenda bigarren lekuan jarri baita, alderdi sozialistaren aitzinean. Arrantza, Ehiza eta Tradizioa alderdiak botoen % 14,5 lortu du eta sozialistek, ordea, 13,8. Hala ere, Nicole Pery zerrendan 6. zenez bere postua berritzea lortu du. Baina eskuineko botoa ez da soilik UDF-RPR koaliziora joan, Beste Europa izeneko alderdiak botoen 9,4 lortu baitu, Bernard Tapien Energia

Erradikala taldeak lortu duen portzentaia bera. Simeoniren zerrendak ez du, aldiz, emaitza inportanterik lortu, Euskal Herrian zenbait herritan % 10 lortzen badu ere. Gaueko oren batean prefekturak ematen digun emaitza Ipar Euskal Herriko 446 herritan 1917 botu lortu ditu. Departamenduan botoen % 2 lortu dute eta estatu mailan lorturikoa ez da baikorragoa % 0,4. Beraz, Simeoniren zerrendak, Euskal Batasuna eta Iparaldeko EAK lagundurik, ez du diputaturik lortzen.

aipatzekoa da HBk Gipuzkoan lehen indarra izatea lortu duela oraingoa, eta gainera alde esanguratsua.

EARI dagokionez, azterketa sakona burutu beharko dutela adierazi dute. ERC koaliziokideak izandako igoera nabarmenaren ondorioz, gauaren lehenengo orduetan Karlos Garaikoe txea eurodiputatu sentitu zen berriro ordu batzuz, baina botoen kontaketa aurrera joan ahala amets bihurtu zen Strasburgeko ahulkitxo. Datozen hauteskunde autonomikoei begira azterketa egin beharko du EAK, hainbatetan aipatu duen bezala urrian erabakiko den EAEko gobernu berrian erabakiorra izan nahi badu.

PP lehen indarra

Alantzarik gabe estatu mailako bi alderdi izan dira garaileak hauteskunde hauetan. PPk Hego Euskal Herrian lehen indarra izatea lortu du. Boto kopuruan azken hauteskundeetan lortutako emaitza hobetu ez badu ere, bai ordea, portzentailetan. Kontuan hartu beharreko bi datu ekartzen dizkigu gogora igoera honek. Batetik, Nafarroan datorren urtean burutuko diren Foru hauteskundeetan, egungo joera mantenduz gero gehiago garbia lor dezakeela. Bestetik, urriko EAEko hauteskundeetan gobernu osatzeko orduan kontuan hartu beharreko alderdi bilaka daitekeela. EAEn lortutako hirugarren postuak (PSE-EETik oso hurbil), «abertzale sentitzen ez direnentzat erreferente nagusi bilakatu» direla esatera bultzatu du Jaime Mayor Oreja. Guztira hiru euskal ordekarri egongo dira

Imaz bakarrik gelditu zenekoa

JOSU Jon Imaz izango da Europako Legebiltzarrean ordezkari abertzale bakarra. Ez Landa eta ez Garaikoe- txearik Miranda, Mendiluze, Duh- rkoop, Areitio, Valdivielso eta Cam- poyren presentziari kontrapuntua egiteko.

Errealitate horrek bigarren planoan utzi du hauteskunde kanpaina jazo den zenbait gertakizun. Iparraldeko abertzaleen erdiak —EMA-HAk— botoa HBri emanez eginiko keinu be- rezia, batetik. EAJ koalizio berrian, noruntz joango den ez dakigun aber- tzale-errejionalista nahasketan. Mus- kiz eta Artxandako bonba itsuek sortu hotzikarak ere ahaztua dirudi, igan- deko uholdeak eramanda.

Hego Euskal Herriak espainoltzeko bidean urrats berria eman duela esan lezake batek. Sekulako jipoia hartu du Felipe Gonzalezek Espainian, baina gure artean txikiagoa. PPK bere mar- kak hautsi ditu, baina gure artean ge- hiago. IUk gora egin du, baina hemen egin duen jauzia ez du Carl Lewis ba-

tek egin. Azken batean, euskaldunok ere zartada bat eman diogu Felipe Gonzalezi... abertzaleen ipurdian joaz. Badakigu kiloak eta litroak ez direla nahastu behar, baina Gasteizko Legebiltzarra hauteskunde hauekin nola geldituko litzatekeen pentsa- tzeak loa kendu dio askori.

EAJ ez diren bi aukera abertzaleen proiektuak gutxienik blokatuak dau- de, agortuak ez egotekotan. Agintea ukitzeko lilurarik ez diote eskaintzen hautesleari —eta guk ez al dugu se- kula irabazi behar?— eta hori ezean denbora pasa ahala zerbait berria er- ditzeko itxaropenak luzapenetan erortzen dira.

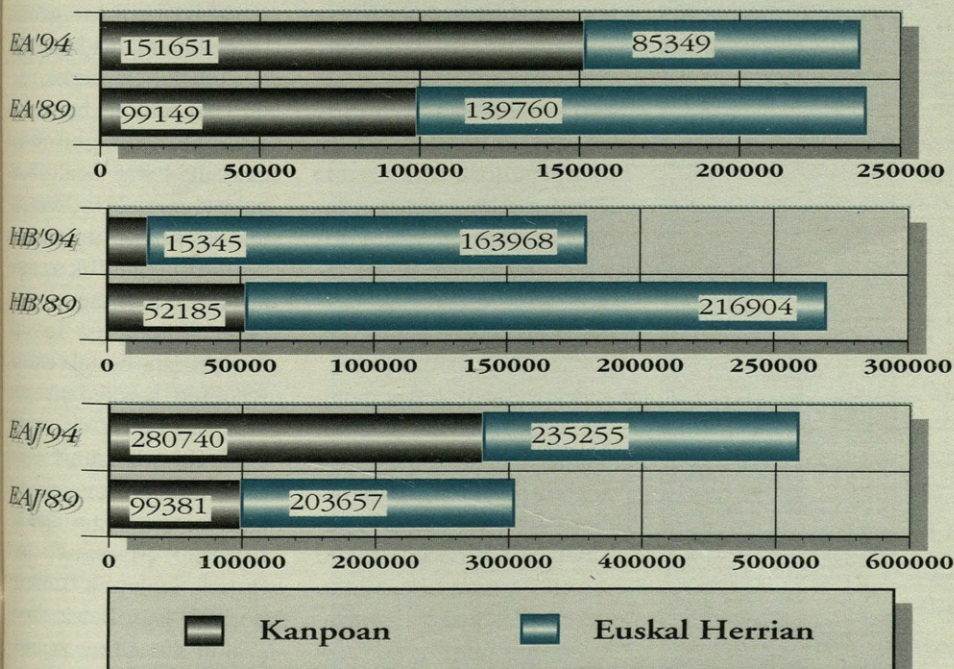
EAREna deskalabroa da. EUErekiko esperimientua agortuta, garai hobe- en edo proiektu berriak eraikitze- ko aukeren zain etxera joatea bururatuko zaio EAKo hainbat militanteri, eta EAJrekin azkar zerbaitera iristeko na- hia dutenen presa aregotuko da. Ab- stentzioan orain artean besteak baino arinago ukitu duen HBko buruzagiek

PELLO ZUBIRIA

ere zer hausnartua badute botu ga- leraren ondoren. Bidean bere buru- zagi historiko ia guztiak galduta azal- du den HBk bere historiako emaitza- rik txarrenak nola lortu dituen azkar aztertu beharko du.

Aro baten bukaera usaina dario emaitzen koadroari abertzaleen ko- puruetatik. Buruzagi abertzaleak us- tez abertzaletasunak duen gehiengo sozialean —jelkideak Gasteizen era- bat nagusi zirenean... haiek garaiak!— babesten diren bitartean, beren bo- toemaileak nazkatu egin dira eta gaz- teak Julio Anguitaz maitemindu.

rrren indarra bihurtuz eta Nafarroan hirugarrena.

PSOE izan da emaitza txarrenak lortu dituen estatu mailako alderdia. EAEn boto kopurua jaitsi arren, portzentaia nahiko ongi mantentzea lortu du, ez or- dea, Nafarroan. Urralburu- ren azken gora beherek eta alderdi barruko tirabirek izan dute eraginik Nafa- rrengan eta botoemaileen ia erdia galdu ditu PSNk. Urralburuk, ordea, «PSOE- ren jeitsiera abstentzioaren ondorio dela» adierazi du, PPren eta IUren igoera eka- rri duten botoak nondik eto- rri diren azaldu ez badu ere. Hala ere, PSOEren taldean hiru euskal herritar izango dira legegintzaldi berrian.

kundeekin alderatuz boto kopuruan igotzea lortu duen bakarra, baina ez du Andoni Perez Ayalak ez du

Europako Parlamentuan sartzea lortu. Hala ere, eus- kal politikagintzan bere le- kua egin du, EAEn bostga-

Ixabel Etxeberria

Aitziber Yarza

Gonzalezen ahalbideak agortu dira, berdin Rocarden berpizkunde nahiak

Sozialisten Big Bang edo Big Bluffa

Barne politikaren argitan irakurri behar dira joan den igandeko Europako hauteskundearen emaitzak. Eta irakurketa hori ez da batere atsegina Frantzia-Espainiako sozialistentzat. Frantzian, Rocarden aukerak porrot egin duelako. Espainian, 12 urtetan irabazten ohituta egon ondoren, eskuinaren aurrean makurtu delako PSOE.

ALDEZ aurretik ere galtzailatzat jotzen zituzten sozialistek euren buruak,

eta inkestetan hori konfirmatzen zen arren, hauteskunde gaueko sustoa han-

dia izan zen. 10 puntuko aldea Partidu Popularraren alde Aznarrek ametsetan zerabilen kopurua zen. Michel Rocard ere, %20ko mailatik urrun kokatu zen, eta bere aurkari ideologiko zuzenenetik (Tapieregangandik) hurbilegi.

Espainiako mapa politikoaren iraulketak kolpe psikologikoa ekarri du. PPren aldeko emiaitza global onaz aparte, tokian tokiko emaitzetan Extremadura eta Andaluzian gailendu da soilik PSOE, eta gutxigatik gainera.

Felipe Gonzalezek emaitza onartu beste erremediorik ez du izan, eta kolpea gogorra izan den arren, ez dirudi hauteskundeak aurerratzeko mesedea egingo dionik Aznarri. %30eko babesa nahikoa da Gonzalezentzat orain, beste sasoi batzuetan gehiengo absolutua eskatu arren behin eta berriro egonkortasunez gobernatzeko. Baina botoena baino, nazionalisten babesa da gobernuaren zutoina, eta

Jordi Pujolek argi azaldu du: CiUren sostenguak tinko dirau. Dena den, Gonzalezek konfidantza moziorik aurkeztu ez arren, PPK zentsurakoa bere kasa planteatu dezake.

IUren aukera berriak

Iala ere, tentsioak nahitaez piztuko dira PSOEn orain. Andaluziako boto galerak, bereziki, eragina izan behar du: PSOEk 18 eserleku galdu ditu, eta 15 bat irabazi PPk, IUk bereak bikoizteaz gain. IU-PSOE koalizioa zabal bat osatzeko aukera pizten da, politika egiteko era berri bat, eta IUk zeresan askoz ere handiagoa izango du politikan, ez bakarrik Andaluzian, bestela ere bai. PSOEn barne zatiketetan ere izan behar du eragina egoerak. Adibidez, PSOEko eskualde-jauntxo tinkoentako batek (orain arte behintzat), Mantxako Jose Bonok, emaitzek barne ondorioak izan behar dituela azaldu du. Alfonso Guerraren sektoreak zer egiten duen ere ikusteko dago.

Agintari sozialistek ez dute aitzakia handirik asmatu behar izan beren derrota esplikatzeko: ustelke-

Espainia	89	%	94	%
PSOE	27	%40,2	22	%30,3
PP	15	%21,7	28	%40,2
CDS	5	%7,2	0	%0,9
IU	4	%6,2	9	%13,4
CiU	2	%4,3	3	%4,6
RM	2	%3,9	0	%0,4
EAJ	1	%1,9	2	%2,8
PA	1	%1,9	0	%0,7
EE	1	%1,9	0	
HB	1	%1,7	0	%0,9
EA	1	%1,5	0	%1,2

Felipe Gonzalez
ahaztua zeukan
galtzea zer zen.
Gehiengo
absolutua
ezinbestekotzat
jotzetik, % 30ko
babesari
nahikoa iriztera
igaro da.

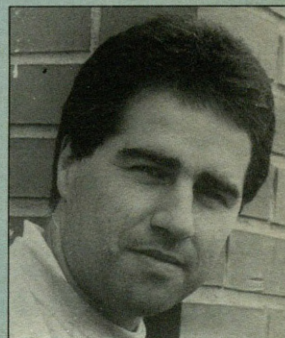
«Kolonbiara noa»

«Ni bihar Kolonbiara noa», esan zuen Felipe Gonzalezek hauteskunde gauean, PPK PSOERI 10 puntuko alde kendu ziola jakin eta berehala. Irribarretsu, Gobernuaren egonkortasunari eutsiko ziola eta Gobernuak lanean segiko zuela adierazi zuen. Dimititzeko asmorik ez zuen agertu eta, agintean normaltasunez segiko duela adierazteko, aurrikusia zuen bidaia egin egingo zuela nabarmendu zuen. «Hurrengo hauteskundeak irabaziko ditugu», esanez bukatu zuen agerraldi laburra.

PP, Jose Maria Aznar buru duela, inork uste baino gorago heldu da. Egia da, baina, sozialistek izugarri erraztu diotela bidearen Fragarren oinordekoari. Krisi ekonomikoa eta bere ondorioak nahikoa ez, eta besteren artean, Filesa, Rubio eta Roldan kasuak jarri dizkiote aukeran. Oraingo honetan irabazi ez

balu, eskuinaren *katakunbetara*, Hernandez Mancharen albora, bidaltzea mereziko zukeen. Ustelkeriaren aurkako borroka izan da PPren kanpainako ardatz nagusi eta bakarra, eta emaitza ona eman dio azkenean. PSOEek, Mercedes de la Merceden ateraldia aitzaki hartuta, PP frankismoaren oinordekoa dela gogorarazi du. Ustelkeriak, hala ere, pisu handiagoa izan du, eta Mendiluze gerra heroiaeren fitxaketak eta Alfonso Guerra *showman-aren* berragerpenak ere ez dute aski indar izan.

Alde handiz irabazi du, beraz, PPK. Baina orain, zer? Madrileko Gobernuari begira eman du botoa askok eta askok. Igandeko emaitzen ondoren Gonzalezena gobernu probisionala besterik ez dela entzun nion Pedro J. Ramirez. Bere egunkariak bezala 'Abc-k' gobernuburuaren dimisioa es-

IMANOL MURUA URIA

katu zuten biharamonean.

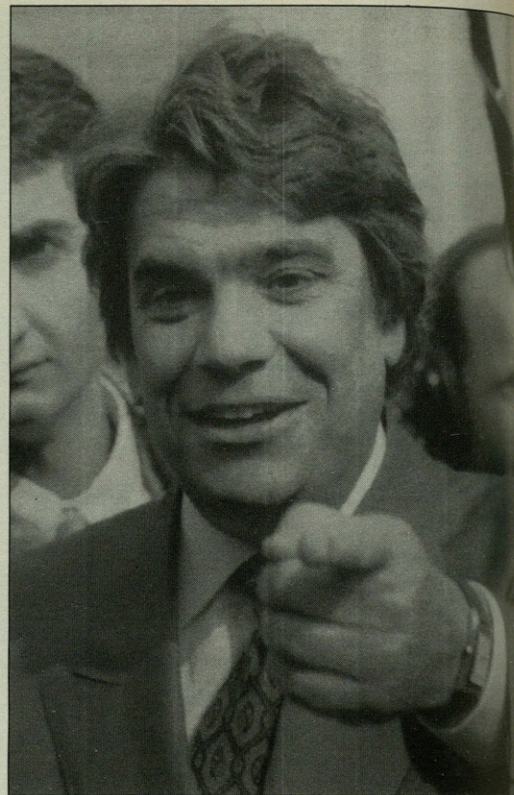
Baina Gonzalezek ez du dimitituko, baldin eta Jordi Pujolek behartzen ez badu. Aspaldian bezala, CiUren esku baitago Gonzalezen Gobernuaren iraupena. PSOE eta CiUren botoak batuta baino boto gehiago lortu ditu PPK; gehiengo osoaren atarian egongo litzateke Aznar. Egoera honetan, Gonzalezek berak Kongresuari konfidantza eskatzen badio, edo Aznarrek zentsura mozioa aurkezten badu, Pujolek bai edo ez esan beharko du. Eta bere ondotik, EAJk.

ria eta krisia izan dira borre-roak. Bi munstro horiei kemen gehiagoz aurre egiteko aukera oraintxe dela esan du Juan Alberto Belloch Barne arazoetarako ministroak, baina ahulezia politikoa ezertan lagungarri izan daitekeen zalantzarazkoa da.

PPk, bere aldetik, euforia bideratu egin beharko du. Emaitzak sorpresa izan dira eurentzat ere, abstentzio maila uste baino txikiagoa guztientzat izan den bezala. Helburu historiko bi lortu dituzte behintzat popularrak: PSOERI irabazterik badagoela demostratzea, eta beldurraren botoa uxatzea, alegia, jendeak faxismoaren mamua ahanzte. Dena den, hirugarren lan nekezagoa geratzen zaie oraindik: alternatiba sinesgarri bat osatzea, programak, ideiak eta edukiak eranstea beren betiko protesta eta kontraeraso lanari.

Oraingoz, zuhurtziaz jokatzeko hasi da Aznar, % 40tik gora jarritako marka horrek eta 10 puntuko abantailak lasai jokatzeko lain ematen dio eta. Hala

Michel Rocardek zerrendatik hurbil geratu da Bernard Tapie, eta lehendakari-tzarako aukera populistenak puntuak irabazi ditu.

ere, «joan daitezela» esateaz gain, beste mezuren bat asmatu beharko du, Gonzalezek bere kasa joateko gogo gutxi erakusten due-

nez. PSOEK ere bideratu beharko du bere marketina: beldurra eragiteak, mamuak astintzeak ez die jada ezer onik ekartzen: azken ordu-

ko ezkerreko botoen pila-keta ez da gertatu, iazko ekaineko hauteskundeetan ez bezala.

Estatu frantziarreko emaitzetan ere sozialistak dira klabea. Eskuinaren garai-pena, Baudis zerrendarena, ez zegoen zalantzan; baina ezkerrearen aukerak ikusteko zeuden. Zatiketak izan du bere ordaina: Rocarden alternatibak ez du % 15 lortu eta lehendakaritzarako oso toki txarrean jarri da PSko liderra. «Ezkerrearen aliantza berritzea» eskatu du Rocardek berriro. Duela urtebete ere *Big Bang* bat egitea eskatu zuen: *Big Bluff* bilakatu da hura orain.

dak % 13 eskuratu zuen eta Tapie lehendakari gai potentzial bihurtu du. Populismoak, Silvio Berlusconi enpresaria, futbolari lotua), badu etorkizunik hexagonoan.

Beste aukera bat Jacques Delorsen europarraren etorrera izan daiteke, François Mitterranden eskutik.

Anti-europartasunaren indarra ere nabaritu izan da hauteskundeetan. Philippe de Villiersen Beste Europa zerrendaren arrakastak ez du RPR-UDFren tesi europazalea zalantzan jartzen, baina kontuan hartzeko datua da. Chevenement ministro ohia, ordea, baztertuago geratu da, eta berdin ekologistak: zatituta ezer ez direla konturatu beharko dute. Hurrengo test-a, lehendakaritzarako izango da, oraingoa baino askoz garrantzitsuagoa.

Tapieren populismoa

Dena den, ezkerrearen berrikuntza gidatzeko ageri da beste izenik ere: bereziki, Bernard Tapiarena. MRGren inguruan antolatutako Energia Erradikala zerren-

Frantzia	89	%	94	%
UDF/RPR	26	%28,9	16	%26,7
PS	21	%23,6	16	%14,7
FN	10	%11,7	10	%9,5
Berdeak	9	%10,6	0	
Centre	7	%8,4	0	
PCF	7	%7,7	6	%5,9
Vill.	0	%0	13	%12,6
Tapie	0	%0	13	%12,1

Berdeak: 89an batera, aurtien Generation Ecologie (Lalonde) eta Berdeak banandurik.
Vill: Beste Europa (Philippe de Villiers), eskuin anti europarra. **Tapie:** Energia Erradikala (Bernard Tapie).

Luis Fernandez

Europaren erakargarritasun eza

Alderdi guztiak Europaren alde zaunkaka baina Europako Batasuneko herritarrek entzungorrena egin dute Legebiltzarrerako deialdiaren aurrean, Holanda, Portugal eta Erresuma Batuan, modu larrian gainera. Orain arte Europako Legebiltzarrerako egindako hauteskundeetan parte hartze txikiena izan dutenak dira. Bozkatu dutenen artean, oster, Strasburgeko erakargarritasun txikia izan du, herritarrek barne arazoan deiadarraren atzean abiatu dira.

GUTXI gora behera hauteskundeak sondeoak iragarri bezala atera dira, baina ezustekoak ere atera dira han hemenka. Strasburgera abiatuko diren diputatu gehienak Europako

Batasunaren alde —edo aurka— zerbait egitearen ilusioz abiatuko dira baina, egia esan, izandako emaitzek baikortasunerako tarte txikia uzten dute.

Dagoeneko estatu gehie-

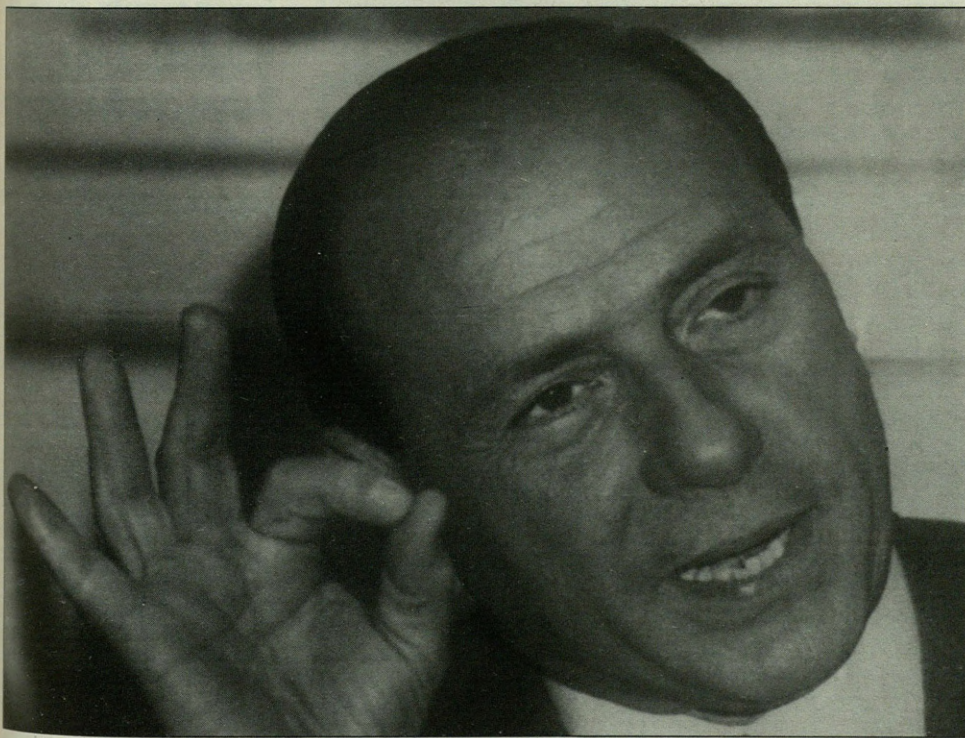
netan Strasburgeko Legebiltzarrerako lau bider bozkatu denean, Maastrichteko Ituna medio —paperetan batipat— Europako integrazio ospetsuan urrats garrantzitsuak eman direnean, Eu-

ropako herritarrek interes eza handiena agertu dute. Beraz, batipat Alemania eta Frantziaren indarrak aurrera atera duten integrazio eredu hori zalantzan jartzekoa da.

Lau estatu berriren sarrera onartu da eta 2000. urterako ekialdekoen sarrera prestatu gura da. Austriako erreferendumaren emaitza (% 66ko baietza) EBren aldekoa izan arren ere, nola saldu Batasunaren onurak bertako herritarrek ere interes maila txiki hori ageri dutenean? Zein Europarantz doaz Holanda, Erresuma Batua eta Portugal % 36aren inguruko parte hartzeekin? Dena den, ametsak amets, aitortu behar da baita, gaur egun Europa batuaren proiektu desberdinetatik EBrena dela indartsuena, eta beronen alternatibak ahul eta gauzatu barik dardela.

Eskuina indartsu

Orain arte Europako Legebiltzarrean sozialdemokraziaren indarrak izan dira nagusi, nahiz eta eskuinak oso gertutik jarraitu izan dion. Esan behar baita, sozialdemokrazia horrek neoliberalismoaren biderei heldu diola behin eta berriro, askotan eskuinaren gerizpe-raino helduz. Alabaina, eta indar orekak gehiegi alda-

Silvio Berlusconi izan da Europako eskuinaren garailerik handiena.

Austriarren
% 66k baietza
eman dio EBn
sartzeari eta
honek
udazkeneko
Norvegia,
Suedia eta
Finlandiaren
baiezkoa
laguntzen du.

Defizit demokratikoa

ESPERO zen bezala, europarrek norbere estatu-ko egoerari begira eman zuten botoa ekainaren 9 eta 12ko europar hauteskundeetan. Sorpresa handiegirik ez zen gertatu, iragarrita baitzeuden Espainian eta Erresuma Batuan Gobernuko alderdiek jasoko zuten zigorrezko botoa. Agian Alemanian eta Holandan gertatutakoak jo ditzakegu sorpresatzat, lehenean Helmut Kohl kantzilerraren CDU alderdiak irabazi baitu eta bigarrenean, berriz, duela hilabete eskas izugarritzko porrota jasan zuen Ruud Lubbers lehen ministroaren —ez zen berrautaketara aurkeztu Europako Batzordeko lehendakariagai presentatuko delako— Alderdi Kristau Demokrata garaile irten baita. Hauek bere esplikazioa dute Alemanian indize ekonomikoek gora egin baitute eta Holandan Lubbers baita ongien ikusitako politikoa. Italian Forza Italiako efektuak gora jarraitzen duela eta Dani-

KOLDO ALDABE

markan Maastrichten aurkako mugimenduek berriro indarra hartu dutela dira Europa mailan azpimarratzeko beste bi gertaera.

Strasburgeko Legebiltzarrak izango duen osaketari begira, eskainu gehiago izango dituen arren, hauen banaketa proportzionala duela bost urtekoaren antzekoa izango da. Talde Sozialistak lehenengo indar izaten segituko du eta Talde Popularrak bigarrena. Bi hauen artean aurrera aterako dituzte europar eraikuntzari dagozkion gai inportanteak, besteak beste, 1996an berrikusiko den

Maastrichteko Europako Batasunaren Hitzarmenaren zuzenketak egitea.

Estatu mailako parlamentuetatik urrun egon arren, Europako Legebiltzarrak eskumen gehiago izango ditu aurrerantzean, Maastrichteko Hitzarmena egiterakoan zegoen defizit demokratikoak exigitu egiten baitzuen borondate popularrak aukeratzeko den Europako estamentu baka-rrak erabaki gune gehiagotan parte hartzea. Hala ere, agintariek ez dute jakin herritarrei foro horrek duen garrantzia esplikatzeko, eta horren ondorio gisa herrialdez herrialde eman den abstentzio maila altua izan da. Europa osoko datuei begira parte hartzea % 57 inguruan ibili da, eskasa benetan, izaera federala eman nahi dioten Europarentzat. Datu horrek herritarrak Strasburgeko Legebiltzarrarekin ez direla identifikatzen frogatzen du, eta defizit demokratikoak hor bertan dirauela ere bai.

tzen ez badira ere, Popularrak, Liberalak eta Aliantza Demokratikoaren eserlekuak nagusi izango dira Legebiltzarre berrian.

Erresuma Batuan, aurrikusita zegoen moduan, laboristek bapo jipoitu zuten John Major kontserbatzailea baina, hala ere, ezin esan emaitza hauek datozen

**Zein
Europarantz doaz
Holanda, Erresuma
Batua eta Portugal
% 36 inguruko parte
hartzearekin? ●**

hauteskunde orokorren ispilu izango direnik. John Smithen heriotzaren ondoren, Laboristek buruzagi sendo bat bilatu eta landu beharko dute. Ez zaie komeni, beraz, hauteskundeak aurreratzea.

Ezta kontserbatzaileei, noski. Major mende hontan iritzi publikoaren atxekimendu txikiena lortu duen kontserbatzailea da, baina une honetan gutxienez inflazioa kontrolatzea lortu du eta ekonomia bri-

tainiarrak gorako joera darama. Gaur egun ez da hori baino amu hobeagorik, baina kontserbatzaileek berorri etekina ateratzeko denbora behar dute. Aurreko europarretan ere, laboristak nabarmen gainditu zituzten kontserbatzaileak baina gero Major gailendu zen orokorrean. Leku askotan, baina nonbaiten Europakoak eta barneko hauteskundeak desberdinak badiara, Erresuma Batuan da. Hala eta guztiz, Laboristen ordeak jo duela dirudi.

Baina eskuinaren zartakorik handiena Silvio Berlusconiaren Forza Italiak eman du. Martxoko emaitzak ia hamar puntutan gaindituz eta oraingo botu guztien ia herena lortuz, Berlusconi soberan gainditu du plebiszitoa, bide batez Bossiren Lega Nord egurtuz gainera. Neofazistek ere goraka jarraitu zuten eta martxoan baino ia puntu bat gehiago lortu dute; Italiako gobernuan neofazistak egotearen aurkako kanpainak kalte baino mesede egin dio, beraz, Gianfranco Fini neofazisten buruzagiari.

Ezker aldetik eskas Italian. Achille Occhetto jadanik ez du indarririk ezkerra aurrera eramateko eta PDSren barruan (martxotik 2,4 puntu egin dute atzera)

jadanik buruzagitza berri-rako lasterketarako tiro hotza entzun da. Ezkerreko alderdi garrantzitsuena izatea, garaipen eskasa da Italiako gobernutik horren gertu izan zen PCIren oinordekoarentzat. Ezkerreko alderdiek indarrak banaka neurtu gura izan dituzte baina, barne borroka eta guzti, batuta hobeto doazela nabarmena da.

Kohl oraindik ere

Lkainaren 12a urreratu ahala SPDko buruzagien garaipen orruak gero eta zuhurragoak bihurtu ziren. Berriro ere, Helmut Kohl kantzelerariak germaniar hartzaren atzaparrak erakutsi ditu: botuen % 38rekin kontserbatzaileek bost puntu atera dizkiete sozialdemokratei. Esanguratsua, bestalde, Klaus Kinkel atzerri ministroa eta liberalen buruzagiaren egoera larria, bere alderdiak ez baitu lortu eserlekurik.

Gainerako estatuetak o emaitzek ez dute ezusteko handiegirik ekarri. Portugalen oposizioan dagoen Alderdi Sozialistak ez ditu iragarritako emaitza izugarriak lortu eta gobernuko Alderdi Sozialdemokratak ordagoari eutsi dio. Grezian PASOKa gailendu da baina

Herria	1979	1984	1989	1994
Belgika	91,1	92,2	90,7	87
Danimarka	47,1	52,3	46,1	52
Alemania	65,7	56,8	62,4	60,5
Grezia	78,6	77,2	79,9	69
Espainia	-	68,9	54,8	59,5
Frantzia	60,7	56,7	48,7	55
Irlanda	63,6	47,6	68,3	37
Italia	85,5	83,9	81,5	75
Luxemburg	88,9	87	87,4	90
Holanda	57,8	50,5	47,2	35,6
Portugal	-	72,2	51,1	35,7
Err. Batua	31,6	32,6	36,2	36,2
Europa	63	61	58,5	57

ez pentsatu bezain errez. Irlandan gobernukideak nagusi eta berdin Belgikan. Holandan martxoan galtzaile atera ziren kontserbado-reak orain garaile dira.

Aipagarriak baita berdeen beherakada —estatu gehienetan baina Frantzian batez ere— eta ultraeskuindarren gorakada —Belgikan eta Italian—, nahiz eta

Alemaniko Errepublikarrek behera egin.

Oraingoz hemen ixten da Europako kapitulu berri hau eta datorren txanda udazkenean, Norvegia, Suedia eta Finlandiak EBra sartzeko egingo dituzten erreferendumetan.

Xabier Letona

SANTURTZI LIBURU BERRIAK

SANTURTZI

EKAINAK 17tik -20ra HERRIKO PLAZAN

Ordutegia Goizez 11,30 - 14,30

Arratsaldez 17,30 - 21,30

HATOR BELDUR GABE!

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

Lurraren berreskurapena helburu

Kolonbiako lurrikara indioak

Noizean behin telebistak gure kontzientzia astintzen du munduko leku desberdinetako irudi gordinekin. Komunikabideok miseriak jotako munduaren aldea agertzen dugu batipat; bada besterik, baina. Kolonbiaren kasuan lurrikarak gogor astindu ditu indioen ondasun apurak. Naturak ez du txiro eta aberatsen arteko desberdintasunik egiten, baina aberatsek berorren triskantzetatik hobe defenditzeko aukera dute. Galera gogorren artean, dena den, Kolonbiako herri indioak euren nortasuna berreskuratzen ari dira apurka.

AZKEN lurrikara ikusgarri horietakoa Kaliforniakoa izan zen, orduan telebista kateek bertako etxetzar eta autobideetan gertatutako triskantzak erakutsi

zizkiguten. Aktore honek edo hark galdutako etxearen irudiak ikusi genituen; galdutakoaren zati handia berreskuratzeke aseguru etxeetatik jasoko zituzten

dirutzak ere entzun genituen. Edozein natur hondamendik duen gogortasunaren ikusle izan ginen, baina haiek, dena den, berreikuntzarako bitarteko

inguratuak daude.

Hilaren 6an, lurraren dardara itzuli zen, oraingoan milaka batzuk kilometro hegoalderago, Kolonbian hain zuzen; batez ere herri indioak gehiengo diren Cauca eta Huila lurraldeetan. Berriro telebista irudiak eta gertatutakoari buruzko albisteak, baina oraingoa egoera arras desberdina. Fenomeno fisikoak baino ez ditu lotzen Kalifornia eta Kolonbia. Oraingoan, lohi artean ia desagertu egin diren herri txiroak dauzkagu; kasurik onenean, bizitzara —edo biziraupenera— lotzen zituzten gauza guzti haiek galdu dituzte. Eta ez ditu inongo aseguru etxek hauen bizkarrak babestuko.

Egoera larri guzti honen artean gauza garrantzitsurik ere ageri da. Hilabete gutxi batzuetan, gure gizarteak herri indioekin egin du topo berriro. Iragan urtarilaren leian, herritar askok Mexikon indioak daudela jakin izan zuen; «lurra eta askatasuna» eskakizunaren atzean gobernuarekin Chiapasen borroka gogorra mantendu duena eta indartu ageri dena.

Orain, hondamendi

Mexikon indioak zirela jakiteko Chiapasen gerra bat behar izan zen moduan; hauen berri izateko lurrikara bat behar izan da Kolonbian.

egoera tarteko bada ere, askok Kolonbian ere herri indioak daudela jakin dute. Nazio indioak lehen ere hor zeuden, eta hor daude. Bizi dira, antolatuta daude, euren kultura eta duintasuna berreskuratzeko ahalegin bizian. Herri gisa dagozkien eskubideak eta lurraren berreskurapenaren alde borrokan dihardute.

60ko hamarkadan, Cauca-ko indioak eta Kolonbiako gainerako lurraldeetakoak ere (populazioaren %5 inguru), euren lurraldeen eremu handiak galduta edukitzeaz gain, bere izaera indioaz lotsatzen ziren. Propaganda ofizialak indioa mesprezatzen zuen, pentsamendu ofizialak atzerapenean murgildutako herri gisa aurkeztzen zituen. Areago, 'nekazari soil' moduan izendatuz, estatuak izaera ukatzen zien.

Baina 70eko hamarkadaren hasieran, egoera hau irauliko zuen mugimendua sortu zen: Cauca-ko Erregioetako Kontseilu Indigena (CRIC). Une horretatik aurrera, ez bakarrik Cauca, Kolonia osoa baizik, CRIC mugimendu indio osoaren gidari eta bilgune izan da. 80ko hamarkadaren hasieran Kolonbiako Erakunde Nazional Indigenaren bul-tzazgile garrantzitsuen izan zen.

Kolonbiako indioak euren egoerari buruzko kon-klusio erabakigarrietara hel-du ziren. Komunitateak hel-du ziren makurtze eta txirotasun egoera lurraren kontrola galtzearen ondo-ria zen. Beraz, egoera larri

Lurrikarak Kolonbiako hegoaldeko Cauca eta Huila lurraldeak astindu ditu, eta hauek nagusiki herri indioez osatuta daude; Kaliforniako herritarrek ez bezala, indioek aseguru etxteen partehartzea barik jo beharko dute aurrera.

horretatik ateratzeko lurra berreskuratzea ezinbesteko-koa zen, eta honek beste erabateko berreskurapene-tarako ateak zabalduko ziz-kien: hizkuntza, kultura, ohizko medikuntza, duin-tasuna...

Gaur egun borroka aurrera darrai. Iragan men-dean galdutako lur sail za-baletatik 60.000 ha. berres-kratu dira (oraindik beste

90.000 ha. falta dira). Etno-hezkuntzarako egitarauak sortu dira, indar militarren gaintik euren erakundeen (*cabildos*) agintea egiaztatzea lortu dute... Lorpen guzti horien artean, 1991ko konstituzio berrian izanda-ko lorpen garrantzitsuak az-pimarratu behar dira. Ber-tan, Kolonia nazio multiet-nikoa eta kulturantz gisa definitzen da, eta une ho-rretatik aurrera ordura arte herri indioentzat amets hu-tsa ziren eskubideak lortu ziren.

Guzti honengatik, herri hauekiko elkartasuna nahi-taezkoa da gaur egun. Baina

ez une zehatzetara bakarrik mugatuko den elkartasuna, nahiz eta, lurrikarak kausa berori orain hil edo bizikoa den. Behin-behinekotasu-netik harantzago abiatu behar dugu elkartasun ho-rrekin. Nazio hauek, herri eta herritar gisa dagozkien eskubideak lortzeko dara-maten borroka eta antola-kuntzaren ezagutza guztion lana da. Rigoberta Menchuk esan zuen moduan, «*ez bai-tugu uste herrien nortasu-naren borroka indigenen kontua bakarrik denik*».

Jesus Gonzalez

Kolonbiako Cauca eremuko herri indioek iragan mendean galdutako lur sailetatik 60 ha. lortu dute, oraindik 90 ha. berreskuratzea falta zaie ●

HISTORIA ETA GERO

■ ZAZPI TONA KOKAINA

HEGO eta Ertamerikan Poliziak inoiz atzeman duen kokaina kopururik handiena atzematea lortu zen iragan astean Brasilen, zazpi tonatik gora. Argazkian polizia bat droga tonak zainitzen ageri da, eta harrigarria bada ere, ez darama gasen aurkako karetarik. Badaezpada eserita dago, nahiz eta plastiko ugaritan ondo batuta egongo den, horrenbeste kokaina begietatik sartuta ere arriskutsua izan liteke eta.

■ MUSU GEHIAGOREKIN OSASUN HOBEA

HIRUROGEIKO hamarkadaren kon-tuak ziren: «Amodioa egin ezazu, ez gerra», eta bazirudian mundua musuka salbatuko zela. Batek daki horrela salbatuko denentz, baina oraintsu Johannes Huber Vienako irakasleak zuzendutako taldeak iragarri duenez,

musu ematea osasungarria da. Musuen bidez estresa eta kolesterola gutxitzen da. Huberren esanetan, musu batek burmuineko neuroigortzaileen ekoizpena azkartzen du eta osagai honek estresa gutxitzen du. Halaber, glukokortikoideak gutxitzen omen ditu eta hauek, hipertentsioa, giharren atrofia eta kolesterol mailan eragiten dute.

■ 35 URTEKO ATZERAPENEN DOMINA

CELSE GARCIA langile asturiarrak 35 urtez itxaron behar izan du bere garaian emandako Lanaren Domina jasotzeko. Espainiako Oviedo hirikoa, meatzaria zen eta 1959an ehortzita geratu zen lankide baten heriotza ekidin zuelako Lanaren Domina eskaini zioten. Hori bai, berau jasotzeko lehenbizi Falangekoa egin behar zen. Celso Garciak ezetz esan zuen orduan, eta gaur egun arte ezer barik geratu da.

ELE MELE

«Nire herriak (Ixerokee) Estatu Batuetako Gobernuaren aurka daraman borroka aurrera jarraitzen du. Orain auzitegietan gaude. Gure subiranotasunaren auzia oraindik ez dugu konpondu, baina lortuko dugu. 2000. urtean? Batek daki. Desagertarazten saiatu dira, baina gu hemen gaude».

Wes Studi, «Geronimo» filmean Geronimoren lana egin duen aktorea.

«Mussoliniren akatsik handiena Hitlerrekin aliatzea izan zen. Baina italiar askok Mussolinik gauza on ugari egin zituela pentsatzen du-eta. Edozein modutara ere, inoiz ez zen biltzailea izan».

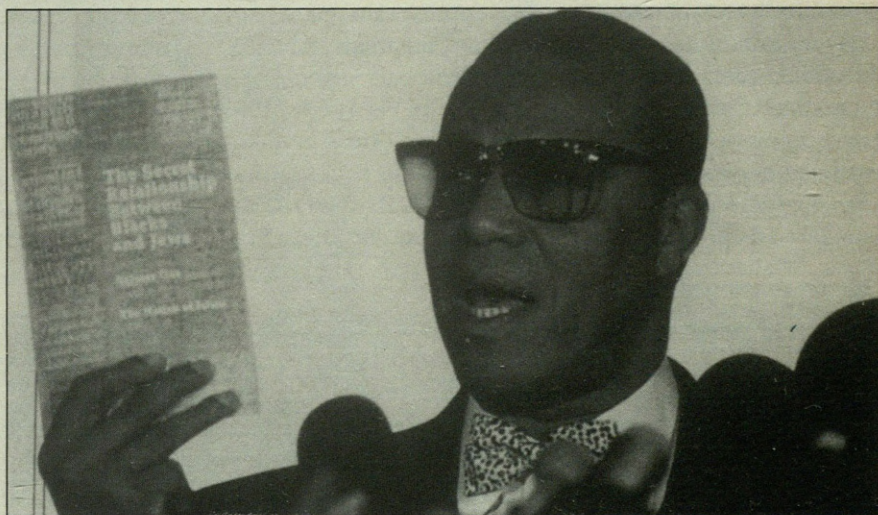
Franco Fini, Italiako neofaxisten buruzagia.

O I H A R T Z U N A K

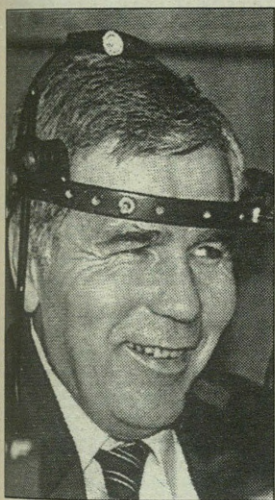
«MUSULMAN BELTZAK» BERRIRO EEBB-ETAKO PLAZETARA

AZKEN bolada honetan Louis Farrakhan, Malcom Xk sortutako Musulman Beltzen mugimenduaren buruzagia, berriro ari da indarrez plazaratzen. Egiten zituen adierazpenek ekar zitzaizkion istiluak atxakia, 1985en New Yorken bizitzea debekatu zitzaion. Debekua altxatu ondoren, abenduan publikoki emandako lehen hitzaldian 25.000 pertsona inguru bildu ziren. Maiatzean bertan, telebista jarraituenetako baten aurkezleak, Barbara Walters-ek, elkarrizketa bat egin zion. «Drogak?», galdetu zion. Eta erantzuna: «Zuriek gazte beltzak suntsitzeko erabiltzen duten bitartekoa». Horrelako asko izan ziren, eta guztiak arantzatsuak. Farrakhan EEBB-eko komunikabideetako izar distiratsua bilakatzen ari da.

100 MILIOI TXINATAR HIRIETAN LAN BILA

POLITIKOKI aldaketarik ez badago ere, Txina iraultza ekonomiko handi batean murgildua dago. Iraultzaren eragile nagusia, bitxia bada ere, merkatu ekonomia da. Baina ekonomia aldaketan segidan populazioaren arteko desberdintasunak ere arras ugaritu dira. Leku askotan, aberastasun oparoena eta txirotasun gordinena elkarrekin bizi dira orain. Datu esanguratsuenetakoa, nekazari guneeetatik ihesi hirietara lan bila abiatu diren 100 milioi pertsonena da. Eta lan iraunkorrik —edo askotan lana bera ere ez— ez dagoenez, aldenik alde dihardute. Deng Xiaoping gidari zaharrak duela gutxi esan zuen: «Harmakada honetan istilu handiak sortzen badira, nekazaritzatik etorriko dira». Izan ere, buruzagiak ederto asko daki Txinaren norabidea finkatu duten iraultza eta gertakizun guztiak nekazari gunetan sortu direla».

«Eskuineko alderdiek Ekialdean porrota ezagutu dute».

Gyula Horn, Hungariako Alderdi Sozialistako buruzagia.

«Latinoamerikan era guztietako talde gerrilariak daude, batzuekin ados gaude, beste batzuekin ez. Chiapasekoak biziki hunkitu gintuen (...). Ezin da Chek egin zuena Sendero Luminosok egiten duenarekin alderatu».

Manu Chao, Mano Negra taldeko kantaria.

Batzea krisiaren aurka

Eusko Jaurlaritzak zabalik utzi behar izan du berregituratze plangintzak aurkezteko epea, une honetan lau sektore baitaude prozesu honetan murgildurik. Erraminta-makina, mozte-tresnak, forja eta hodigintza sinergien bila dabilta.

EUSKAL enpresaren tamaina txikia da oro har, bereziki erraminta-makina, forja eta mozte-tresnen alorretan. Sektoreok azken urteetan astindu dituen krisia medio, izaera hau arazo eta eztabaidagai bihurtu da. Arazo honi heltzeko, alor honetako enpresek berregituraketa egitasmoa aurkeztu izan dute Eusko Jaurlaritzan

beharrezkoak dituzten diru laguntzak eman dakizkien.

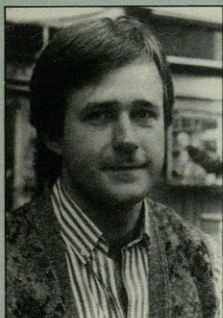
Erraminta-makinari dagokionez, gutxienez hamalau enpresa lau talde nagusiren inguruan bilduko dira: Danobat, Fagor Arrasate, Lan-bi eta Maher Holding. Forja alorrean eratuko diren bi talde nagusien inguruan —GSB (Gipuzkoako Afora eta Pesa) eta San

Blas taldea— bederatzi enpresa bilduko dira. Mozte-tresnei dagokienez, azkenik, aritzen diren hiru enpresek Nueco taldea sortu dute.

Berregituratzeko asmoa duen laugarren sektoreak, hodigintzak, ez du oraindik egitasmoa aurkeztu, eta honen ondorio izan da Eusko Jaurlaritzak epea zabaldu izana. Ados jarri beharreko enpresak Tubacex, Tubos Reunidos eta Productos Tubulares dira —azken honen jabea Espainiako Industria Institutua (INI) izanik, beste enpresa biek hau berenganatzeko formula aurkitu behar dute—.

Berregituraketa hauek pertsonal mailako soberakinak ekarriko dituzte, eta iturri ofizialen arabera 2.000 langiletik gora kaleratu beharko dira 4.500 lanpostu ziurtatzeko. Bestalde, Gas-teizek 10.000 milioi pezeta-tik (435 milioi libera inguru) gorako dirulaguntzak bideratuko ditu sektore hauen berregituraketara, eta hauetatik 6.000 milioi pezeta inguru enpresen eskutik geldituko dira, hots, kaleratu beharreko langile bakoitzeko hiru milioi pezeta. Enpresok kapital arriskuko laguntzak ere jasoko dituzte euren egoera konpetitiboa hobetu ahal izateko ■

DIRUAREN HOTSA

**XABIER
BARRUTIA**

Bizkaiko Labe Garaiak eta ekonomiaren etorkizuna

BIZKAIKO Labe Garaiak ixtera doazen unean, Sestaon eraiki nahi den altzairutegi konpaktoa itxaropenera zabalduko ate bat bezala aurkeztu digute euskal altzairugintza eta ekonomiarentzat.

Gehien aipatu den faktore ezkorra lehengai bezala erabiltzen duen txatarraren prezioaren gorakada izan da, nahiz eta altzairugintzaren munduko beste iritzi batzuk horri garrantzia kendu. Baina hemen, esan beharra dago, produktu zapalen gainproduktzioa dago eta Europako enpresa handiekin lehiatu behar dugu.

Finantziario aldetik ere, 50.000 milioi pezeta behar dira eta Europak eskatzen du kapitalaren gehiengoa pribatua izatea. Hor ikusten ditugu gobernariak kapital honen atzetik nahi eta ezinean, Ucinex eta gainerako enpresek ez dute

ezer jakin nahi. Ez al da hau arrakasta hain segurua ez den seinale? Gauzak ondo itenda ere dirutza handia izango litzateke 350 lanpostu inguru bakarrik lortzeko.

Guzti hau ikusita ez da hain harritzekoa bururatzea agintariekin erabaki honekin Bizkaiko Labe Garaien desagerpenak uzten duen gustu garratza moteltzea baizik ez dutela bilatu.

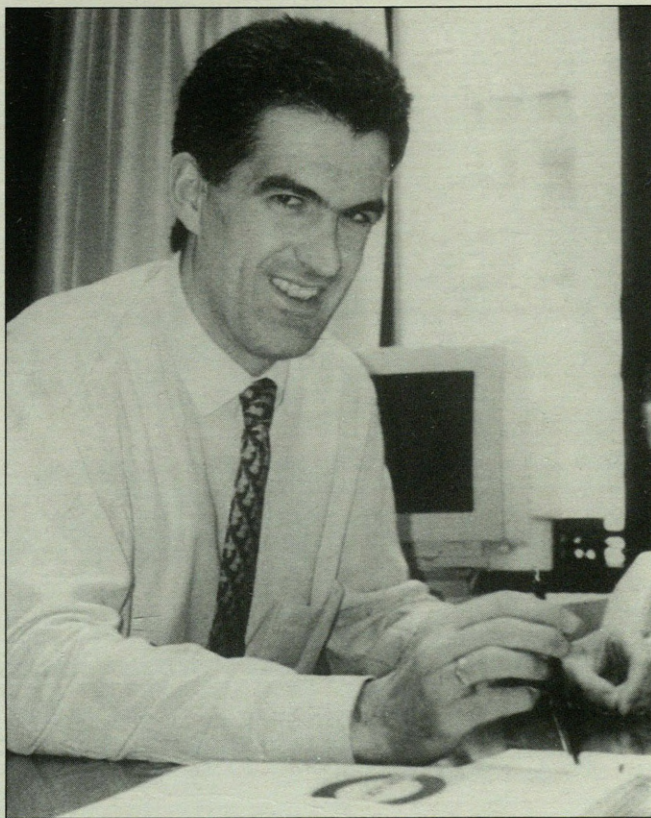
Gure iragan hurbiletik ikasi behar dugu dauzkagun baliabide preziatuak alperrik gal ez ditzagun, azken birmoldaketetan gertatu den bezala.

Europako parlamentua osatzeko hauteskundeak ospatzeko orduan, gogoratu behar da elkarteko altzairugintzaren birmoldaketa gidatu behar zuen Braun Plana argitaratua izatera ez dela ailegatu.

Juan Mari Otxoa, Fineco taldeko analisi zuzendaria

«Diruarekin jokatzekotan onena barreiatzea da»

Aretxabaletar honek aski ondo ezagutzen du finantzen mundua. Beregana jo dugu egun errentagarritasun handienak eskaintzen dituzten produktuen bila, eta sektorea astintzen duten iskanbilez hitz egiteko.

«Errenta finkoa interesgarria da gaur egun ere».

Hala ere, urtebeteko epean, adibidez, arriskurik izan nahi ez baduzu, errenta finkoa interesgarria izan daiteke.

Egoera honetan, arriskurik jasan nahi ez baduzu,

diru fondoak dira egokienak, epe motzera inbertitzen duzulako eta prezioen gorra-beherek ez dutelako hai-besteke eragina.

Burtsan ez da aurten gehiegi irabazi, eta datozen

hilabeteak konplexuak izango dira.

A. 100 pezetako kartera nola banatuko zenuke?

J.M.O. Onena, diruarekin jokatzekotan, barreiatzea da. Beraz, aurrekoarekin bat, burtsan 30 pezeta sartuko nituzke, diru fondoan 25-30 artean eta gainerakoa errenta finkoan. Nahiz eta errenta finkoari dagokionez lehenengo sei hilabeteak ez diren oso positiboak izan, uste dut egoera aldatu egingo dela.

A. Asko aldatu da baloreen merkatua agentziak arautzeko legea agertu denetik?

J.M.O. Izugarri. Asko profesionalizatu da. Hala ere, gure artean dagoen kompetentzia basatiagoa da eta honek hainbat agentziaren desagertzea ekarri du, eta gehiago eroriko dira. Dena den, lege hau Mariano Rubioren bezalako iskanbilak saihestera dator, merkatuko mugimenduen kontrola handiagoa baita.

A. Fineco Ibercorp-en zerrendan ageri da. Nolako barremana zenuten De la Concharekin?

J.M.O. Zerrenda horretan burtsan lan egiten duten hainbat enpresa ageri dira; De la Concharekin negozioak —baina negozio hutsak— egin dituzten denak. Banan-banan aztertuz gero, merkatuan dauden denak edota gehienak direla ikus daiteke. Alegia, zerrenda horretan agertzeak ez du ezer esan nahi.

Myriam Gartzia

ARGIA. Dirudienez, errenta finkoa ez da bain errentagarria. Zeintzuk dira une honetan inbertsio interesgarrienak?

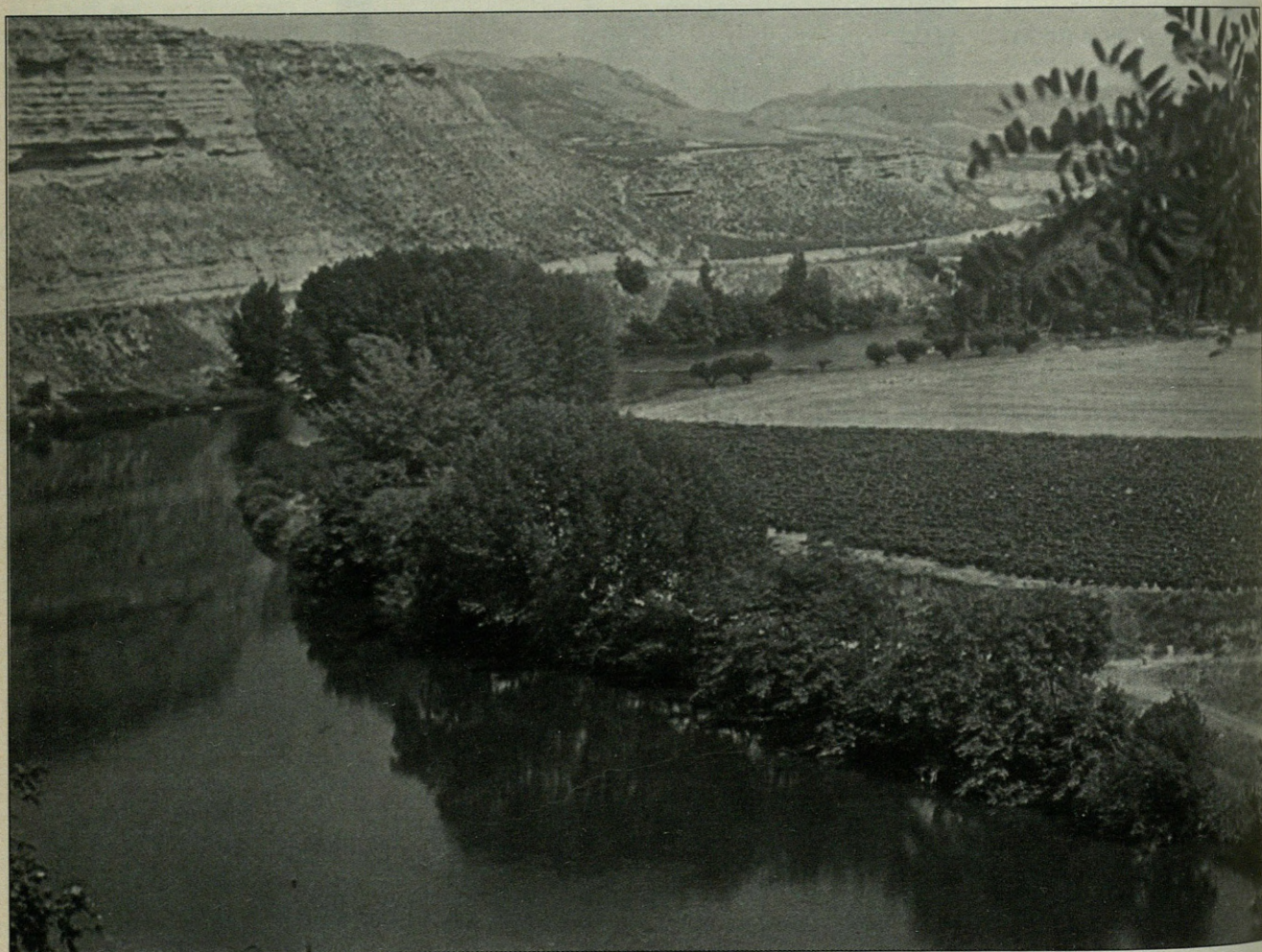
JUAN MARI OTXOA. Ez nuke esango errenta finkoa errentagarria ez denik. Egia da azkenotan dexente galdu dutela, baina egoera behin-behinekoa da eta etorriko dira sasoi hobeak.

EBROKO EUSKAL TXALUPA

Labarka Errioxarekin mugan dagoen herri txikia dugu, baina ez horregatik harrotasun eskasekoa. Mahastiez inguratua, ardo ona eta bapo edateaz hitz egiten dute. Errioxako ikastolen alde, hilaren 19an, aurtengo Araba Euskaraz-en, jatorrizko izendapeneko ardoa edango dugu. Ziur.

■ Ez dago Labarkaren sorrerari buruzko daturik, baina dirudienez XIV. mendean bertan jendea bizi zela diote zenbait testuk. Izena-

Labarkan, hilaren 19an, hainbat ur joko izanen dira Ebro ibaian. Euskal txalupak, egun hartan, lepo eginda ibiliko dira.

Euskara eta Errioxa

KIKE FERNANDEZ DE PINEDO

Araba Euskaraz 94-eko antolaketa arduraduna

ikusten dituztenean harro sentitzen dira. Honek erakusten du zonalde erdaldunetan lana poliki eta goxo eginez, pazientzia handiarekin eta gelditu eta makurtu gabe kontrako jarreraren eta etsipenaren aurrean posible dela benetako elebitasuna lortzea.

Burura datorkidan hiruugarren hausnarketa bat, euskara edo ezagutza eta erabilpenaren arteko dibortzioa da.

Denetik dago. Ikastolatan behinik behin umeez duten euskararekiko jarrera ona da, zalan-tzarik gabe, baina erabilpena beste kontu bat da, hemen gizarte erreferentzia ia guztiak erderaz dira, eta gehiago kostatzen da mingaina euskaraz askatzea. Horregatik hemen prozesuak luzera joko du eta ikastolatik ateratzen ari diren belaunaldiak guraso bihurtuko direnean atal honetan aurre-rapauso handiagoak lortuko dira.

ARABAKO hegoaldeko lurralde horixka hauetan, jakina den arren gogoratu beharra dago jota, mahastiak eta garia askoz berezkoagoak direla bertsoak, sagardoa eta artoa baino. Bestalde, euskararen az-tarnak Arabako beste eskualdeetan baino murritzagoak dira, XIII. mende inguruan galdu baitzen. Nola ulertzen da orduan azken urtetako ikastolen eta euskaldunen gorakada?

Frankismoa pasa ondoren, jende gazteak gehien bat, identitate kezka bat izan zuen. «*Eta, ni nongoa naiz?*» galderari gehienetan erantzuna zera izan zen: «*Yo soy de la Rioja y Alavesa y vasco*» («Ni Arabar Errioxakoa eta euskal herritarra naiz») eta hoietako batzuk konturatu ziren lur kolorearen gainetik euskara dela Euskal Herriko biztanleak batzen gaituen sinboloa eta horregatik ikastola sortzeari kementsu ekin zioten. Egun ikastola da

herrian dagoen zentru bakarra eta beraz, herriko ume guztiak hartzen ditu.

Honek zer esan nahi du, guraso guztiak euskaltzaleak direla? Garbi dago ezetz. Salbuespenak salbuespen, hasierako euskararekiko jarrera negatiboa edo pasiboa zeukatenak pixkanaka asumitzen joan dira euskarazko irakaskuntza gauza normal eta positibo bezala eta gaur egun ume txiki hoiek kanpoko euskaldun batekin hitz egiten

tsa zutela esaten baitzen.

■ Nahiz eta ingurune erdalduna izan, Labarkako Udalean alderdi abertzaleak dira nagusi (5 ordezkari ditu

EAJk, 1 EAK eta beste 1 PPK). Kulturara zuzenduta dagoen diru kopurua 4 milioi pezetakoa (175.000 libera) da. 500.000 euskararen inguruko ekimenetara. Aurrekontu honek ikastolaren mantenua ere estaltzen du.

■ Herri honen ekonomiari dagokionez, gehienak ekonomia misto batean bizi dira; hots, nekazaritza —gehienbat ardoa— eta inguruan dauden enpresetan lan egitea batzen dituzte. 150 ardogile daude herri honetan, gehienak kooperatiba baten inguruan biltzen direla, 70 produktore inguru.

Herria erabat inguratua dago, udalerriaren 4,5 Km²ak mahastiak baitira.

■ Nahiz eta euskal gazteen artean garagardoak ardoa ordezkatu, gero eta gehiago dira antolatutako autobusetan herrira hurbiltzen direnak afaltzera eta bertako ardoa dastatzera, herri honetan dauden hainbat bo-degatar.

■ Ardoa bapo eta ona edateaz harro dira Labarkakoak. Eta, esan digutenez, bertako ardoa Errioxakoa baino askoz hobea da.

Myriam Gartzia

■ Egun, Labarkan 100 euskaldun eta 105 ia-euskaldun daude; duela hamahiru urte 8 euskaldun eta 8 ia-euskaldun ziren ●

ren jatorria topatzeko XVIII. mendera jo behar dugu, garai hartantxe Ebro ibaia zeharkatzeko txalupa jarri baitzen («Lapuebla de la barca»). «Lapuebla del Ebro» (Ebroko herrixka) izena ere izan du inoiz.

■ Ebro ibaia zeharkatzeko txalupa honek XIX. mendeararte iraun zuen, garai honetan egurrezko zubi eseki bat eraiki zen. 1939ko urtarilean, gerra zibila zela medio, zubi hau bota eta gaur egun mantentzen den porlanezkoa eraiki zen.

■ Antzinan Biasteriko administrazioari lotua, Labarka hiri independente egin zen 1631ko ekainaren 11n.

■ Labarkan 837 pertsona bizi dira. Hauetatik 100 bat euskaldunak dira, eta 105 ia-euskaldunak. Kontuan izan behar dugu 1981ean 8 zirela euskaldunak eta beste 8 ia-euskaldunak. Herrian jaiotakoen artean ez dago euskaldun zaharrik, denak euskaldun berriak dira.

■ Labarkako ikastolan 211 ikasle —2 eta 18 urte bitartekoak— eta 21 irakasle daude. Herrian dagoen ikastetxe bakarra da eta herriko haur guztiak, hiru izan ezik, ikastolan ari dira. Eskualde horretako ikastola da, eta beraz inguruko herrietako haurrak ere biltzen ditu.

■ Labarkako udalerriaren zabaleria 5,5km²koa da eta Ebro ibaiaren ondoan, Errioxako mugan dago. Batzuen ustez, kokapen geografikoa da inguruko herrikoek *rabudos* («isatsdunak») deitzeko arrazoia; baina, dirudienez, herri honetan finkatutako kolonia juduaren ondorioa izan zen, garai hartan juduek isa-

ZAZPIGARREN ALABA

Bere atzerapena XIII. mendetik 1950. urteratarate.
Odon Apraizek egina. Gasteiz, 1953

Labarkan, Araba osoan legez, euskara izan zen nagusi sasoi batean. Horixe da Koldo Zuazo euskal filologo eta EHuko irakasleak, «Anuario Julio de Urquijo» aldizkarian idatziriko «Arabako euskara» artikulua Koldo Mitxelena I. Ikerketa Saria irabazitakoak, datu aberatsez artikulua honetan dioskuna.

GUTXI da XI-XII. mendeak bitarteko epean Arabaz, Euskal Herriaz eta mendebaldeko Europaz oro har dakiguna. Hori bai: latina izan zen tarte horretan Europa mendebaldeko hizkuntza nagusi bakarra eta latinaren nagusitasunak bere horretan iraun zuen XVI. mendera arte. Edonola

Erdi Aroan Araba lurralde euskaldunez inguratua zegoen ia erabat; Errioxa Garaia bera. Aro modernoan jazo zen euskararen atzerakada nagusia. 1787ko agiri baten arabera, Arabako parte handi bat euskalduna zen oraindik, tartean Gasteiz. (Argazkia: «Euskara euskaldunon hizkuntza». Joseba Intxausti. Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia).

ere, XIII. mende alera hasi ziren makaltzen latinaren oinarriak. Herri gehienetan bertako hizkuntzak —horietatik gehienak latinetik sortuak— erabiltzen hasi ziren izkribuzko zereginetan, ordura arte latinarenak ziren esparruak bereganatuz.

XIII. mendean abian jarritako bilakaera horrek XVI.ean iritsi zuen gailurra. Aldaketa nabarmenak gertatu ziren Europa mendebalde osoan:

1. Burgesia erabat nagusitu zitzaion gizarte feudalarri.
2. Estatu modernoak orduntxe eraiki ziren.
3. Erreforma protestantea ere orduntxe zabaldu zen.
4. Kultura alorrean joera berriak (Errenazimendua eta Humanismoa) azaldu ziren.

Eta zer euskarari dagokionez? Aldaketa hauek guztiok herri-hizkuntzen gorakada ekarri zuten. XVI. mendean estandarizatu eta normalizatu ziren Europa mendebaldeko hizkuntza asko. Ordukoak dira lehenbiziko gramatika eta hiztegiak eta orduan hasi ziren herri-hizkuntzak gizarteko esparru guztietara (auzitegietara, besteak beste) hedatzen. Hizkuntza 'bulgar' izatetik hizkuntza 'nazional' izatera iritsi ziren.

Zeharo egoera ezberdina nabari da Ipar Euskal Herria izan edo Hego Euskal Herria izan XVI. mende honetan. Estandarizazio eta normalizazio bidean abiatu zen euskara Ipar Euskal Herrian, baina ez ostera Hego Euskal Herrian.

Arabari dagokionez, 1332an bildu zitzaion Gaztelako Koroari eta haren-gandiko menpekotasuna

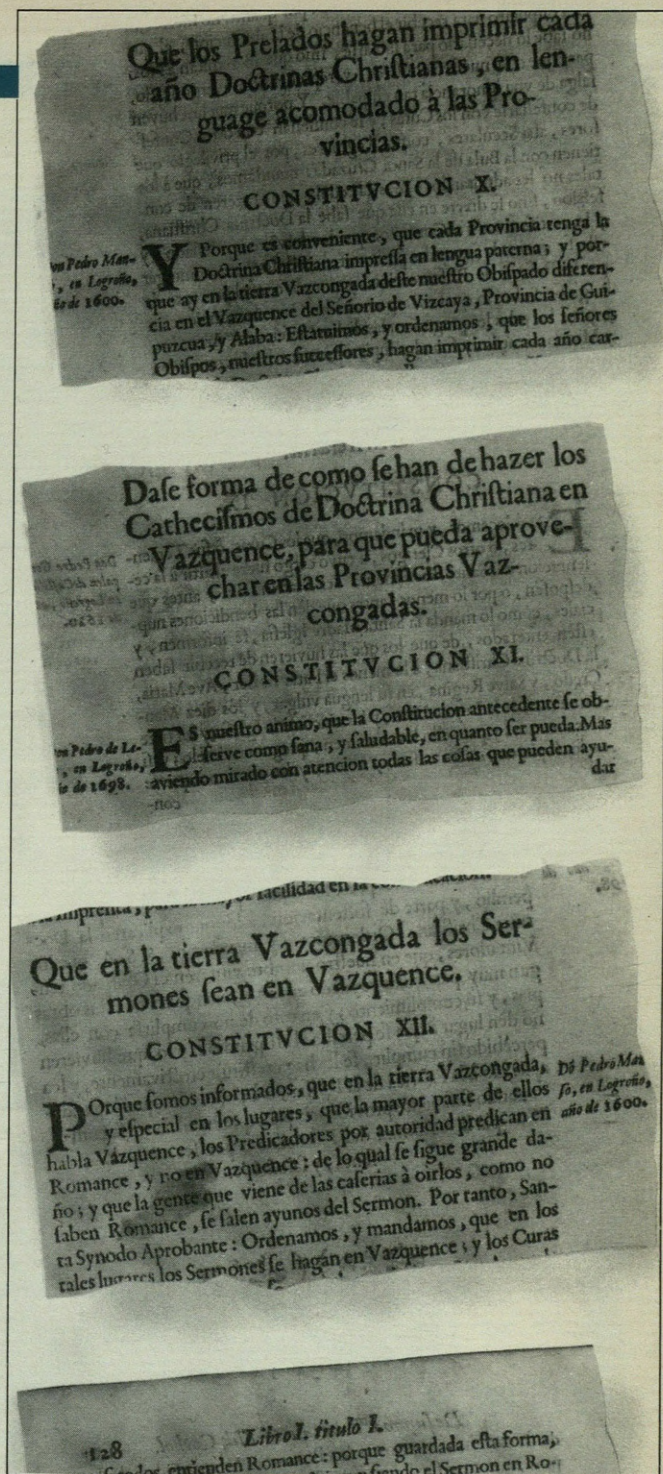
geroz eta nabarmenago bilakatu zen mendeek aurrera egin ahala. XVI. mendeko aldaketak iritsi zirenean, ez ziren ez Araban ez Hego Euskal Herri osoan Europa mendebaldeko herri gehienetako gertaerak bete. Gaztelaniak bereganatu zuen hemen latinaren lekua eta ez euskarak.

Horixe salatu zuten XVI. mendean Gasteiza etorri ziren italiarrik: Navagierok (1528) eta Venturinok (1572). Gasteizko merkataria eta jende handiak gaztelania erabiltzen zuela euren arteko jardunean esan zuten biek eta euskara, berriz, neskame-morroiekin eta inguruetako baserritarrekin zihardutenean.

Erdarakada franko

XVI. mendean Araban egin ziren euskarazko izkribu ezagun biak ere egoera horren lekuko dira. Erdarakadaz beteta dago —euskara galzorian zegoen seinale horrenbestez— 1562an Landuchio italiarrak Gasteizen bildu zuen hiztegia eta dotrina xume eta apala bai zik ez da Betolatza herriko Betolaza izeneko abadeak 1596an euskaratu zuena. Gogora dezagun, gainera, apezpikuaren aginduz, eta ez bere borondatez eta euskararenganako zaletasunez, euskaratu zuela Betolazak dotrina hori.

XVIII.ekoa da euskara zuzpertzeko lehen ahalegina Hego Euskal Herrian. Gipuzkoan abiatu zen zuzperraldi hori eta jesuitak (Larramendi, Kardaberaz, Mendiburu...) izan ziren bultzatzaile nagusi. Jesuitekin batera, Gipuzkoako

handiki banaka bat (Peñafloredako kondea, esate baterako) jarri zen euskararen alde.

Gipuzkoatik Bizkaira zabaldu zen XIX. mendearen hasieran zuzperraldiaren arnasa, baina kanpoan gertatu ziren Araba eta Nafarroa.

Gasteiz erabat erdaldun izana da, Arabari dagokio-

Trentoko Kontzilioaren ondoren herri hizkuntzak erabiltzen hasi ziren katekesirako; Betolatza abade arabarrak 1596an dotrina xume bat euskaratu zuen. (Argazkia: «Euskara euskaldunon hizkuntza». Joseba Intxausti. Argitaratzailea: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia).

Arabako euskalkia, eta hiru azpieuskalki

LANDUCHIOREN hiztegia egin (1562) eta handik lau mende beranduego (1958) argitaratu zuen Mitxelenak. Hiztegi hura Araban, eta ziurrenera Gasteizen, bildua izan zitekeela erakutsi zuen Mitxelenak. Bertan azaltzen zen euskara ezin zela ez bizkaierarekin, ez gipuzkerarekin, ez nafarrerarekin erabat berdindu. Denetarik zeukan zertxobait eta nahaste horrexek

ematen zion, hain zuzen, bere nortasun berezia. Aparteko euskalkitzat jotzea erabaki zuen, horrenbestez Arabakoa.

1958az geroztik aurkitu diren lekukotasun apurrek sendotu egin dituzte Mitxelenaren hipotesiak. Eta lekukotasun horien artean Gerardo Lopez de Gereñuk argitaratutako «Toponimia alavesa» da denen gainetik nabarmendu beharrekoa, Araba

osoan jasotako 20.000 toponimotik gora bildu zituen-eta bertan.

Gaur egun eta lekukotasun horiek guztiok kontuan ditugula, hiru hizkuntza-eremu, hiru azpieuskalki, izan zirela esan dezakegu Arabako euskalkiaren barruan: mendebaldekoa, erdialdekoa (Gasteizen eta bere inguruetan mintzo zena eta Landuchiok jaso zuena) eta ekialdekoa.

curso abierto, que ingorase este idioma».

Badira, dena dela, euskaraz idatzi zuten arabar bi XVIII. mendean eta hirugarren bat ere bai XIX.ean, baina arabarrak izan arren, Arabatik kanpo bizi izan ziren hirurak eta erbestetik heldu zitzaizen, sorterririk gabe, euskararenganako atxekimendua.

1787 inguruan Arabako oso eremu zabala euskaldun elebakarra zen oraindik ●

Diodanaren lekuko dira Pedro Ignacio Barrutia (1682-1759), Aramaion jaio baina Arrasaten bizi izan zena; Juan Bautista Gamiz (1996-1773) jesuita, Sabandon jaio baina euskarazko bertsoak Iruñean bizi zela ondu zituen eta XIX.eko Jose Pablo Ulibarri, Okondon jaio baina Bilbon bizi izan zena.

1876an, II. karlistada amaitu ostean gertatu zen euskararen bigarren zuzperraldia Hego Euskal Herrian. Bilbon abiatu zena oraingo honetan. Laster zabaldu zen beste euskal herrialdeetara eta Arabara ere iritsi ziren beren zipriztinak. Baina Bonapartek 1860-70 bitartean erakutsi zuenez, euskara galduta zegoen orduko Araba gehienean. Iparraldeko eskualde gutxi batzuetan (Aiara, Ubarrundia eta Barrundia) egiten zen soil-soilik euskaraz.

Txikia izan zen, horrenbestez, zuzperraldi horrek

Navagierok (1528) eta Venturinok (1572) ziotenez, Gasteizko merkataria eta jauntxoak erdaraz mintzo ziren euren artean, eta euskaraz, berriz, neskame-morroi eta baserritarrekin. Gasteizen bildua izan daiteke Landuchioren hiztegia.

nez, kanpoan gelditu izanaren arrazoiak. Arabako gainerako herriak oso txikiak zirenez, ez zuten izan zuzperraldiari eragiteko nahikoa indar. Euskaldun zirauten, oster, herri txiki horiek, Jose Migel Barandiaranek (1926) erakutsi bezala. 1787 inguruan Arabako oso eremu zabala euskaldun elebakarra zela fro-

gatu zuen Barandiaranek plazaratutako dokumentuak. «*Hablan el idioma bascongado muchos pueblos de la vicaria de Vitoria, todos los de Gamboa, los más de Salvatierra, los de la de Mondragón. Cigoitia, Zuya, Orduña, Ayala, Orozco y Tudela, en los quales alo menos serían inútiles, los Curas de con-*

1860-1870 BITARTEKO EUSKARAREN MUGA ARABAN

Iturria: L.L. Bonaparte

Araban izan zuen eragina eta Gasteizko elite intelektual batera mugatu zela esan genezake. Elite horrek sortu zuen 1878an «*Revistas de las Provincias Euskaras*», baina —eta hauxe elkarre horren indar txikiaren frogarik argiena— urtebete baizik ez zuen iraun aldizkariak.

1950ean gertatu zen eus-

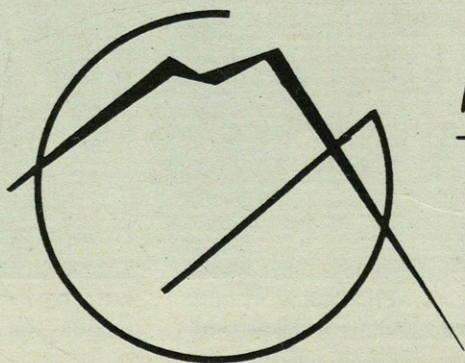
kararen hurrengo zuzpe-rraldia Hego Euskal Herrian, Gipuzkoan abiatu zena oraingo honetan. Gipuzkoatik Bizkaia zabaldu zen eta Bilbon barrena Aiara eskualdera (Laudio, Amurrio...). Eskualde horretan —Aramaion ere bai, jakina— sortu ziren lehenbiziko ikastola eta gau-eskolak eta

hurrengo hamarkadan zabaldu ziren Gasteiza, Aguraina, Araba errioxarrera eta abar.

Gasteiz industrializatu izanak, EAEko hiriburu bilakatu izanak, unibertitate fakultate zenbait eraiki izanak... Hego Euskal Herriko beste hiru herrialdeetako hainbat euskaldun bildu di-

tu bere baitara. Gaztea ere bada, Euskal Herriko gazteena ziurrenera, bertako populazioa. Gazteriak berezkoa duen dinamismoa euskalduntasunaren gurpilean lotzen bada, emaitza oparoa etor dakiguke geroa begira.

Koldo Zuazo

MUGARIK GABE

*Garapen Langintzarako
Erakunde ez Gobernutarra*

kutxa 1473 - BILBO

GEU, GASTEIZKO EUSKALDUNAK

Arabak, zoritxarrez, zazpigarren alaba izateko bide luzea du oraindik, hizkuntza arloan behintzat. Baina bideari, luzea edo laburra izan, ekin egin behar zaio, eta horren adibide ditugu herrialde honetako hiriburuan sortzen joan diren ekimen desberdinak. Deigarriena, hilabetero kaleratzen baita «Geu Gasteiz» izeneko euskarazko aldizkari baten bitartez, Geu elkartearen esperientzia da.

ARABA Euskal Herriko herrialderik erdaldunena dugu. Hiriburua, Gasteiz, ez da egoera horren adierazle bat besterik. Eustatek 1991n egindako inkesta baten arabera, duela hiru urteko 202.335 biztanletik 15.188

Iazko apirilean sortu zen ofizialki Gasteizko Geu elkarte, urtebete lehenagotik Geroa Elkarrekin Lantzen ekimenari jarraipena emanez.

besterik ez ziren euskaldunak Gasteizen. Ia-euskaldunak 42.104 ziren. Datuok ez dute esan nahi, ordea, euskal elkarte eta ekimenik ez denik bertan. Hor da Bagare Elkartea, 1988ko otsaila ezkerotik Gasteizko euskararen 'biltxoko' bilakatu dena.

Bagare erreferentzia hartuta sortu zen Geu elkarteare hor da, 320 bazkiderekin, «Geu Gasteiz» aldizkariarekin euskara hilabetero kaleratzen duena. Gasteizen bakarrak ez izateak sortzen dituen koordinazio lana zaindus elkarbizitzen ari dira elkarte biak, eta bat baino gehiago dira bietan lan egiten duten lagunak.

Geu elkarte duela urtebete sortu zen ofizialki, apirilaren 2an, baina 1992an bildu zen Geroa Elkarrekin Lantzen (GEL) lantaldea du iturburua. «Euskal elkarteak Euskal Herrian gora egiten ari zirela ikusten genuenez, harremanak lotu eta eredu soziolinguistikoak ezartzen saiatu ginen geure euskal elkarte osatu asmoz, Gasteizen euskarak zituen beharrak aztertu ondoren. Badakigu non bizi garen, emaitzak ez direla beste herrialdeetan bezain azkarak izango, baina egon egongo direla», dio Josu Kintas elkarteko liberatuak. GELen baitan sortu zen, 1992ko uztailaren, aipatutako «Geu Gasteiz» aldizkaria kaleratzen duen lantaldea. Zuzendari lanean diharduen Inaxio Lopez de Aranak adierazi digunez, «deixente gorpuztu da aldizkaria, eta egun Gasteizko kaleetan elkartearen lanaren isla nagusia bilakatu da».

Aldizkariaren harrera oso ontzat jotzen du 27 partaidetako lantaldeak. 5.000 aleko tiradaz, EAEko hiriburuan dauden euskaldunei informazio zehatza eskaintzen saiatzen dira. Irakurle potentzialen kopurua zabalduz doala dio Lopez de Aranak: «Gasteizen, Araba osoan bezalatsu, gora egin du euskaldun kopuruak».

Asmo bikoitza

Kintas elkartekidea ados da hitzokin. 1993ko apirilean, aldizkaria jada kalean zela, elkarte formalki eratu zela gogoratu du, eta ekainaren 29an aurkeztu. «Gure asmoa da, alde batetik, herri ekimena eta instituzioen arteko elkarlana bideratzea; eta bestetik, kultur ekintzak bideratzea». Horrela jarri zen martxan kultur ekintzen lantaldea, elkarteko bigarrena, iazko irailean, hilabetero «Geure Egunak» izena hartu izan duten ekitaldiak antolatuz.

Beste lan talde bat ere badu Geu elkarteak, sentsibilizazio lana betetzen duena. Iazko abenduan

«Euskararen errealitatea Gasteizen auzoz auzo» liburuskaz argitaratu nahi du laster Geu elkarteak

abiatu zen, eta urtarriletik aurrera irakaskuntza mailako kanpainak bultzatzen ari da. 3 urteko haurrak zituz-

ARABAN ERE BADIRELA

Hiru mosketeroak

TTIKI-TTAKA ELKARTEA:

Sorterria: Labarka.

Adina: 3 urte.

Partaideak: 50 lagun.

Ekimenak: Hitzaldiak, euskarazko zinema zikloak, «Tiki-Ttaka» aldizkaria, hiru hilabetekaria, lau ale kaleratu ditu.

Helburuak: Arabar Errioxako euskaldunak batu eta euskaraz bizi diren gazteei erreferentzia euskaldunak eskaintzea.

LAUDIOKO EUSKALTZALEEN ELKARTEA:

Sorterria: Laudio.

Adina: Urtebete.

Partaideak: 3.

Ekimenak: Hitzaldiak eta euskararen inguruan antolatzen diren ekitaldietarako autobusak eta informazio banaketa ziurtatzea.

Helburuak: Euskararen indartzea Laudion eta antzeko helburua duten kanpoko ekimenak bultzatzea.

BAGARE EUSKAL TOKIA:

Sorterria: Gasteiz.

Adina: 6 urte.

Partaideak: 170 lagun.

Ekimenak: Kultur taldeak eta Kirol taldeak bideratzen dituztenak (hitzaldiak, kantaldiak, bertso afariak, kirol diapositiba erakusketak...), eta Gasteizko beste euskal taldeekin burututako jaialdiak.

Helburuak: Gasteizko euskaldunentzako biltoki bilakatzea eta euskaldun berriei euskaraz bizitzeko aukera ematea.

ten gurasoei zuzendu ziztaien kanpaina bat. Baita ertainetan izena eman behar zuten gaztetxoei ere. «Ez dut uste gure eraginez bakarrik izan denik, baina aurten Gasteizen A ereduak behera egin du eta B eta D ereduak gora. Hori oso pozgarria da, Araban euskarak bizi duen egoera ezagututa batez ere», adierazi du Kintasek.

Euskararen alde lana egiteko datu zehatz eta eguneratuak behar direla eta, elkarte honetako partaideek «Euskararen errealitatea Gasteizen auzoz auzo» liburuskaz kaleratu nahi dute.

«Euskararen ezagutza, erabilera eta hainbat datu emateaz gain, beste aldagai batzuk sartu nahi izan ditugu. Zein auzunetan hitz egiten den euskaraz, zein egoera sozial eta ekonomiko inguruetan...», argitu dute elkartekoek.

Dirua ez da oztopo bakanrik horretarako. Azpiegitura aldetik ere larri dabilta. Areto bat adostua dute Arabako Diputazioarekin, baina oraindik behin-behineko batean ari dira lanean. Baina lanean.

Amagoia Iban

Gasteiztik kilometro gutxira, Burgosen administraziopean da Trebiñoko Konterria:

ARABARRAK ERBESTEAN

Arabako mapa ofizialak begiratuta, tamaina handiko uharte itxura hartzen du Trebiñoko Konterriak. Izan ere, herrialde honen bihotzean, Gasteiztik kilometro batzuetara baino ez, Burgosen administraziopean dugu bi udalerrik osatutako lurralde emankor hau. Historia luzea bizkarrean, konterriaren etorkizuna Burgosen pean ote?

EGUN eguzkitsu batez, Logroñoeko errepidea hartuta, Trebiñora abiatu gara, Gasteiztik 15 kilometrora baino ez dagoen arren, Ara-

baren erdi-erdian, administratiboki Burgos den udalerrira.

Trebiñoko Konterria 48k herrik osatzen dute; bertan,

baina, bi udalerri baino ez daude. 47 herri Trebiñoko udalerriari dagozkio, 48.a Argantzun udala dugu. Lehen udalean —5 zinego-

tziz— PP dago agintean, eta beste 4 talde independente bezala aurkeztutakoarenak dira. Argantzunen, aldiz, PSE-EE alderdia da nagusi, PPko ordezkariak oposizioan dituela.

Konterriak, ipar-ekialdetik, Izki mendilerroa du muga, mendebaldetik, aldiz, Zadorra da Arabarekiko mugarrria. Inguru oso emankorra da: garia, garagarra, babak, patatak eta bestelako gaiak ez dira behin ere faltan izan. Historikoki Gasteizko merkatuan saldu izan dira produktuok.

Bidean, mendiz inguratutik, herri txikiak ditugu nonnahi begietara. Herrien arteko distantzia handia izan arren, egituraz nahiko itxi eta bilduak dira denak. Etxe guztiak elkarren parean daude, lotuak bezala.

TREBIÑO KONTERRIAN ZEHAR

ZABALERA: 212 Kilometro karratu, 81 udalerri, Argantzun eta Trebiño (honek 47 herri biltzen ditu).

BIZTANLERIA: 1.147 biztanle. 910 Trebiñon eta 237 Argantzunen.

EKONOMIA: Nekazaritza, abeltzaintza eta hegazti hazkuntza.

MAPA POLITIKOA: Argantzun (4 zinegotzi PPk eta 3 PSE-EEK). Trebiñon (5 zinegotzi PPk eta lau talde independenteak).

Trebiñoar anitz Gasteizen

Trebiñora sartu bezain pronto nabaritu dugu hango isiltasun eta lasaitasuna. Herri txikia da. Aldapa batzuk igo ondoren, herria tontor batean baita, bertakoekin lehen harremana izan dugu. Ostirala denez,

Junta de Castilla y León

Carretera Autonómica BU - 741

Gasteiz Burgos baino gertuago, egoera anakroniko baten jarraipena da Trebiñoko Konterriaren auzi luzea.

lan arropaz aurkitu dugu adineko jendea.

Trebiño Araba ala Burgos ote den galdetuta, erantzun ezberdinak jaso ditugu. Benito Gonzalez adineko

herritarrak esan digunez, «zaila da hori esatea. Dena dela, gu Burgoskoak gara. Erreferendum bat egingo balitz, ez dakit zer aterako litzatekeen. Egoera asko al-

datu da, eta gazte gehienak Gasteizen erroldatuta daude».

Benitok esandakoa egia handia da. Nahiz eta Trebiñoko Konterriko erroldaren

Hamaika jira-biratako historia luzea

● Trebiñoko Jaurerria XII. mendean sortu zen, Trebiñori buruzko aipamenak, baina, lehenagokoak dira: X. mendeko Reja de San Millan izkribuan 48 herriz osatutako eskualdea aipatzen da.

● 1151. urtean, Antso Jakintsua Nafarroako erregeak Trebiñoko landetxea sortu zuen.

● 1288an Trebiño Gaztelako errege-erreginen menpe geratu zen. Joan II.ak konderri titulua eman zion.

● XV. mendean jaurerriak desagertu eta hiribilduak anaiartetan biltzen hasi zirela, Arabatik bereizi egin zen.

● XIX. mendean —1832an—, Espainiako probintzi banaketa egin zenean, Burgosen menpe geratu zen Trebiñoko konterria. Populazioaren gehiengoak, hala ere, Araban geratzeko borondatea azaldu zuen.

● 1940an Argantzun eta Trebiñoko udalek Araban sartzearen aldeko erabakia hartu zuten; konterriko ia familiburu guztiek aldeko idazki bat sinatu eta Burgoseko Diputaziora igorri zuten. Espedientea Madrilera igorria izan arren, ez zen erantzunik jaso.

● 1958an, Vatikanok eta Es-

painiako Gobernuak 1953an sinatutako konkordatu oinarri hartuta, Trebiño Araban sartzea eskatu zen. Trebiñoko ia kontzeju guztiak eta Arabako Diputazioa alde azaldu arren, Burgosek aurkako jarrera erakutsi zuen. Espedientea Madrilera bidalia izan zen, ihar-despenik gabe.

● Frankismo ondorengo lehen hauteskundeetan inguruan eskakizuna berriz planteatu zen, emaitzik gabe.

● 1983an Gaztela eta Leongo autonomi estatutuak onartu zen; lege oztopo handiak jarriaz Trebiño

Burgosetik ateratzeko hipotesiari. Honela, Eusko Legebiltzarrak Gaztela eta Leongo estatutuaren aurkako helegitea aurkeztu zuen, Auzitegi Konstituzionalak 1986an atzera bota zuena.

● 1993ko uztaila: Trebiñori buruzko eztabaida Arabako Diputazioan. HBk «trebiñoarrak politiko eta juridikoki arabartzat jotzearen» aldeko adierazpena egitea defenditu zuen. EAJ eta PSE-EEren proposamena onartu zen, «bidezko elkarriketa prozesuen bidez erabateko integrazioa» lortzearen aldeko apustua egiten zuena.

Ernesto Argote, Trebiñoko alkatea:

«Arabar sentitzeko arrazoiak logikoak dira»

ARGIA. Zein barreman duzue Arabako Aldundiarekin?

ERNESTO ARGOTE.

Kultur hitzarmenarekin izandako arazoak medio, nahiko iskanbilatsuak. Baina gu irekiak gaude haiekiko, ongizate sozial eta zaborraren alorrean hitzarmenak egin nahi ditugu.

A. Udalak ez zuen Arabako Diputazioak eskainitako kultur hitzarmen bura sinatu. Zergatik?

E.A. Ez geunden prest hitzarmena Trebiñoren lurraldetasunaz ordaintzeko, Araba eta Trebiño lotzen zituen pasarte hura izan zen arazoa. Bestela, ez dugu ezer euskal kulturaren kontra.

A. Trebiño, Araba ala Burgos da?

E.A. Biekin identifikatuak gaude. Argi dugu Trebiñoko jendea Arabari lotuago dagoela, Gasteizen lan, ikasi... egiten baitute. Baina adineko pertsonak

Trebiño Burgos dela onartu eta Castilla-Leongo Batzarretik gauzak lortu egin behar direla diote. Zerbitzuak, baina, Araban ditugu. Arabar sentitzeko arrazoiak logikoak dira.

A. Erreferendum batean, zein litzateke emaitza?

E.A. Agian Trebiño Araba izatea. Gertatzen da gazte jendea ez dagoela Trebiñon errolatua, eta orduan soilik zaharrek bozkatuko lukete. Boto hori Burgosen aldekoa litzateke. Zaharrak eta gazteak bilduta, baina, aise irabaziko luke Arabaren aldeko bozkak.

arabera 1.147 trebiñoar baino ez diren, asko ditugu Gasteizen jaioetako bertako gazteak. Horietako asko, gainera, hiriburuan lan egin eta bizi dira. Gehienek, baina, Trebiño dute bigarren etxea. Gazte hauen artean Trebiño Araba dela dudarik ez da. Adineko jendearen artean zalantza gehiago dira. Gazte askok, eta horixe

da gakoa, ezingo lukete balezko itaunketa batean parte hartu.

Nortasuna giltza

Rebeka deitutako neska gazte batek honela azaldu digu: «Trebiño Gasteiztik gertuago dago, Araba erdian; normalena, beraz,

Araba izatea da. Erreferendum eginda, konterria Araban integratzearen aldeko botoak irabaziko luke».

Sarri, egoera kafkiarrak sortzen dira. Biztanleok, finen, askoz harreman estuagoa baitute Arabarekin Burgosekin baino.

Trebiño atzean utzita Argantzunera abiatu gara, konterriko beste udalera. Bertan Alberto Oraha alkatea izan dugu solaskide: «Argantzundarrak arabatar sentitu dira betidanik. Erreferendum saioak egin diren denetan herriak eskatuta egin dira; argi dago, beraz, herriarren jarrera. Egia bada kulturak herriak identifikatzen dituela, gu arabar kulturaren barnean gara».

Jarrerak jarrera, baina, eztabaida latzak jazo izan dira historian zehar auzi honetan. «Erreferendum eginda konterriko bi udaltxeek baietza eman zuten batean, Gaztela eta Leongo agintariek ez zuten onartu —diosku Alberto Ansolak, Arabako diputatu nagusiak—. Gaur gauza bera gertatuko litzateke, agian».

Udalok eta Gaztela eta

Trebiñoko Udalak, Argantzungoak ez bezala, ez zuen Arabako Diputazioarekin kultur hitzarmena sinatu.

Trebiñoko Udalean 910 pertsona daude errolaturik. Hainbat gazte trebiñoar, baina, Gasteizen jaioak dira.

Leongo agintarien artean ezezik, Arabako Diputazioarekin ere gaizkiulertuak izan dira. Bere garaian, Al-
dundiak konterriko bi uda-
letxeei kultur hitzarmena si-
natzea proposatu zien,
hauekin harreman estuagoa
izatearren. Argantzungo al-
kateak sinatu zuen hitzar-
mena. Trebiñokoak ez. «Hi-
tzarmena martxan dago
—adierazi digu Alberto
Ansolak—, eta gaur egun
arabarrentzat antolatutako
hainbat ekintzatan argan-
tzundarrek parte hartzeko
aukera dute».

Saraso herrirantz abiatu
gara orain, han baitago Uda
deituriko elkarte sozio-kul-
turala.

Pixkat ibili ondoren,
eguneroko lanean —es-
kuetan letxuga bana— to-
patu dugu Ignacio Portillo
elkarteko bozeramailea. =
1986tik lanean dihardu
Udak. «Trebiño Araban in-

Gazteak Araban integratzearen aldekoak dira; heldu eta zaharrek ez dute hain garbi.

*tegratu beharra dago. Konterria Araban integra-
tzeko arrazoiak ez dira
soilik ekonomikoak, norta-
sun arazoa da. Nongoan
garen galdetzen digute-*

*nean, ezin dugu esan Bur-
goskoak garenik».*

Euskal Herri barruko
muga artifizialak, berriz ere,
errealitate ditugu; orain-
goan Trebiñoko konterrian.

Geroak esango du mugok
hausten diren ala ez.

Susana Calleja

Itziar Martínez de Santos

*Multisol Betaurrekoak.
Bere prezioak bakarrik txundituko zaizu.*

Horrelakoak dira Multisol berriak:
Erakargarriak, gazteak, puntakoak ...;
zure modukoak. Aukeratu, ipini eta
goza itzazu.

Zinkunegi Optika

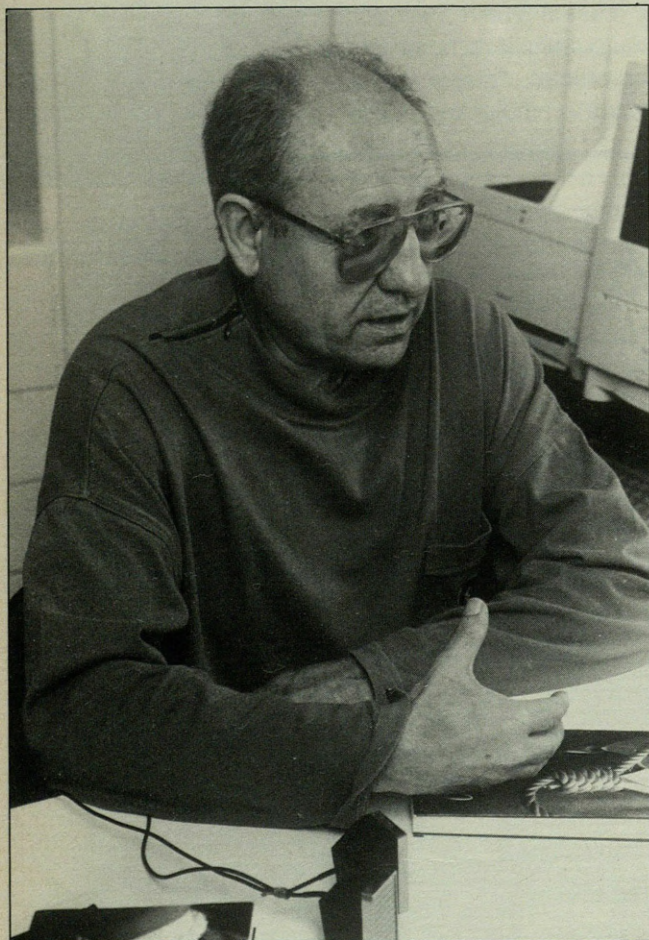
MULTIOPTICAS

Beti Zuri Begira Vd.

Hernani, 4 - DONOSTI

«Bergaran aurkeztu zen HBren izpiritua ez zen betierekoa»

Txalaparta etxearekin argitaratu berri duen «El nudo corredizo» liburuarekin itzuli zaigu gasteiztar hau plazara. HBko Mahai Nazionaleko partaide izana, «Punto y Hora» eta «Egin»en ardura lanak betetakoa, denbora luzea igaro da pertsonaia publikoa izateari utzi zionetik. Bitarte horretan ikasi eta idazteari eskaini dizkio egunak, hilabeteak eta urteak. Horretan dihardu oraindik ere.

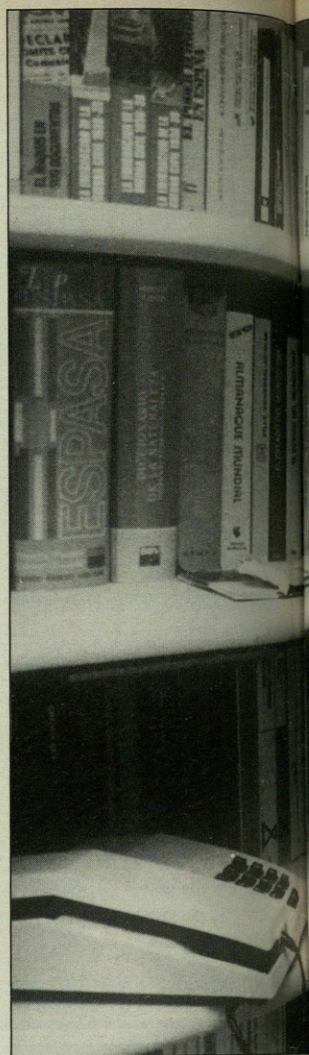

«1936 eta 1946 bitartean ez zen oposiziorik izan Euskal Herrian».

ARGIA. Argitaratu berria duzu azken liburua, «El nudo corredizo». Bertan 1936 eta 1946 arteko urteek Euskal Herriaren berri izae-rari ezarritako mugez ari-tzen zara. Ez al da hau be-tiko gaiaren inguruko beste bira bat?

JAVIER SANCHEZ ERAUSKIN. Ez dut us-te. Oraindik ez da azterketa soziologiko eta antropologi-korik egin honen inguruan. Emaizta agian ez litzateke uste bezain ezkorra izango, baina gerta daiteke guk uste baino askoz ere eragin han-diagoa izatea hamarkada horrek gure egungo Euskal Herrian.

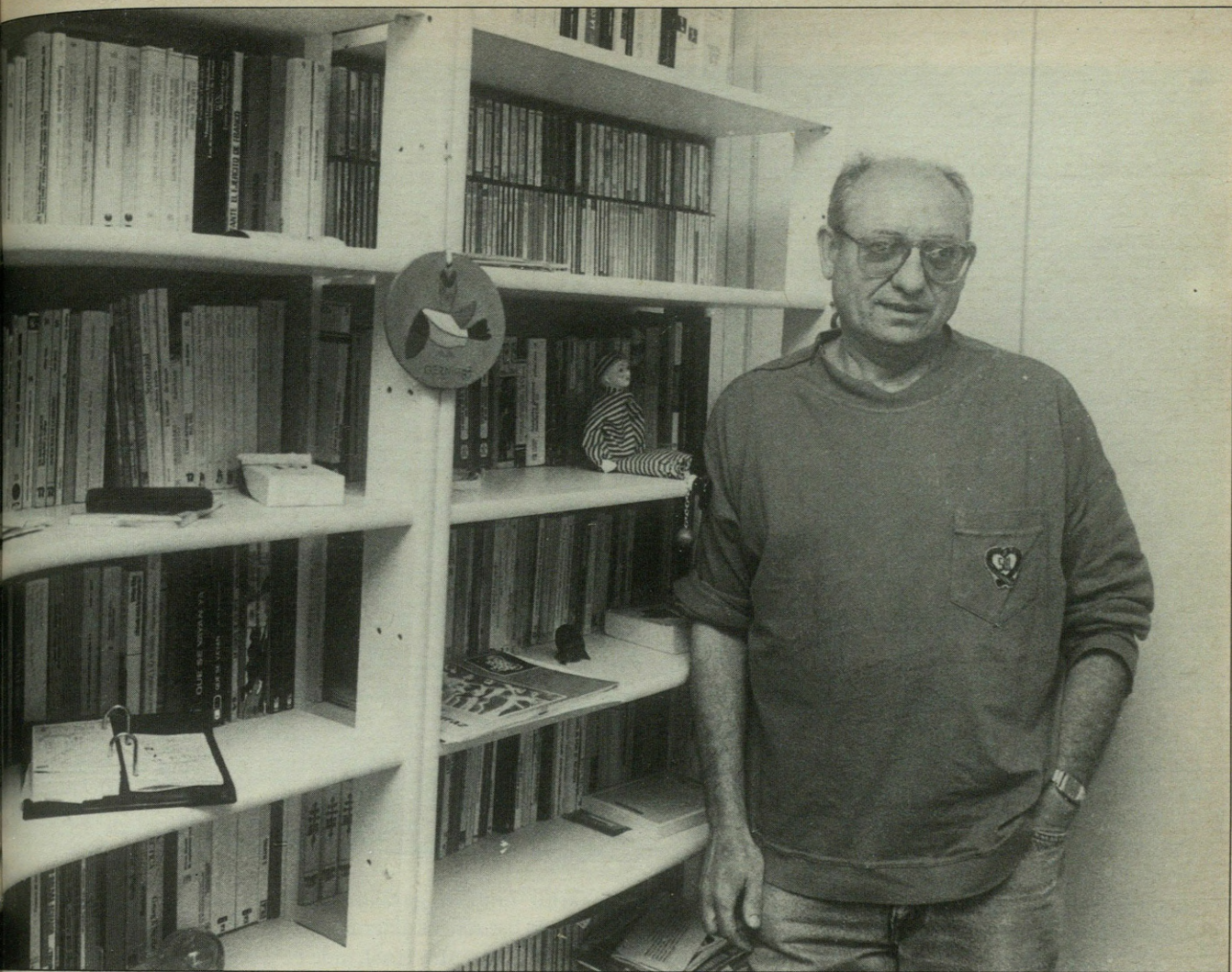
Frankismoaren lehen ur-teetan, Euskal Herriaren bi-ziraupena, herri bezala, kinka larrian jarri zen, eta badirudi, idatzi diren gau-zen arabera, guztiak oposi-zioan zeudela orduan. Baina hamarkada horretan ez zen oposiziorik izan. 1946an ja-betu ziren bertakoak alia-tuak ez zirela itzuliko Es-painiara Errepublika berriro

ezartzera. Orduan hasi zen oposizioa, baina tarte ho-rretako urteek lorratz sako-nak utzi zituzten Euskal Her-rian.

A. Zure liburuan behin baino gehiagotan aipatzen da Errepublika garaian lo-ratzen ari zen euskal kul-tura lurperatzea lortu zela Espainiako gerra eta gero. Zeintzuk lirateke egun su-ma daitezkeen ondorioak?

J.S.E. Egoera limite ba-tetaz aritu naiz. Garbi dago galga ikaragarria izan zela eta gaur egun ere horren ondorioak jasaten ari garela. Gizartea bera aldatu egin zen erabat. Errepublika ga-raian Euskal Herriañ lora-tzen hasi ziren ekimen he-rritarrek alde batera utzi eta Erdi Arokoa bezain gogorra zen gizarte bat ezarri zen.

Kultura erdalduna nagusi-
tu zen, irakaskuntzan, ko-
munikabideetan, etxeetan...
Gurasoak beldur ziren eu-
ren hurrei euskara irakas-
teaz. Hain handia izan da
galga euskararentzat, itxu-
raz behintzat ezarri diren
erraztasunak eta gero, Erre-
publika garaian zen ilu-
sioaren laurdena ere ez da-
goela egun hizkuntzareki-
ko.

Hala ere, guztia da erlati-
boa. Errepublika garaian bi-
zi izan zen loraldia ere ez
zen erabatekoa. Euskal kul-
tura egiteke dago oraindik.
Beraiek indarrez ekin zioten
lanari, eta horregatik aipa-

tzen da loraldia.

A. *Baina ez zen hain era-
batekoa izan lurperatzea,
oraindik hemen baikaude.*

J.S.E. Noski. Hizkuntza
eta kulturaren aurkako
errepresioak alderdi ona ere
izan du, nolabait. Errepresioaren
aurrean geure susta-
raien bila aitu baikara, bi-
laketa horrek kultura eta
hizkuntzaren garrantziaz
ohartaraziz pertsona asko.

Herriaren sustraiez ari
naiz, eta hizkuntzak hor ga-
rrantzi handia baldin badu,
ez da txikiagoa politikarena.
Politika, egun, hainbeste al-
derdikeria eta nahasterekin,

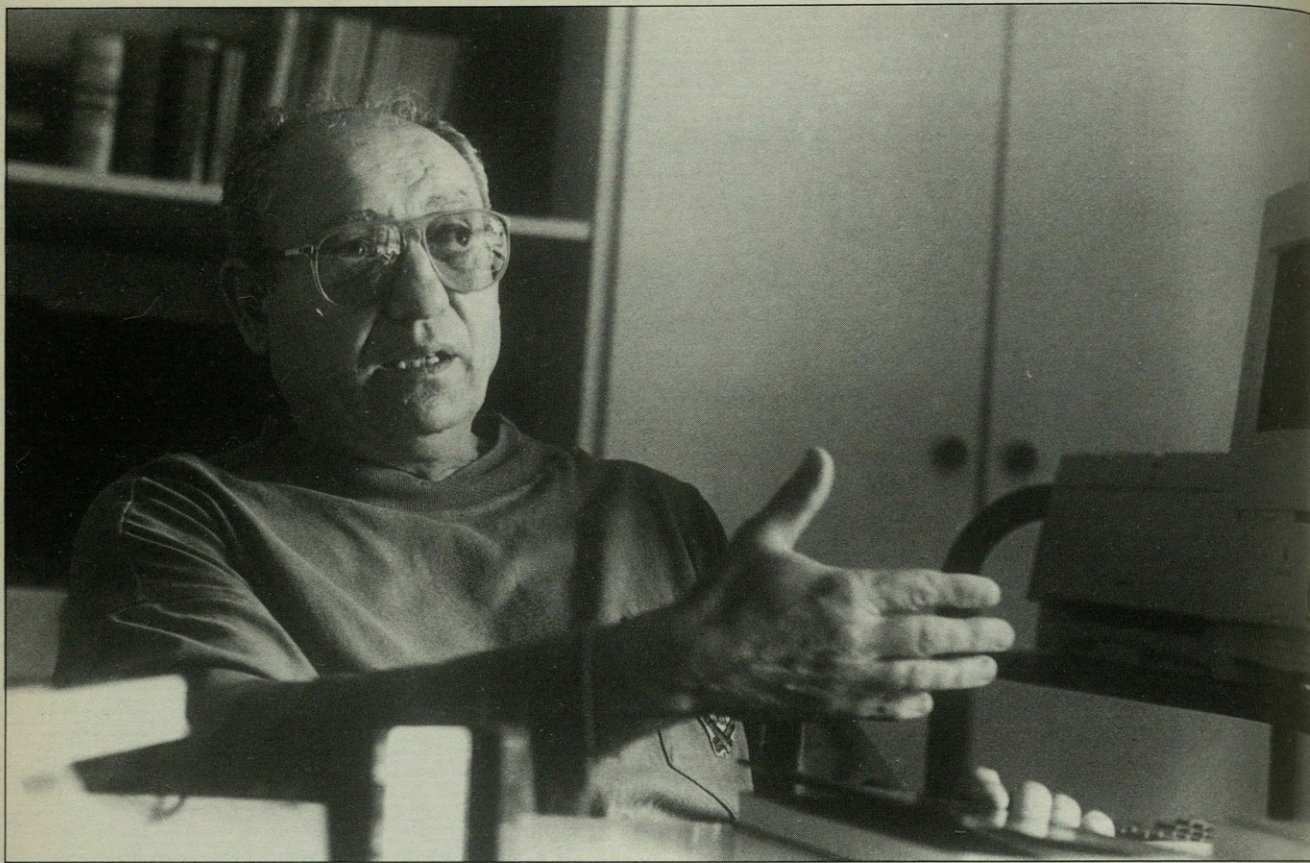
herriaren benetako sustraiak
lausotzen ari da. Non daude
herriaren helburu nagusiak?
Alderdien helburuek ezku-
tatuta. Errepresioaren onura
hori izan zen agian, helburu
handiak non zeuden oso argi
utzi ziela abertzaleei. Erre-
formismoaren bertute eta as-
makizuna —beraien aldera-
ko, noski—, helburu horiek
lausotu eta txikikeria bihur-
tzea izan da.

A. *Garai batean, nonbait,
ez zenuen horrela ikusten
egoera, HBko Mahai Na-
zionalean egon baitzinen
1978 eta 1979an.*

J.S.E. Ezker abertzalea-
ren ikuspegi zabala ikuspegi
hurbilek ezkututzen dutela
uste dut. Ez nago alderdi po-
litikoen aurka berez, baina
ikuspegia mugatzen duten
alderdien aurka bai. Hitza

«Egun, kultur arloko
zerbait antolatzen denean,
atzean zein eta zer dagoen
begiratu behar izaten dugu,
ekimenaren atzetik zein
interes dauden ezagutzeko.
Hori zorigaiztoa da,
horrela ezin baita inolaz
ere aurrera egin».

■ «'Euskaldunon Egunkaria' irten izan ez
balitz, larrialdi guztiak barne, larrugorritan
egongo ginateke oraindik» ●

«Euskaldunon Egunkaria»
Elkarri-rekiko paraleloa
dela uste dut.

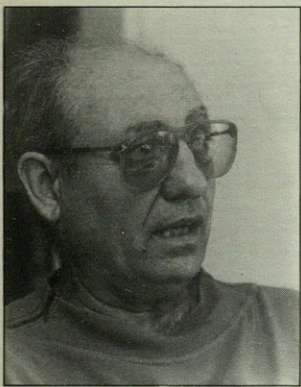
elkarri kentzen ibiltzea oso arriskutsua iruditzen zait, horrek arazo nagusien konponketa atzeratzen du eta,

Gaiztotze arazoa dagoela uste dut. Mahai Nazionalean

aritu nintzen garaian HB ilusio bat zen, ez alderdi bat. ANV, ESB, LAIA, HASI, independenteak... denetarik zen. Ezkerraren kontraesan guztiak onartzen zituen bere

baitan aurrera egiteko nahiaz. Ezker abertzalea ez zen beste alderdiak bezain dogmatikoa. Nire burua abertzaleztat dut, eta albokoa abertzalea eta aurrerakoa den neurrian, elkarlanean aritu naitekeela uste dut.

NORTASUN AGIRIA

1935eko martxoaren 7an jaio zen, Gasteizen ● Filosofia eta Letrak eta Kazetaritza ikasketak burutuak ditu ● Futbolari izatekoa zen, baina Alaves taldearekin kontratua sinatu ondoren, argindar hari bat ukitu izanak kirolean jarraitzeko aukera kendu zion ● Istripua eta

gero, 10 urtez aritu zen apaiz lanetan bakailao-arrantzaleen artean, Ternuan, 1970 arte ● Diktadura garaian ezizen desberdinak erabili zituen liburuak kaleratzeko: Javier Bordagaray, Javier Landazuri eta Gamarra dira ezagunenak ● Marx anaien jarraitzaile sutsua da ● «Azken bi edo hiru urteak pribilegiatuak dira niretzat, nahi izan dudana egiteko aukera izan baitut»

A. Garai hartako eta egungo Euskal Herriaren egoera politikoak oso desberdinak dira, ez duzu uste?

J.S.E. Agian beharrezkoa zen egokitze prozesua, ez dut ukatzen. Onartzen dut Bergaran aurkeztu zen HBren izpiritua ez zela betierekoa. Ortzi, Txomin Ziluaga, Telesforo Monzon eta ni neu elkarrekin aritzea lortu zuen ezkerre ez zen nolanahikoa. Monzonen eskuintartasuna onartzen zuen ezkerre ezin zen arrunt izan; zabala zen erabat.

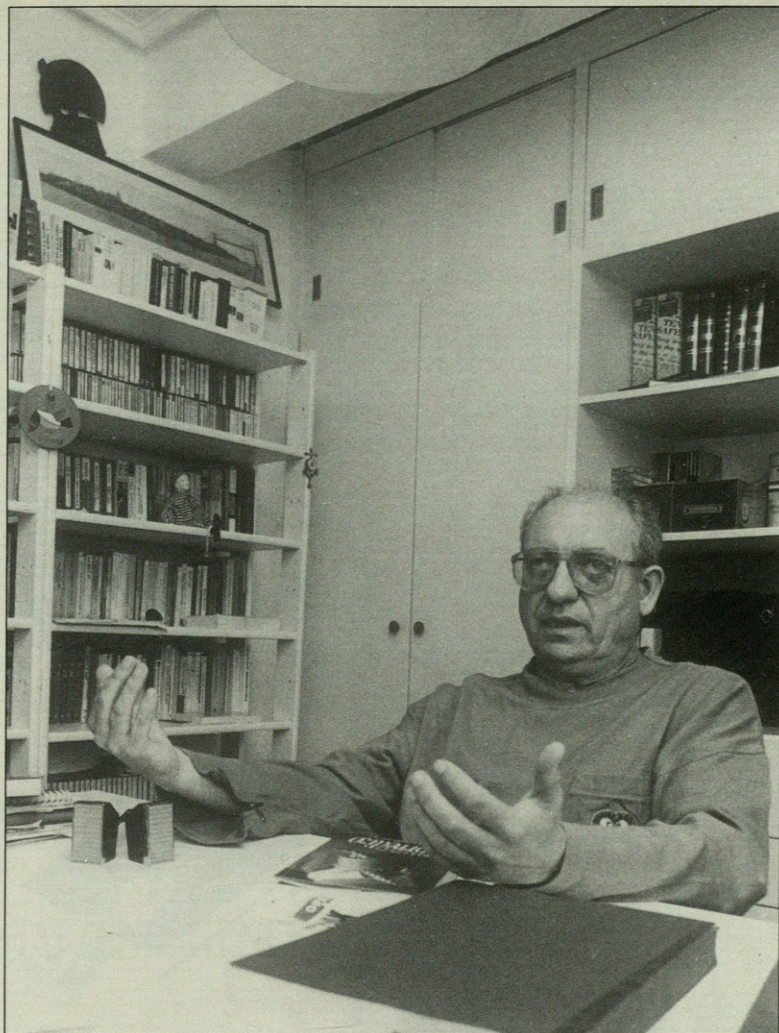
Beraz, hortik egungo zuruntasunera bitartean izan den prozesuak pena ematen dit. Pertsonalki ez naiz eroso

sentitzen sistema hertsia batean, eta zabaltasuna behar dut. HB azkena izan da niretzat gaixotasuna den dinamika horretan erortzen, baina uste dut lehen sintomak agertzen hasia dela. Nire ustez, egin dituen koa-dro eta batzokiek enkistamendu bat sortu dute, mundu propio bat eraikiz, eta Euskal Herrian gaude, eta horrek izan behar du, ino-rena izatekotan, bere mun-dua. Enkistamendu honen aurrean zerbait desberdina asmatu beharra dago, ilu-sioa sortu eta batasuna hain beharrezkoa duen abertzale mundua batu dadin.

A. Abertzale hitzari bain esanabi desberdinak ematen zaizkion garai hauetan, hori ez al da pixka bat arriskutsua?

J.S.E. Jakina, helburu ekonomikoak egun nagusi-tzen ari dira. Askotan, hel-buru horiek bakarrak dira, eta ildo horretatik, egun, zoritxarrez, kultur arloko zerbait antolatzen denean, atzetik zein eta zer dagoen begiratu behar izaten dugu, ekimenaren atzetik zein in-teres dauden ezagutzeko. Hori zorigaiztoa da, horrela ezin baita inolaz ere aurrera egin. Euskara eta kultura munduan oso garbi ikusten da. Horregatik diot alder-dien gaineratik legokeen mu-gimendua sortu beharko li-tzatekeela. Euskal Herrian, oraindik, abertzaleak nagusi garena uste dudalako, eta oinarritzko puntuetan gu-txienez bat egin beharko ge-nukeelako helburu nagusi horiek lortzeko.

A. Zein litzateke helburu

horietara heltzeko bidea?

J.S.E. Elkarri saiakera oso interesgarria da, eta beste arlo batzuetako arazoak konpontzeko bidea ireki dezake. Bortizkeriaren arazo politikoa konpontzeko saioa da Elkarri, eta antzeko zerbait egin daiteke gizarte zein kultura mailan.

Herri honetan dena oso bizi-tua dagoela eta hone-lako saio bat sortzen denean lupaz begiratu behar zaiola, atzean nor dabilen jakiteko? Noski, baina horixe da arazo nagusia. Elkarri konfida-n-tza tarte bat eman behar zaiola uste dut. Bat nator

gutziz bere izpirituarekin.

A. Kazetaritza munduan ere alderdikeriak nabarmenak dira. Zuk zeuk ere jasan izan duzu hori, «Punto y Hora» aldizkari-ko zuzendaria zinela espetxe zigorra jasoz.

J.S.E. Erreforma garaian espetxean egon den kazetari bakarra naizela uste dut. Xavier Vinader ere espetxeratu zuten, baina berehala indultatu. ETako partaide biren arrebei egindako elkarriketa bat argitaratu genuen aldizkarian. Baita Erregea Nafarroara etorri izanari buruzko editorial bat idatzi ere nik. Bi gauza hauengatik izan zen.

A. Presondegitik irten eta berehala utzi zenuen zuzendaritza, 1984ean. Zein

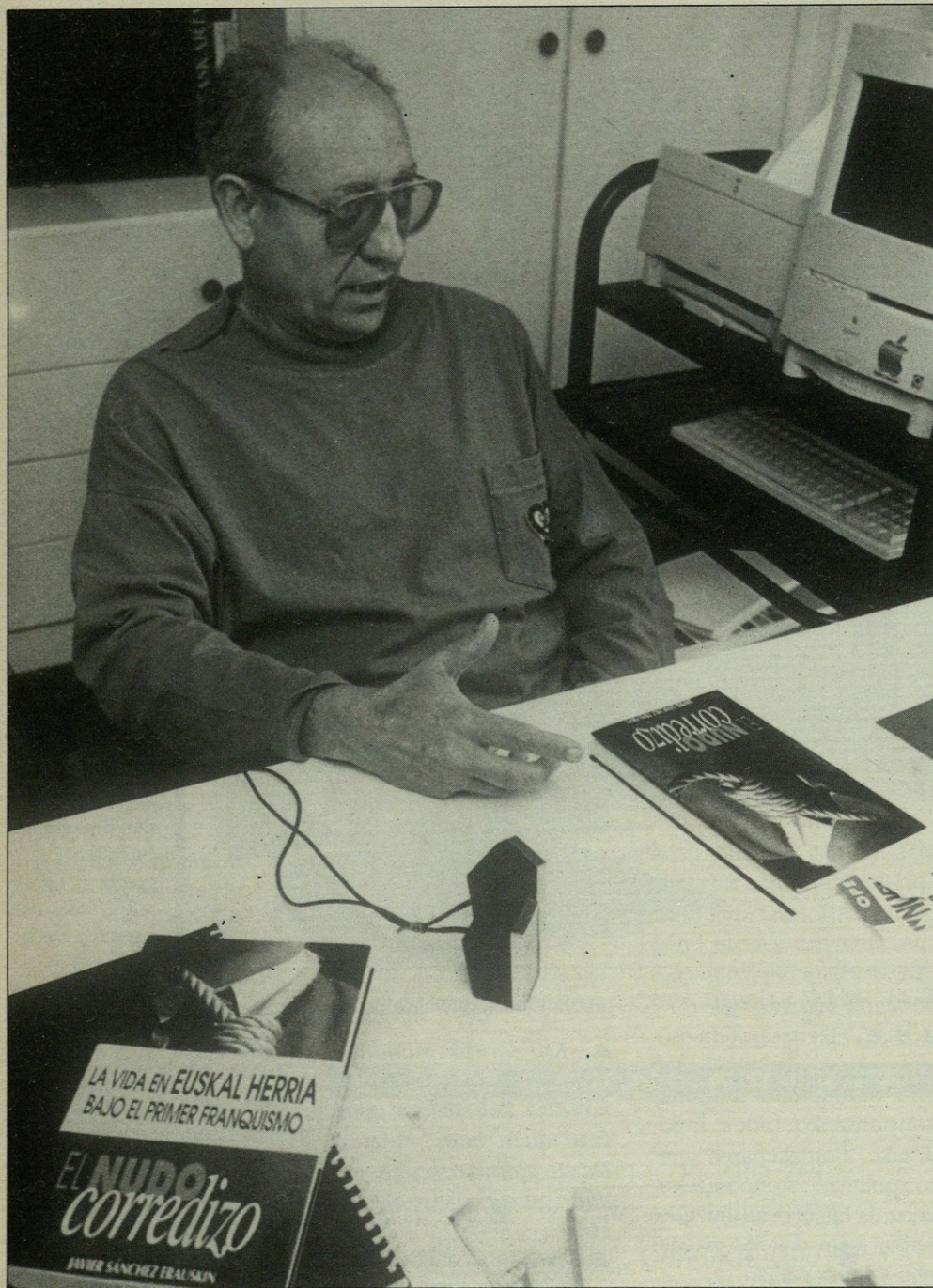
«Pertsonalki ez naiz eroso sentitzen sistema hertsia batean, eta zabaltasuna behar dut. HB azkena izan da, nire ustez, gaixotasuna den dinamika horretan erortzen, baina lehen sintomak agertzen hasia da».

arrazoiengatik?

J.S.E. Arrazoi askoren-gatik. Garai hartan egun baino askoz ere gogorragoa zen egoera prentsan. «Punto y Hora»-k plazaratutako erreportaia batengatik «Egin» itxi zezaketen, adibidez, errotatiba bera zela argu-diatuz. Horrela, «Punto y Hora»-ren espazioa «Egin»-ena baino indartsuago izatea baldin bazen, zentzurik ez zuen jada. Gainera, nik hila-betekaria egin nahi nuen, ez astekaria, bizpahiru lagun besterik ez baiken guztia egiteko. 12.000 bat ale bo-tatzen genituen, eta berez osasuntsu zen aldizkaria, baina neu ezgaitua nintzen espetxetik irtetea, eta ezin izan nuen bertan jarraitu.

A. Handik «Egin»-era, zu-

■ «Garbi dago Errepublika garaian zen ilusioaren laurdena ere ez dagoela egun euskararekiko» ●

«Neure burua abertzaleztat dut, eta albokoa abertzalea eta aurrerakoa den neurrian, berarekin elkarlanean aritu naitekeela uste dut».

zendariorde legez. Hura ere utzi egin zenuen, 1987an.

J.S.E. Aspertu egin nintzen.

A. Jose Felix Azurmendik ere garai hartan utzi zuen. Eraginik izan al zuen horrek zuk aldegitoko erabakia hartzeko orduan?

J.S.E. Jose Felix bota egin zuten. Ni, garai hartan, besterik gabe aldegin zuten bakarrenetakoa naiz. Nazka-

turik nengoen. Batez ere ez nengoen ados han planteatzen ziren hainbat gauzarekin. Planteamendu profesionalagoz sartu nintzen han, agian. Finean, «Egin» proiektu profesionaleko enpresa bezala planteatu zen hasiera batean, eta gero, militantzia legez planteatzen zen proiektuarekin ez nintzen ados. Profesional ikuspegitik eztabaidatu nahi nuen, baina termino politi-

koetan aritzen ziren besteak. Ez nuela zereginik sentitzen nuen. Egia esan, beti izan naiz ipurterre xamarra, eta inon gustura ez baldin barengeon, esan eta ospa egiten nuen. Baina ez du me-rezi aspaldiko kontu zaharrak nahasten hasteak.

A. Zure garaian, kazetari-tza proiektu berri askotan parte hartu izan duzu. Nola baloratzen duzu «Egunkaria»-ren abentura?

■ «**Ezker abertzalearen ikuspegi zabala ikuspegi hurbilek ezkututzen dutela uste dut**» ●

J.S.E. Hori gai nagusien artean beste bat da. Zalantzarik gabe, «Egunkaria» planteamendu politikoen gainetik dago, politikoki sailkatu nahi izan duten arren. Elkarri-rekiko paraleloa dela uste dut. «Egunkaria» gure sustraiei lotuta dago. Euskarazko egunkari bat izatea hil edo bizikoa baita gure herriarentzat. «Egunkaria» irten izan ez balitz, arazo eta larrialdi guztiak barne, larrugorritan egongo ginatke oraindik. «Egunkaria», ikastolak eta beste hainbat gauza egoteak ez du euskararen arazoa konpontzen, baina urrats bat dira. Zentzu honetan urratsak ematea bultzatu behar dugu, bestela ez baikara helmugara inoiz helduko. Gehie-nez, Eusko Jaurlaritzak egunkari ofiziala egin zain egongo ginatke, hoguei urtez itxaroten horrelakorik irten arte, eta azkenean dirurik ez dagoela eta guztiak kalera joateko.

Amagoia Iban

IRAGARKI HAU HONAKO
HAUEI ESKAINTZEN DIEGU:
BIZITZARI TXINPARTAK ATERATZEN
DIZKIOTENEI, GUTXITAN DASTATU DUTENEI,
BURUSOILEI, OHEAREN ERREGE-ERREGINEI, BEREN
SEME-ALABENGANDIK IKASTEN DUTENEI, HALABEHARREZ
BETI ONENA GUSTATZEN ZAIENEI, ZUKUA EDATEN DUTEN LEHENGUSUEI
ETA EGUNERO BANANA BAT JATEN DUTENEI, HOBERIK AURKITZEKO
BILATU ETA KONPARATU EGITEN DUTENEI, INOIZ EDO BEHIN AUZOKO ANDREARI ESAN
DIOTENEI, ATZO BAINO GEHIAGO BAINA BIHAR BAINO GUTXIAGO MAITE DUTENEI, EDONON ETA EDOZEIN ORDUTAN
DELA ERE, BEREZIAK DIRENEI, BETI GERO ETA ZURIAGO GARBITU NAHI DUTENEI,...

ZUEI, KONTSUMITZAILE
ESKUBIDEDUNOI.

KONTSUMITZAILEA
ZURE ESKUBIDEAK
ZUREKIN JAIO DIRA

Bete daitezela eskatu!

INFORMA ZAITEZ

900 600 500

ZENBAKIAN
DOHAINIK DEITUZ

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

MERKATARITZA, KONTSUMO
ETA TURISMO SAILA

DEPARTAMENTO DE COMERCIO
CONSUMO Y TURISMO

Hitzarmenaren bi aurpegiak

AEK eta HABEren arteko akordioa sinatu da azkenez. Prentsaurreko irudiak hamaika hitzek baino gehiago balio du: elkarren ondoan, adostutako testuaren gainean etorkizunari buruz mintzatzen aritu dira, konponbiderako aukerak azpimarratzen. Ur tetan zehar euskalduntze-alfabetatzearen alorreko etendurari bizkar eman zaio sinadurarekin, eta irudi horrek, euskaltzaleon begiak gozatzeko adina balio izan du.

Hitzarmena edukinez betetzea, etorkinari begira zabalduko den prozesuaren baitan kokatu behar da. Hiruzpalau hilabetetan behin-betiko akordioa nola lortu asmatu beharko dute aurrerantzean. Horretarako tresna hala ere, hor dute, eskuetan. Erra-mun Osa, AEKko ordezkariak aipatu

duen modura, «orain arteko arazoa konpontzen ez badu ere, konponbiderako atea irekitzen digu». Joseba Arregi Kultura sailburuak berriz, «euskararen politikaren munduan akordioak edota elkarrekin lan egi-teak balio berezia» duela arrazoitu du, errazkeriak alde batera utzi eta, «hitzarmen zaildua, itxaropentsua eta etorkizuneko» izango dela gehitzeko ondoren.

Beraz, elkarriketaren prozesua zabalatzeko balio du akordioak. Aurrera begira zertan mamituko den ikusteke dago. Erra-mun Osak argi adierazi du: «Ez ditut ezkutatuko zabalitzen dugun prozesu honetan aurkituko ditugun zailtasunak». Hargatik, euskalduntze-alfabetatzeak egun bizi duen kinka larria gainditzeko

lehen urratsak eman dira, eta aurrerakoak bidean egon daitezke; hitzarmenaren irudi hau hobetu dezaketene beste hainbat irudi marraztea baino ez zaie falta. Dударik ez, zailena.

SEASKAK berriz, Hezkuntza Nazionalarekin akordioa oso une zailan dagoela adierazi du. Zortzi hilabetetan zehar aritu dira negoziaketetan, 1990.eko urte bukaeran sinatu zuten konbenioa berritu eta egungo beharren arabera egokitu asmoz. «Akordio-koadroa» osatu ezinean dabilzala esan du Filipe Goietxe Seaskako lehendakariak prentsaurrekoan, negoziaketarako ardatzak bete ezinean. Ikastolen sail osoa Hezkuntza Nazionalak bere gain hartuko

Euskara eta erlijioak harreman estua ezagutu dute urtetan, eta egun ere, hainbatetan elkarri lotuta ikusten ditugu. Honen harira dator euskara batuan egin den lehenbiziko bibliaren argitalpena. «Elizen arteko Biblia» katoliko eta protestanteen artean osatu da, eta bertan, biblilari eta itzultzaileen bi taldek parte hartu dute. Hogei urtetik gora egin dituzte proiektua sortu zenetik liburuak mamitzen eta 2.000 orrialdetik gorako zabalera eta 15.000 aleko tiradaz kaleratu da, Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Gobernua eta Akitaniako Lurralde Kontseiluaren diru laguntzaz.

Bibli testuez gain, beste hainbat materiale bildu dira lanean. «Gizadiaren kultur historian izan den libururik garrantzitsuen eskura jarritz, euskal literatura aberastu egingo duela» adierazi dute kudeatzaileek.

Manex Erdozaintzi-Etxart

DUELA 10 urte galtzen genuen euskaltzale handi ta suhar bat: Mañex Erdozaintzi-Etxart aita frantziskotarra. Nahiz oraino frango gaztea zen (50 urteak ez zituen beteak), hain zuen bizi betea ereman non haren urrats eta obrak nekez bil daitezkeen lerro zenbaitetan. Batzuk bederen aipa ditzadan. Nafarroa Behereko Ibarlan sortua nekazari familia batean, gazterik sartu zen Donapaualeko frantziskotar anaidian, fraile egiteko. Ordena horretan apeztu ondoren, bere sailean ari izana da beti, lehenik ikasle Frantziako Tolosan eta Parisen, gero erakasle ber Tolosan eta Etxarrin. Donapaualeko anaidiaren arduradun izan zen, bai eta Akitania osoko anaidi guziena ere.

EZ zen mugatu hain maite zuen Euskal Herrian. Baina hor dut ezagutu, beste askok bezala, gehienetan irri on bat ezpainetan, elea baratx eta geldo, anaikor, zuhur, adore sustatzaile. Frantziskotar sinpatia unibertsal eta orokor hura berekin zekarren, iduriz naturalki. Horrek ez zuen baztertzen euskal borrokan sartzetik bere modura. Ongi dakite iparraldeko abertzaleek eta hegoaldeetik etorritako aterbetuek. Haren harrera ona eta laguntza beti nasai ukan ditugu, anaidiko atea bezala zabalik (eta horrela diraute azken hauek denentzat).

JEAN LOUIS DAVANT

'Fededunak' izeneko euskaltzale kristau taldean, eragin handia ukan zuen Mañexek, euskaldunontzat askatasun teologia bat apailatuz, bereiziki Klaudio Harlouchet zenarekin.

IDAZLEA hor bat dator gizonarekin. Mañexen obretan agertzen dira haren sendimendu, kezka eta xedeak, euskaldun jende xumearen alde. Idazki nagusiak bi liburu ditu: bata poema liburua, «Hinki hanka», 1978an agertua; bestea eleberria, «Gauaren atzekaldean», 1982koa; biak Elkar argitaletxean. Agortua da lehena. Agian berriz aterako dute. Hirugarren liburu bat, ttikiagoa, Maiatzek argitaratu zuen 1985ean: «Herri honen erraietan», olerki bilduma. Berriz agertu beharra du, beste bi poema luzez osatua.

Gogotik hartuko dugu, Mañexen oroitzapenetan, Donapaualeko anaidiarekin elkartasuna eta izpirituaren hazkurri.

duen kontratua onartu bada ere, beste bi puntutan Bayrouk ez du erantzun onik eman, hots, ikastolen garapen baldintzak eta bertako irakasleentzat estatutua egokitzeko orduan.

Kontratu-Elkargoen bidetik egin nahu du Seaskak bere etorkizuneko bidea, orain arteko unean uneko hitzarmenak gainditu eta egoera egonkor batera eramango duen tresna baliatuz. Tresna horretaz jardun dute hilabeteotan ministerioarekin, baina hainbat jarreratan egoerak ez du onera egin eta horri erantzunez egin dute agerpen publikoa. Seaskako ikasleen kopurua urtero %10 handitzen dela kontuan harturik, babeserako neurriak eskatu dituzte eta ez

Seaskak

etorkizuneko egitura du

jokoan, eta Bayrou

aurrean, hainbeste hitz on

egin eta erabakietan beste

hainbeste atzeratzen ari

den agintaria ●

zaie erantzun. Irakasleekin berriz, 50etatik 8 baizik ez dute 'barruko lehiaketa' deitzen denaren bidez estatutua lortu. Besteak zintzilik daude.

Negoziaketak dagoeneko bukatuta egon behar zutela adierazi du Seaskako ordezkari nagusiak. Lerro hauek kaleratzerako, ministeriotik erantzunik jaso ez bada seinale txarra izango da. Seaskak 25 urte betetzen dituen honetan etorkizuneko egitura du jokoan, eta Bayrou aurrean, hainbeste hitz on egin eta erabakietan beste hainbeste atzeratzen ari den Frantziako agintaria.

J.J. Petrikorena

Luzien Etxezaharreta, Ipar Euskal Herriko kultur egoeraz hausnarketan

«Politikarien aginduek utzirik, kultura herritarren esku da»

Ezaguna da aspaldidanik Luzien mugaz bi aldeetara. Pertsona gutxi biltzen dituzte beren baitan horrenbeste kultur arlo ezberdin: kazetari, idazle, argitaratzaile... eta irrati-gizon ere azken berrien arabera. Gutxi bezala ezagutzen du Pirinioetatik iparralderako kultur egoera; eta gai istilutsu honen inguruan zuhertasunez baina luze mintzatu zaigu elkarrizketa mamitsu honetan.

ARGIA. *Euskal Kultur Erakundearen eskutik irratigintzan lanean hastear zaudeneko berria zabaldu da. Zein da proiektu berri honen ardatza?*

LUZIEN

ETXEZAHARRETA.

EKE euskal kulturaren sustengu-politikaren emaitzarikoa bat da. Hiru euskal irratiei —Gure Irratia, Irulegi Irratia eta Xiberoko Botza— ekoizpenerako laguntza ematen zien, baina diru eza zela eta, EKEk laguntza horiek —komunikabideei oro har— eta irakaskuntzari ematen zizkionak moztea erabaki zuen. Proiektu honen arabera, EKEk hiru irratiek batera egingo duten emanaldi bati bere sustengua ematea erabaki zen.

A. *Nolako izango da irratia oraingo hori?*

L.E. Kultur sorkuntzari lotua izango da eta autonomikoki ekoiztuko du EKEk. Kultur animazioa bultzatu eta harremanak sortzea du helburu, adibidez antzerkilaria eta kultur sortzaileen artean, erakunde ezberdinen artean... Beraz, sorkuntza formak biziaraztea eta unean uneko kultur egoera irratiko asteroko saio honen bidez hedatzea.

A. *Horrekin batera tartekatuko duzu «Euskaldunon Egunkaria»-n burutzen ari zaren lana. Zein egoeratan da egun Ipar Euskal Herrian?*

L.E. Euskararen arazoei loturik dago bere egoera gure artean. Ezagupen ofizialik ez du euskarak eta, beraz, egunkariak izaniko harrera ere mugatua da. Baina hobekuntza bidean

sartuak gara, jendeak bere onespina eman dio eta lan-tresna nagusia da hemen ere, irakaskuntzan... Euskara estandarizatuak, bestalde, ez du erraztu onartua izatea. Garapen egoeran gaude, beraz, eta ez du hasieratik behera egin. Mantso, baina aurrera goaz. Lehen etapa batean gaude, eta jendeak ondo erantzuten die gure kanpaina berriei. Baiokor gara.

A. *Zein erronka du «Egunkaria»-k Ipar Euskal Herriko bizitza jorratzeko?*

L.E. Gehigarri bat egiteko beharra dago, baino arazo

ekonomikoek ezartzen dituzte muga. «Iparkaria» egin nahi genuke, hurbiltasuna galdegiten zaie komunikabideei, eguneroko berriak biltzea, jendea mobilizatzen duten gertakariak kontatzea. Hori ezinezkoa da egungo egiturarekin, gertuko perspektiba eta nazio mailakoa jorratzea aitzinatzen da.

■ «Onarpen ofizialik lortu ez bada ere, euskara eta euskal kulturaren onespina lortu da gizarte mailan, baita politikari mailan ere» ●

A. *Maiatz aldizkari eta argitaldarian ere murgildurik zara. Burutu berri diren literatur jardunaldien emaitzak zeintzuk izan dira?*

L.E. Euskal munduaren mugitzea bilatzen dute, eta Hegoaldeko idazleen eza-gupena zabalduz literatur sorkuntzaren gurutzatze bat. Emaitzak baikorrak dira eta Maiatzkideak bederatzigarren aldiz biltzea onuragarri izan da. Gainera zabalpen handia izan dute komunikabideetan. Horrela gogoe-ta bat bultzatu nahi izan du-gu, euskararen inguruan, eta bertako egile batzuk plaza-

ratu.

A. *Argitalpenen aldetik, zein egoeratan dago Maiatz?*

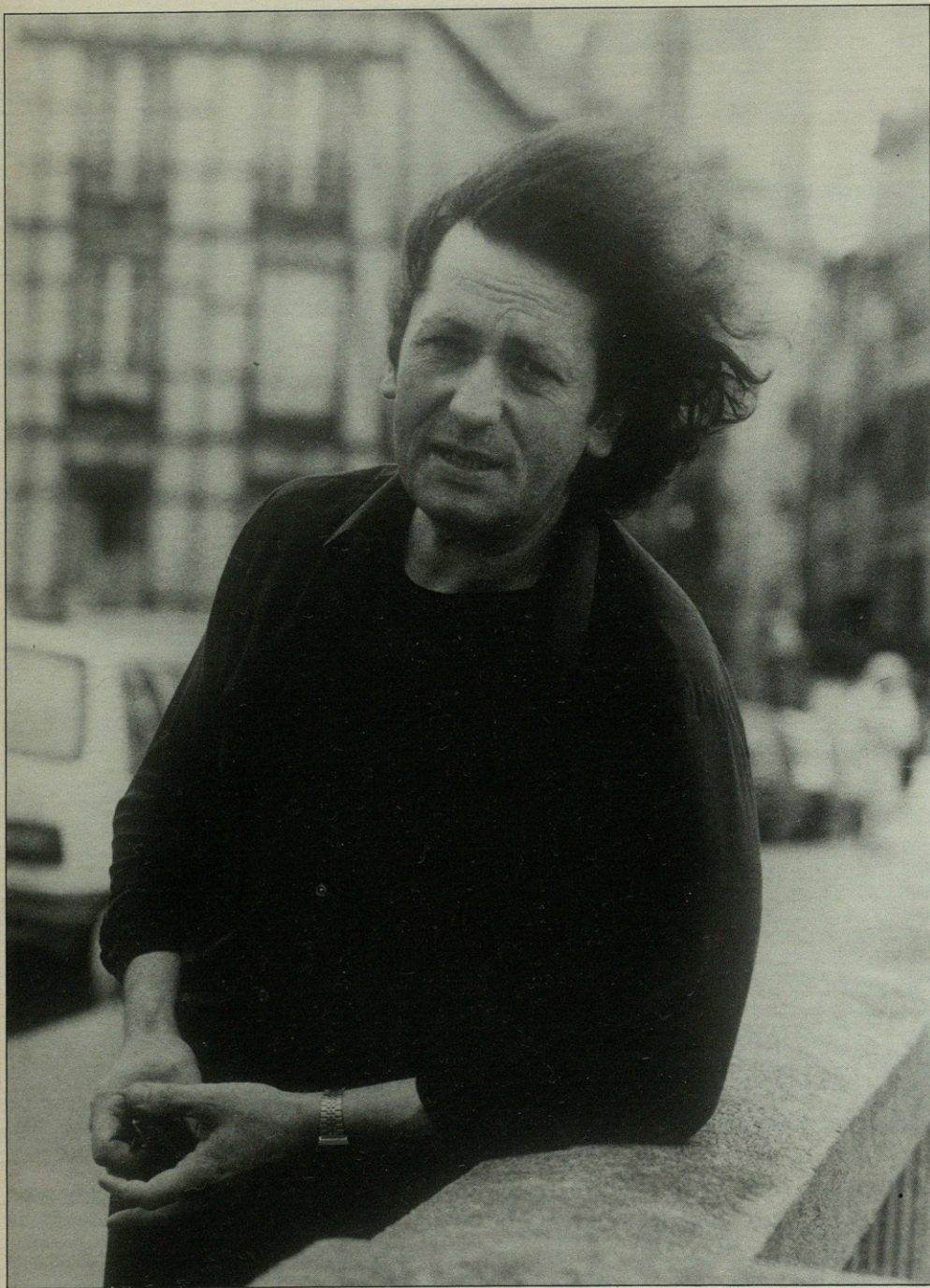
L.E. Hamar urtetan hogeita hamabost bat liburu eta aldizkariaren hogeita bat ale inguru plazaratu ditugu. Bada jenderik idazten due-nik eta inon kaleratzen ez duenik. Dirulaguntzak oso murrizak dira, baina urtean hiruzpalau liburu kaleratzen jarraitu nahi dugu. Aldizka-riaren berpiztea zen beste erronka, irakasle eta ikas-leentzat material interesgar-ria eskaintzen baitu. Eus-

kararen atsegina literaturak ekartzen du eta bere heda-pena bultzatu nahi dugu, ez euskal hizkuntzaren defen-tsa, orain arte bezala. Espe-rantza dut belaunaldi gazte berri batek literaturaren funtsa bilatzea, elkarlanean oinarrituriko literatura berri-tzailea sortzea.

A. *Ez dirudi euskal kultu-raren egoera Iparraldean oso baikorra denik.*

L.E. Kulturaren berpiztean euskararen iraupena irabazi edo galduko dugula dirudi. Arazoa oso politikoa da, gi-zartearen sektore guztiak

«Euskararen atsegina literaturak ekartzen du eta Maiatzetik bere hedapena bultzatu nahi dugu, ez euskal hizkuntzaren defentsa, orain arte bezala».

«Garai bateko gazte belaunaldia, kultur arloan horrenbeste lan egina, baztertua geratzen ari da. Beharrak aldatu dira eta gure egitura zaharrak ez daude egokiturik erritmo berean aldatzeko».

daude inplikaturik, aukeraketa bat egin beharra dakarrelako. Aldaketak eman ere egin dira, kultur taldeen eraginez asko aldatu dira, garai bateko militantismoa krisi ekonomikoaren hutsean geratzen ari baita.

A. *Kulturgintzaren birplanteatzea beharrezkoa dela entzuten da gero eta gehiago.*

L.E. Norabide aukera, kul-

tur politika baten egitea orain hamahiru urte planteatzen hasi ziren, ezker gobernuari norabide batzuk proposatzea. Baina gauza gutxi lortu da eta azkenik emaitza nagusia Euskal Kultur Erakundearen sorrera izan da. Erakunde hau ere barne-gogoeta sakonean murgildurik da, sorkuntza eta hedakuntza bere politikagintzaren bi adar nagusiak direla.

A. *Zein jarrera dago kultur mailan kaleko jendearen aldetik?*

L.E. Behar bat sumatzen da, eta erantzuna ematen zaionean beste beharrak sortzen dira. Kultur etxeak sortu zirenean euskal kultura ez zen ezaguna, eta militantismo handiz xede izugarriak erdietsi ziren. Jendeak parte hartzen zuen. Orduko gazte belaunaldi hori, lan handia egina, orain baztertua geratzen ari da.

■ «Kulturaren berpiztean euskararen iraupena irabazi edo galduko dugula dirudi» ●

Beharrak ere aldatu egin dira eta gure egitura zaharrak ez daude egokiturik erritmo berean aldatzeko.

A. *Bayrouk hitz ederrak esan zituen euskal kultura laguntzearen alde. Zein iritziz dago hark esandakoez?*

L.E. Uste dut ez dela jada sinesterik. Ezkerreko gobernuaren aginduek sinetsi egin ziren behar handia zegoelako, baina ez dira bete. Bayrouk orain esandakoak oso gutxi sinetsi dituzte. Frantziako eta Europako norabide nagusiak inposatzen dituzte eta Euskal Herrikoak ahantzi egiten dira. Jendea ohartzen da berak behar dituela gauzak egin, politikarien aginduek utzirik kulturgintza herritarren esku da. Baina indar gutxiago da, akidura da krisi ekonomikoagatik.

A. *Zein da EKEren egoera, guzti borren aurrean?*

L.E. Onarpen ofizialik lortu

ez bada ere —are gutxiago
Toubon legearen arabera,
frantsesaren peko berdinta-
suna du lelo nagusia, krisi
egoeran sortua da eta dik-
tadurapekotzat har baitaite-
ke—, euskara eta euskal
kulturaren onspena lortu
da gizarte mailan, baita po-
litikari mailan ere, eta hau
berri nagusia da. Gehiengo

dago alde eta EKE egoera
onean da, laguntzak badi-
tuela, nahiz eta beti ere na-
hikoa ez izan (hiru milioi li-
bera) urteko aurrekontua.
A. *Etorkizunari begira,
nola ikusten duzu kultura-
ren egoera?*
L.E. Herri-erakundeen ja-
rre da kulturaren indar na-

gusia eta herri-kultura one-
tsia izan da. Ez dira indar
antolatuak baina beraingean
datza kulturaren bilakaera.
Euskararen kezka oinarri ez
izan eta kultur sorkuntzara-
ko gogo, horrela beste he-
rrietako kulturekin harre-
manetan jartzea da gure
etorkizuna. Erronka nagusia
sorkuntza zaintzea da, bul-

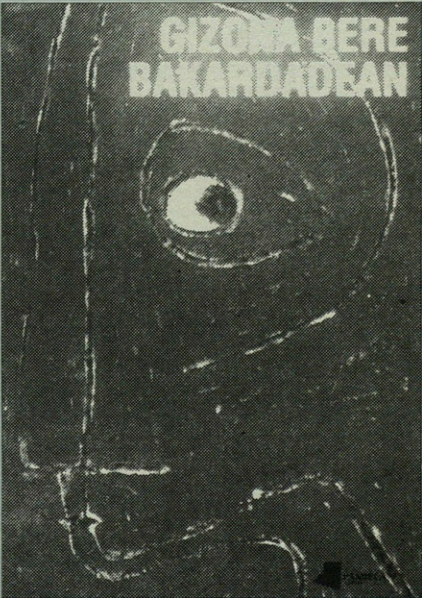
tzatzea. Bideseinaleak, ira-
kaskuntza eta sorkuntza dira
hari nagusiak. Gogoeta-bi-
deak ematea, bestalde, ga-
rrantzitsua da aurrera egite-
ko. Komunikabideek ere lan
garrantzitsua dute bide ho-
netatik.

Ritxi Lizartza

EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun
eginez gero,
B.Atxagaren
azken liburua ala
Txirri, Mirri eta
Txiribitonen
konpakto berria
eskuratu ahal
izango duzu.
Zeuk aukeratu
gustoko duzuna,
dagokion
laukitxoan X bat
jarriaz

"GIZONA BERE BAKARDADEAN"
BERNARDO ATXAGA

"JOLASEAN, ZE ARRAIO!!!"
TXIRRI MIRRI ETA TXIRIBITON

KIOSKOAN
BAINO

HARPIDETZA TXARTELA ☎ (943) 37 15 45 FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2.DEITURA _____	HELBIDE _____
TFNOA _____	HERRIA _____
KOD POSTALA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTS. HELBIDEA _____	SUKURTS. ZKA. _____
KONTUAREN ZENBAKIA _____	

%20 MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)
Hego Euskal Herria
10.900 pzta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 10.900 pzta
Beste Atzerriak
14.250 pzta
Airez 22.500 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

Diru estuasuaren horma kale antzerkiaren aurrean

Aurtengo kale antzerki denboraldiak eskainiko dizkigun ikuskizunak zeintzuk izango diren ikertzen hasi, eta konturatu gara diru estuasuak ezarritako horma handi eta lodia gainditu behar dutela herri ekimenek jaialdiak antolatzeke garaian. Hona hemen aurtengo kale antzerki egitarauaren zirriborroak protagonisten eskutik.

LEKEITIOKO jaialdia aurtengo Nazioarteko Kalealdia izango da, antzerki,

kale animazio, musika emanaldi; poesia errezitaldi; ipuin kontalaritza saioak eta

orain hamabost urte lehenengo topaketen inguruan egindako dokumentala

Aurre egin dezagun

TRINTXERETAN lan egiteaz ohituak gara herri kulturaren eragileok. Sasoi gorriak igaro ditugun arren datorkigun etorkizuna sekula baino latzagoa izan daiteke. Goitik behera egituratzen den kultura areagotuko da eta herri ekimenari gero eta leku estuagoa utziko diotelako beldur naiz. Horra hor kultur gizarte inposatua. Administrazioaren Kultura eredu bakarra izateko sortu da, herri kultura mesprezatuz. Bide honen lekukorik adierazgarrienak Bilboko kultur proiektu erraldoiak ditugu. Eta ez dezagun ahaz desoreka honen sortzai-

IMANOL AGIRRE

leek badakitela nora jo nahi duten. Dena den, gure esku dago kultura demokratikoaren aurka-ko eraso honi erantzutea.

Egitura sendoak eraiki behar ditugu eta kalitatezko lanetan oinarritu behar

da gure erantzuna. Bertsolaritzak eta Euskal Rock-ak halaxe bideratu dute euren lana. Beste esparruetan atzerago gabiltza. Horregatik, Kultur Topaketak plazaratzearen alde nago. Herri sormena eragiten dituzten kultur aldiak hain zuzen ere. El-kargune hauek gizartea parte hartzera gonbidatu beharko dute. Hau da, eraginkortasuna ziurtatzeko beharrezkoa litzateke. Nahiz eta komunikabide indartsuenak gure eskuetan ez egon kalera irten gaitezen behingoz, kalea herri kulturaren betiko espazioa izan baita.

ikusi ahal izango baitira Lekeitioko kaleetan.

Markeliñe antzerki taldeak bere azken muntaiak aurkeztuko du: «Kubien», Euskal Herriko hainbat partaide dituen Teatro Fenix Danimarkako taldeak eta Adesa talde afrikarrak ere parte hartuko dute, baina instituzioek jaialdiari agindutako dirulaguntza azken txikiagoa izan denez, dantza eta antzerkia nahastu dituen Con Buen Pie taldeak ezin izango du bere azken lana aurkeztu Lekeitioko. Uztailaren 8tik 17ra arte burutuko da Lekeitioko Nazioarteko Kalealdia, eta antolatzaileek komentatu digutenez, beharbada azken edizioa izango da orain arte jasandako arazo ekonomikoak direla medio.

Instituzioen menpe

Arazo bera daukate Barakaldo eta Zarautzen. Irailaren 12tik 18ra arte izango dira Barakaldoko 6. Nazioarteko Kale Antzerki Topaketak eta Juan Manuel de Los Santosek esan digun bezala, zehaztu gabe dauza-

Uztailaren 9an arituko da Nafarroako Jaialdietan dantza eta antzerkia nahasten dituen Con Buen Pie taldea, baina Lekeitioko Nazioarteko Kalealdian ez da izango agindutako dirulaguntza baino txikiagoa jaso dutelako antolatzaileek instituzioen eskutik.

kate taldeen izenak: «Kale antzerkia ez dago unerik boberenean. Instituzioen menpe dago, eta administrazioen aurrekontu osasuna ez dago sasoi onean».

Zarautzen herri antzerki amateurraren topaketak antolatu nahi ditu Alproja taldeak uztailaren 16rako. Egun horretan haurrei zuzenduriko lanak eskainiko dituzte zehaztu gabe dauden bi taldek eta Joxe Mari Karrere ipuin kontalaria ere arituko da. Mari Manterolak argitu digun bezala, lortzen duten laguntzaren arabera 15ean ere izan daiteke emanaldirik. Orain arte, Udala eta herriko tabernen eskutik lortu dute, eta Foru Aldundiak emango dien zain daude. «Eusko Jaurlaritzak ez

diru dirurik eman. Aurrekontua dagoeneko banatuta daukatela azaldu digute».

Alproja taldeak irailaren 9an aurkeztuko duen herri obrari buruzko hainbat xehetasun ere azaldu dizkigu Manterolak. Aurreko urteetan bezala 100 pertsonaren

ondoren berak ez du jauntxo izan nahi, oinordekoa izan arren.

Badago, hala ere, egitarauak osatzeko garaian horrelako langa gainditu behar ez duen ekimenik. Nafarroako Jaialdien egitarauaren barruan, zenbait kale muntaia izango dira Zan-

Pie taldeak Lekeition aurkeztu behar zuen obra antzeztuko du. Amaitzeko, azken bi urteetan Santurtzin kalean burutu den jaialdia areto batean izango da aurtten, antolatzaileek esan digutenez areto egoki baten faltan egin baitira kalean aurreko bi edizioak.

Hauxe da, beraz, aurtengo kale antzerki denboraldiaren mamia. Emanaldi asko zehaztu gabe daude oraindik instituzioen laguntzak baieztatu gabe daudelako, baina arazoak arazo, badirudi asmoak gauzatuko dituztela antolatzaileek eta aurtten ere kalean izango dela antzerkia.

Diru arazoak direla medio, egitaraua osatzeko zailtasunak dauzkate Lekeitio, Zarautz eta Barakaldoko jaialdiek ●

artean prestatuko dute, horietako 80 oholtzaren gainean izango dira, eta istorioaren protagonista Salamancan ikasten duen jauntxo baten semea da: aita hil

gotzan uztailaren 25etik 28ra arte, Skinning The Cat, L'Home Xoc, El Espejo Negro, Ekil I Brios eta Gog I Magog taldeen eskutik; eta abuztuaren 9an Con Buen

Joxi Goikoetxea

Euskal ikusentzunekeen etorkizuna berezko industria sortzearen menpe

Espainiako Legebiltzarrak onartu berri du Zinema Legea. Lege honen arabera, eskainitako hiru filmetik batek europarra izan behar du; eta bestalde, itzultitako filme iparramerikar bat banatu ahal izateko 20 milioi pezetako (870.000 libera) irabaziak izan behar ditu European egindako ekoizpen batek, 30 milioiko irabaziak bigarren bat banatzeko. Lege berriak Euskal Herriko zinemagintzan izango dituen ondorioak aztertu dizkigu Angel Amigo ADEADEko (Euskadiko Ikusentzunekeo Enpresen Elkarte) lehendakariak.

LEGE batek ekintza bat burutuko den ingurua definitzen du. Onartu berri den Zinema Legeak ekoizpen,

banaketa eta erakuste eremua zehazten du eta helburu gisa zinema espainiarraren sustapena du.

Estatu espainiarreko zinemaren egoera dela eta, merkatuaren % 90 kontrolatzen duen zinema iparra-

merikarraren aurrean zinema espainiarra babesteko legea da. Eta horra arazoa, zeren eta zinema iparramerikarrak kontrolatzen eta menperatzen baititu banaketa eta erakustea. Ez du ezertarako balio filme onak ekoiztea, tajuz banatu eta hobe erakusten diren produktu bakarrak Atlantikoren bestaldekoak badira. Horrela, ekoizpen sektorearen industrializaziorako sustapen neurriak —laguntza automatikoak, biurteko plangintzak eta abar— beste bi sektoreak babesteko neurriekin batera etorri dira. Hauek neurriok: aretoetan eskaini behar diren filmetarako kuota, gutxienez erakutsi beharreko filme europar kopuru naitaezkoa zehaztuz; eta inportazio baimenak lortu ahal izateko filme europarrak erakutsi beharra, takilla gutxienekeo bat ziurtatuz.

Amerikarrek merkatu libre osoa nahi dute eta guk ez dugu desagertu nahi.

Eredua zehazteke

Amerikarrek merkatu libre osoa nahi dute eta europarrak ez desagertzea dugu helburu. Eta hor dago boroa, itsasoaren alde hor-

netan lan egiten dugunon-
tzako etorkizun nahiko bel-
tza duena.

Euskal zinemari dago-
kionez, kontuan hartu be-
harko litzateke orain arte
Estatu espainiarrekoak izan
dituen arazo berak izan di-
tuela. Eta lege honek ez du
era bereizian aurrikusten
garapen ardatz desberdinak
barne izango dituen ikus-
entzunekoen eredurik. Te-
lebista autonomikoen in-
guruan sortzen dira arda-
tzok, hain zuzen.

Gure kasuan garatuko
dugun ikusentzune-
ko ere-
dua zehazteke dago. Egun
euskal profesionalen artean
ematen den eztabaida era-
bat distortsionatua dago.
Euskal zinemaren arazoak
ez dira bi edo hiru zuzenda-
riren arazoak, nahiz eta
hauek beren burua oso pre-
ziatzen duten edo oso kriti-
ko diren Kultura Sailarekin.
Euskadin lau mila milioi

Euskal zinemaren arazoak ez dira bi edo hiru zuzendariren arazoak. (Argazkia: Olalde).

pezeta mugitu, hirurehun
pertsonari lan egonkorra
eman eta laurehundik gora
behin-behineko kontratu
sortzen dituen ikusentzu-
nekoen sektore pribatua

dago. ETB bera ahaztu ga-
be, euskal sektore publikoa
osatzen baitu. Gure iku-
sentsunekoen sektorearen-
tzat industri eredu bat sor-
tzean datza gure etorkizuna.

Eta egun indarrean dagoen
legeriatik kanpo egin deza-
kegun zerbait da hori.

Angel Amigo

- IZEN DEITURAK.....**
.....
HELBIDEA.....
Tnoa.....
HERRIA.....
HERRIALDEA.....
BANKUA.....
.....
SUKURTSAL ZENBAKIA.....
.....
KONTU ZENBAKIA.....
.....

Urte osorako harpidetza
Hego Euskal Herria: 4.000 pzta.
Ipar Euskal Herria: 250 libera
Atzerria: 5.000 pzta.
Diputazio kalea, 3 - 1.goa-ekz.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

izan zaitez AIZU!ren harpidedun

EKAINEKO AIZU!n

☞ EUSKALDUNTZE
ALFABETATZEAREN
OINARRI BERRIAK

☞ NAZIOARTEKO
DIRU FONDO
LOTSAGABEA

☞ JUANMA L.
ITURRAIAGA
"EZ DUT JENDEARENGAN
GRINARIK SORTZEN"

Urteko bideorik onenak bildu ditu Hagako jaialdiak

Bideo-arte joera iraultzaileen irudiak

Mundu osoan egindako bideorik hoberenak bildu ditu, urtero bezala, Hagako World Wide Video Festival jaialdiak. Tom Van Vliet-ek duela hamabi urte zabaldu zuen World Wide Video Centre aretoan ikus daitezke egunotan jaialdian aurkeztutako zintak; baita Madrilen ere. Reina Sofia Museo Nazionalek bilduko baititu ekainaren 18ra arte, Holandako hiri honetako jaialdiak aurten bildu dituen filmeetariko hogeita bost.

DUELA hamabi urte, Holandan dagoen Haga hirian World Wide Video Centre zabaldu zuenean, mundu osoan egindako bideo-arte lanak eta instalakuntzak bildu nahi izan zituen Tom Van Vliet-ek alde batetik, eta jende orori bideoak ikusteko aukera eskaini, bestetik. European dagoen bideo-arte eta multimedia instalakuntza museo bakarra da World Wide Video Festival jaialdiaren egoitza, eta leiho gisa daukan pantaila erraldoiaren bitartez kanpotik ikus daitezke filmeak, aretora sartu gabe. «Museoa zerbait itxia ez izatea nahi dut, jendeak bideo obrak ikusteko aukera izan dezan eta bideoak ikustera obitu dadin», dio Tom Van Vliet, World Wide

Video Centre eta World Wide Video Festivalen sortzailea.

Jaialdian aurkeztutako lanetatik hogeita bost aukeratu eta Madrileko Reina Sofia Museo Nazionalean erakutsiko ditu ekainaren 18ra arte. Iragan astean Madrilen izan zen aurkezpen prentsurrekoan aipatu zenez, «zinta bat ulertu abal izateko zenbait aldiz ikusi behar da, erakusketa batean dagoen koadro bat bezala». Madrilerak ekarri dituen filmeen bitartez, bideo-artearen egungo joera nagusiak bildu nahi izan di-

tu. «Zinemak istorioak lantzen baditu, adierazpen poetikoa gauzatzeko komunikabide egokiena da bideoa, zenbait artistarentzat». Frantzian bizi den Francisco Ruiz de Infante espainiarrarentzat, besteak beste. Hagako jaialdian aurkeztu zuen eta Madrileko bilduma osatzen duen «Les choses simples» zintak, fin-tasuna eta hauskortasuna aldarrikatzen baitu irudia eta testuaren bitartez.

Hogeita bost zinten artean egile gutxi dira beren ideiak adierazteko hitzetan oinarritu direnak. Hizkun-

tzak ezar ditzakeen mugak hautsi asmoz eta beren filmeak mundu osoan uler daitezke, hau da, obrak unibertsalizatzeko xedez; edo telebista eta zinemaren baliabideetatik urrun lortu dutelako adierazpidea baztertu dute hitza. Egungo bideo-arte joerek artisten ohizko sentipen eta kezak bildu arren, lanak ikusteko modu berezian baitatza ezberdintasuna.

Teknologia berriak

Horrela, World Wide Video Centren eta egunotan Madrileko Reina Sofia Museoan dauden lanek erakusten duten bezala, konpromezu politiko nabarmenagoa suma daiteke filme askotan. Tibet eta Ipar Irlandaren egoerak agertzen di-

■ Zinemak istorioak lantzen baditu, adierazpen poetikoa gauzatzeko komunikabide egokiena da bideoa» ●

Lars Krinstensen Danimarkako artistak beste zenbait filmeren irudiak erabili zituen «The chair» bideoa egiteko garaian. Aurtengo World Wide Video Festival jaialdian aurkeztu duen lan hau egunotan ikus daiteke Hagako jaialdiaren egoitzan eta Madrileko Reina Sofia Museo Nazionalean.

tuzte, esate baterako, zenbait bideoak, baina dokumental gisa adierazi baino irudi hunkiberak bilduz.

Aurtengo Hagako jaialdian ikusi ahal izan den bezala, *super 8* formatoa bideo-arte artisten ohizko tresna bilakatu da. Tom Van Vlietten aburuz, «*kalitatea eta formatoak eskaintzen dituen aukera estetikoak direla medio erabiltzen dute, baina guzti horretaz gain beste filme batzuetako irudiak erabiltzen dituzte askotan beren bideo lanak egiteko garaian*». World Wide Video Festivalen parte hartu duen Lars Krinstensen Danimarkako artistak, adi-

bidez, zenbait luzemetrairen sekuentzia baliatu zituen «The chair» bideoa osatzeko.

Beste zenbait egilek teknologia berriak dituzte ardatz. Japonian tresna sofisticatuak erabiliz dihardute —Tamoko Take eta Shini Yamamotok horrela egin dituzte beren bideoak—, eta beste zenbaitek lan autografikoak egiten dituzte, beren gorputzean oinarriturik, sexualitatean. Gai ezberdin eta jarduteko modu ugari. Bideo egileen sor-kuntza gaitasunak ez baitu mugarik.

Joxi Goikoetxea

La Casa del Café

— Juan Triunfo, S.A. —
DONOSTIA

EKAINAK

18

■ ANTZERKI TESTU LEHIAKETA

IRUÑEKO Udalaren laguntzaz antolatu du **Nafarroako Antzerki Eskolak** haurrei zuzenduriko 3. Antzerki Testu Lehiaketa. 300.000 pezetako (13.000 libera) saria banatuko du epaimahaiak.

■ BERTSO JAIALDIA ELGOIBARREN

LARUNBATEAN izango da jaialdi bat Elgoibarko San Migel auzunean. Gaueko 10.30etatik aurrera, **Andoni Egaña, Jon Lopategi, Iñaki Murua, Xabier Zeberio** eta **German Meabeasterretxea** bertsolariek, eta **Zabaleta eta Imanol** trikitilariek jardungo dute.

EKAINAK

19

■ ESNAOLAREN MARGOAK ZUMARRAGAN

JOSE Javier Esnaola Urretxuko margolariaren 20 **koadro** ikus daitezke igandera arte Zumarragako Itarte Etxean. Azpeitia, Azkoitia, Urretxu eta Bilbon antolatutako zenbait erakusketatan parte hartu du orain arte Esnaolak.

■ BERANTZAGI DANTZA TALDEA GETXON

EGUERDIKO 12etatik aurrera jardungo du igandean Berantzagi dantza taldeak Romo eta Areetan. Getxoko bi auzune hauetan, zenbait kalejira eta dantza eskainiko ditu egun horretan Berantzagi taldeak.

B E G I B E L A R R I

M U S I K A

Trikitixaren ibilera

INFERNUKO Auspoa elkarteak sortu berri dute Kepa Junkera eta beste hainbat musikari bilbotarrek. Hauen egonezinak bultzatuta, musika irakasteaz gain ekintza ezberdinak antolatzeari ekin diote. Ausartak. Orain arte trikitixaren inguruan arrotz, ezezagun ziren zenbait gauza egiteari ekin zioten lotsarik gabe.

Erakusketa izugarria, bertan XIX. mendearen hasierako trikitixaz hasi eta gaur egungo berrienera arte, hainbat soinu txiki ikusteko aukera izan dugu. Euskal Herri osotik bildutakoez gain, kanpotik Kepak berak ekarritakoak ikusteko aukera paregabea iragan egunotan. Horrez gain, Joseba Tapiak eskaintako hitzaldi bitxia bezain garrantzitsua, edota trikitixaren inguruko azken lanak aurkezteko parada. Junkera bilbotarrak bere azken «Trikitixa al buk» diskoa zekarren besapean, berrikuntzaz beteriko disko berria, ausardiaz betetako kantuak, porrusalda eta trikitixa ingelesez abestuak, musikari pila bat, eta beste

TRIKITIXA BILERA 94. INFERNUKO
AUSPOA, BILBOKO EUSKAL SOINU
ELKARTEA. BILBO.

hamaika ezusteko gehiago.

Ezaguna zaigu dagoeneko Kepa Junkerak gauza berriak eta iraultzaileak egiteko duen kèmena, beste zenbaitzuekin batera, eskusoinuaren inguruan sekulako eraldaketa lortzen ari baita. Aldaketa garaia bizi ditu aspaldi honetan soinu txikiak. Lehen agintariek beldurra zioten, antza denez, trikitixaren inguruko denari;

orain ere askok tradizioan oinarriturik, aldaketari orori mesfidantza erakusten diote. Guk guzti horren berri izan dugu, Bilboko hitzaldi, erakusketa eta abarretan.

Trikimundu horretan sartuago daudenei ere, ikasteko toki apropos bilakatu zitzaizen bilera; izan ere, kanpotik etorritako Raynald Oullet, Serge Desauvay, Totore Chessa eta Mairtin O'Connorrek, Keparekin batera bi egunetako ikastaro arina eman zuten, Europan ohizko den bezala.

Astebururako kantaldiak zeuden iragarrita, eta aurrekariak iradokitakoak ez zuen hutsik egin: inmdar eta berezitasun handiko kontzertuak, soinuari doinu eder guztiak erauziz. Horretara ohituta ditu Kepa Junkerak ikusleak, eta benetan auspoari deabrukeriaz eragin zion, eta amorru biziz. Trikitixak apaindutako azken egunek merezi izan dutela, indar handiko soinu «txikia» dela.

PATXI GAZTELUMENDI

EKAINAK
20

■ MUSIKA KLASIKOA LASER-DISC BIDEZ

KOLDO Mitxelena Kulturuneak zenbait musika klasiko kontzertu eskainiko ditu ekainean zehar *laser-disc* bidez. Arratsaldeko 4etan izango dira emanaldiak, ekainaren 20an **Gustav Mahler**-en lehenengo lau sinfoniak eskainiko ditu Donostiako kultur zentroak, 24ean **Josep Carreras**, **Plácido Domingo** eta **Luciano Pavarotti** opera kantariak elkarrekin egindako kontzertu bat, eta azkenik, **Sergei Sergeievitx Prokofiev**en lehenengo sinfonia, «Suite Romeo y Julieta» entzun ahal izango da ekainaren 27an.

EKAINAK
22

■ POP ART ERAKUSKETA GASTEIZEN

EKAINAREN 22a arte bilduko ditu Gasteizko San Prudencio aretoak *pop art* joera landu zuten hamar egileren berrogeita hamar obra inguru. Andy Warhol, Allen Jones, Erró, Mel Ramos, Andres Cillero, Valerio Adami, Eduardo Sanz, Juan A. Toledo, Equipo Cronica eta **Eduardo Urculo** bizkaitarrak egindako eskultura, margo, litografia, esmalte eta serigrafia lanak, hain zuzen.

50eko hamarkadan sortutako *pop art* mugimenduak artelan bilakatu zituen eguneroko bizitzako hainbat objektu arrunt, eta horretarako zinema, moda, komiki, telebista eta publizitatea baliatu zituen hedabide bezala.

EKAINAK
23

■ ERESI TALDEA LUGARITZ KULTUR ETXEAN

DONOSTIAKO Lugaritz Kultur Etxeak bi kontzertu antolatu ditu heldu den asterako. Ostegunean, Eresi taldeak hainbat pieza klasiko landuko ditu arratsaldeko 8etan, eta bezperan **Antiguako flauta ikasleak** arituko dira.

EKAINAK
25

■ ARGAZKILARI AMERIKARRAK BILBON

ESTATU Batuetako lau argazkilaria eta brasildar batek Madril hiriar buruz dituzten ikuspegiak jasoko ditu Bilboko La Concordia erakustaretoak larunbatera arte. **Leonard Freed**, **Inge Morath**, **Eli Reed**, **Alex Webb** eta **Miguel Rio-Branco** ezagunek egin zituzten argazkiak 1992an.

EKAINAK
26

■ MINTEGIA ARTELEKUN

IAZ burutu zen «Arte bisualen irakaskuntzari buruzko gogoetak» mintegiaren bigarren zatia izango da uztailaren 4etik 8ra arte Artelekun. Ekainaren 25a bitarte izango da zabalik izenematea, eta **Juan Carlos Araña** izango da arduraduna.

Susa
NOBELA

Gasteizko erakuntzaren
aurrekoak dira
Gaz-Pais alkarrean
bileta 105 laborari zuzentzen

BAKEAN UTZI ARTE

ITXARO BORDA

SUSA industrialdea 1-2 Lasarte ☎ 37 15 45

L I B U R U A K

«OTTO PETTE». ANJEL LERTXUNDI. ALBERDANIA.
458 or.

ZALAPARTA eta jakinmin handia sortu du idazle oriotarraren azken eleberriaren argitalpenak. Izan ere, argitaletxeak berak apustu bikaina egin du aurkezpenean liburu honen alde. «Biharko klasiko bat» dela ziurtatu digute eta, alde aurretik hori esateak gehiegikeria badi-

rudi ere, hala kontsideratua izateko osagarri guztiak dituela ematen du. Lan mami-tua hau, esku trebeaz ondua eta denbora luzean prestatua, Erdi-Aroan dago kokaturik eta bi pertsonaren arteko solas sakon eta luzea da, etxalde baten nagusia den Otto Pette eta bertara iritsi den arrotz misteriotua. Lan handia behar izan duen emaitza da eskuarte-

koa, bai narrazio-teknika mailan, bai hizkuntz lanetan... Erdi-Aroan lekuturik sinesgarri egiteko lanean hain zuzen ere. Uda honetako ordu lasaietan patxadaz irakurtzeko liburu gomen-dagarria ■

«BERBA». UZEL. 11. ZENBAKIA.
1994. URTEA. 4 or.

HIZTEGIGINTZA eta eus-

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Hotel Atxaga

NOBELA ikaragarria, ikararen lehen zentzua, kaleratzea lortu du Bernardo Atxagak. Hotelaren giro hertsia bezain itotzalean salbamendurik ez dago, eta hotelean aterbetzen den guzia mada-rikatua da. Hor bizi eta ibiltzen diren pertsonaiak oro negatiboak dira. Trahitze, salatze, kontzientziaren botza-ren baztertze, lagun urkoaren ezeztatze, Atxagak sortu hotela, izan ditake sistema liberalaren metafora egokia, kulpabilitatearen gainean oinarritua.

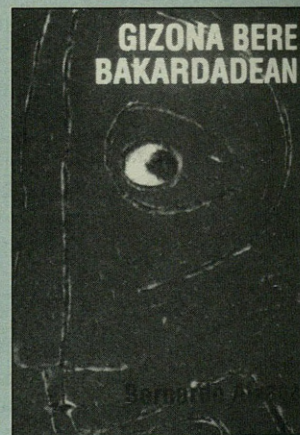
«Gizona bere bakardadean» elaberrian zehar pertsonaiak preseki dira arazo: beren buruei ez diete barkatzen aktibista ohiak izatea, eta agian barkatze ahalmen horren ukatzeak egiten ditu hoteleko jabeak eta bizitza-leak, soraio, gaizto, gaitz, esperantzarik gabe, jendetasunaz ments. Gizonak bai, hoteleko haur bakarra, baina batez ere emazteak —euskal literaturako betiko problema emaztearen tokia eta agerpena dela jakinik— sexorako edo desiraren kilikatze-zeko baizik balio ez duten. Belle eta Greta zakurrak esker edo amodio ge-

hiagorekin tratatuak direla aitor dezakegu.

Kulpabilitatearen inguruko giro horretan, ETako gaurko bi aktibisten gordetzea, nobelaren haria izanagatik, anekdotikoa agertzen da, agian atzerrietako hizkuntzetan ainitz estimatuko den herri honen pundu folkloriko tipikoa. Eta galdatzen ahal dugu, anekdota hau berdinki, zein heinetaraino den sinesgarria. Carlos aktibista ohiak Sabinok erakatsi seguritate konsignak hain ontsa gogoratzen dituelarik. Alta, gune horretan, liburuaren erditsuan, Carlosen eta Joneren arteko solasaldiaren pasarteak arras erakargarria zaigu, liburu-ko hoberena menturaz, Carlosek orduan humanitate apurra beretzen baitu.

Iduriz bururik ez buztanik gabeko bukaera, nobelaren ezaugarri bezala aintzina genezake: Carlosen herio iragarria baztertuz, Pascal ume inoxentearena xurxurlaturik zaigu, eta hemen dago, europear haurrekilako minberatasuna harro dezakeen ozka. Manipulaziotik hurbil.

Historia ez da erraza kondatzeko,

«GIZONA BERE BAKARDADEAN».
BERNARDO ATXAGA. PAMIELA. 349 or.

mila hari iruten dituelako aldi berean idazleak. Atxagak desafio handia eman du, elaberriaren teknika modernoak menperatzen dituela erakutsiz, eta molde batez alfetik omegara irakurtzen den nobela erdietsiz. Azkenean, Euskal Herrian iharduten duen belaunaldi oso baten kondakizuna da, kulpabilitatea haizatzen saiatuz, kontzientzia on berria eskuratzeko indarraren lekuko.

ITXARO BORDA

kara zientzia berrietara egokitze-lanean ari den erakunde honen berripaper irregular samar honek azken alea kaleratu berri du. Bertan, Kepa Altonagak euskara eta «koine zientifikoa» delakoaren arteko harremanak aztertu ditu. Bigarrenik, perraren barietate ezberdinen euskal terminologiaz artikulutxua dakar eta, azkenik, bilduriko bibliografia. Gomendagarria litzateke horrelako argitalpena sendotzea eta, ahal dela, zabalago izatea ■

«GALIZIAKO HISTORIA (FINISTERREKO OROIMENA)». XOSE ESTÉVEZ. ITZULTZAILEA: ANAKI AZKUNE. GAIK. 253 or.

EUSKALDUN solidario eta Euskal Herrian bizi diren galegoentzako liburu honetan, egileak Galiziaren historia berri izatearen kontzientziarekin bat eginez laburbildu nahi du. Atalak: Antzi-

natea, feudalizazioa, Galizia Antzinako Erregimenean, Aro Garaikidea eta nazionalismo galiziarra. Liburu gutxi biltzen dute honek bezala herri baten eguneroko sentipena eta hurbileko historia ■

«HIZKETAN BAZEKIEN KATUA». GIANNI RODARI.
ITZULTZAILEA: JUAN KRUIZ
IGERABIDE. MARRAZKIAK:
GIANNI PEG ETA LORENA
MUNFORTI. EREIN.

BESTE bi ipuinekin batera —«Hartzaren dantza» eta «oi-

haneko jolasak»—, liburuari azalean izena ematen dion ipuina dator aletxo honetan. Bertako protagonista Rufo izeneko katua da, eta Gianni Peg egileari karta ederra idatzi dio ■

«BILBO, 1937». G.L. STEER.
EMAK BAKIA BAITA-PAMIELA.
23 or.

LUXIA saileko argitalpen berria da honakoa, laugarren zenbakia alegia, eta Maria garikano itzultzailea. «The Times» egunkarirako lanean ari zen George Lowter Steer idazlea Bilbora

etorri eta gerra garaian eza-guturiko giroa «Gernikako Arbola» liburuan bildu zuen. Argitalpen berri honetan bilduriko testuak liburu horretako pasarteak dira ■

«JAINKO TXIKIA». AITOR
ARANA. ELKARI 112 or.

IPIUIN luze edo eleberri laburtzat har daitekeen lantxo hau elkarri loturik dauden hamabi zatik osatzen dute. Bertan, jainko handi izateko, mundu berria osatzeko agindua duen Jainko Txiki dugu protagonista ■

D I S K O A K

«KALEJIRA AL-BUK». KEPA JUNKERA. ELKAR.

EZ dago mundu osoan trikitilari hau geldituko duenik! Kaleratu berria da bere azken diskoa, Europako beste diatonikozale batzuekin batera eta dagoeneko hurrengo lana kalean, eta ez nolana hiko gainera. Mikel

Laboa, Mikel Markez, Joseba Tapia, Antxon Latxa, Natxo de Felipe, Gotzone Sestorain eta abar luze bat. Erritmo berriak lantzen ditu Kepak. Interesgarria saio berri hau —etengabe bere erreperitorioa berritzen duen musikari bizkaitarraren proposamena— entzutea ■

«HIPOKRISIARI STOP! BILBO 93-X-30» NEGU GORRIAK. ESAN OZENKI RECORDS.

BILBOKO erakustazokan talde gipuzkoarrak jo zuen kontzertuaren zuzeneko grabazioa da honakoa. Ez da kantu berririk agertzen, euren erreperitorioko laburbil-

duma da, hogeitalau kantuko guztira. Lankide ugari kontzertuan, Mano Negra eta Lin Ton Tauneko kideak eta Fidel Nadal, besteak beste. Beraz, talde honek zuzenean duen indarra dastatu eta sortzen duen entzunmina ase dezakezu oso karpeta txukun eta dotorea duen azken CD honekin ■

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

TEILAK

■ 29 IKERKETA LAN EUSKO IKASKUNTZAK

DATORREN urteetan 645 milioi pezetako (29 milioi libera) aurrekontua baliatuko du Eusko Ikaskuntzak 29 ikerketa lan bultzatzeko. Musika, zientzia sozial eta ekonomikoak, historia, kultur ondarea eta hezkuntza alorrak jorratu nahi ditu erakundeak; talde batzuk martxan daude eta lan guzti honen ondorioz ikertzaile egitura egonkorra sortu nahi du.

■ GASTEIZKO BIDEO JAIALDIA

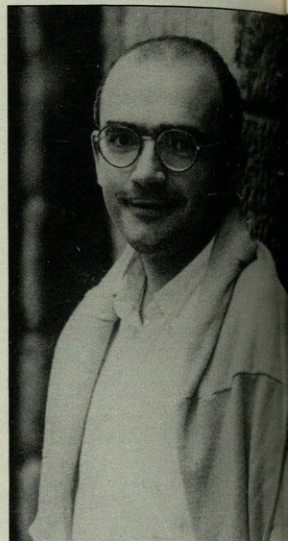
GUZTIRA 160 bideo zintak parte hartuko dute ekainaren 29an hasiko den Gasteizko 9. Musika Bideo Jaialdian. Hauetako 70 Euskal Herrian eginak dira, 16 euskaraz. Aurtengo jaialdiak eskainiko duen berritasun nagusia, 27tik 29ra burutuko den Enpresa Bideo Jaialdia izango da.

■ FUNDAZIOEN LEGE-PROIEKTUA ONARTU DA

HAINBAT alderdik proposatutako alaketak atzera bota ondoren, fundazioen lege-proiektua onartu du Eusko Jaurlaritzako Barne eta Institutio Batzordeak.

■ GETXOKO BLUES JAIALDIA

EKAINAREN 17tik 19ra bitarte burutuko da Getxoko Nazioarteko Blues Jaialdiaren seigarren edizioa. Getxoko Erromo auzunean dagoen Santa Eugenia plazan, musika estilo honen inguruko hainbat joera bilduko dira hiru egunetan zehar. Mercado Negro, Michele McCain Blues Band, Melvin Taylor & The Slack Band eta Joe Louis Walker and The Bosstalkers izango dira aurtengo gonbidatuak.

«Dibertimenduari geiago begiratu behar zaio gauza serioei baino».

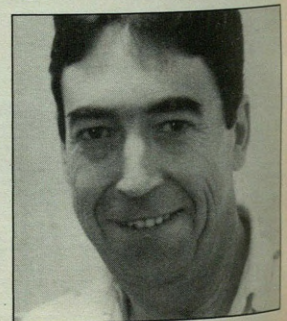
Aitor Arana, idazlea.
Egunkaria, 94-VI-8.

«Merkeagoa da diskoa Londresen grabatzea. Ni aurrekontuagatik joan naiz Londresera».

Txetxo Bengoetxea, kantaria.
Egunkaria, 94-VI-4.

«Hemen, serieak, antzerki obrak, filme batzuk, iragarkiren bat... zerbait aurkitzen duzu, nire kasuan behintzat. Krisian beti egon da mundu hau, baina ez dut uste oraingo egoera okerragoa denik».

Mikel Garmendia, aktorea.
Egin, 94-VI-5.

E R R A N A K E R R A N

TXUTXU - MUTXUKA

JUAN CARLOS PEREZEN DISKO BERRIA UDA ETA GERO

DUELA bi urte inguru plazaratu zuen «Bitacora kaiera»rekin ez du zerikisirik izango Juan Carlos Perezen disko berriak; gitarra, pianoa eta ahotsean oinarrituta grabatuko baitu. Uda eta gero izango da dendetan, eta lan honetaz gain Sorotan Bele eta Hor Konpon taldeen diskoak, Benito Lertxundik iaz plazaratu zuen lanaren bigarren zatia, eta Itoizen lehenengo bi lanak disko konpakto moduan argitaratu nahi ditu Elkar konpainiak.

«Planteatu zitzaiguna ez zen izan aukera publikoa ala pribatua —ofizialki balaxe adierazi bazitzaigun ere—.

Benetan, ikastolen mugimendua desegitea planteatu zitzaigun».

Kerman Hernandez,
Ikastolen Elkarteko kidea.
Egunkaria, 94-VI-4.

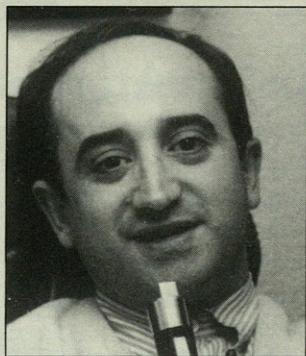
«Ezin dugu txistuaz, trikitiaz edo gure musikaz hitz egin musika orokorrean aztertu gabe. Gure herri honek ez du musika tradizioirik, ez gara musikan punta-puntakoak, musika unibertsalean ez dugu aparteko gauzarik egin».

Xabier Bikandi, «Txistulari»
aldizkariaren zuzendaria.
Deia, 94-VI-5.

«Euskal eskulturaren inguruan izandako boom-arekin aurreko esperientziak baztertzan zituen testuingurua sortu zen».

Txomin Badiola,
eskultorea.
El Diario Vasco, 94-VI-6.

NOR - NORI - NORK

J.I.ANSORENA

txistuan oinarrituko da disko berria egiteko garaian. Aurrekoan bezala, musika tresna hau izango da Jose Inazio Ansorenaren grabaketa berriaren abiapuntua, eta Durangoko Azokan aurkeztuko du IZ konpainiak Txirri, Mirri eta Txiribitonon lan berria eta Bizkar Hezurra laukotearen bigarrenarekin batera ●

T.ALCANTARARI

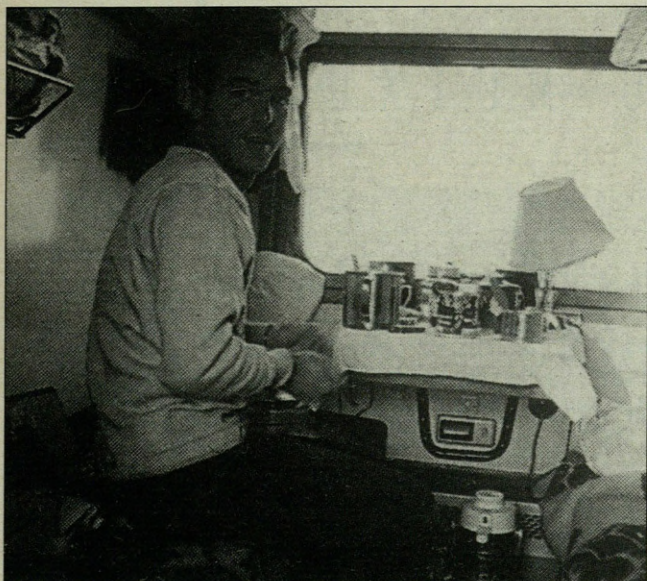
berritu dio kontratua Bilboko Orkestra Sinfonikoak. Horrela, urriaren 6tik datorren urteko ekainaren 2ra arte izango den Bilboko Orkestraren denboraldi berrian jardungo du zuzendari gisa. Guztira, hogeitaz kontzertu egingo ditu orkestrak, eta Euskal Herriko zortzi musikariren bederatzi pieza landuko ditu ●

X.AMURIZAK

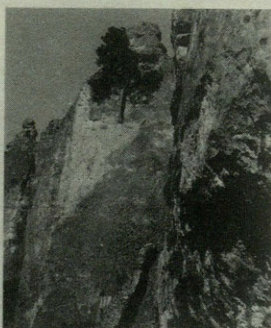
duela hogeitaz urte espetxean zegoela «Bai mundu berria» izenburupean egin zuen itzulpena egokitu eta berrargitaratu du Elkar etxeak. 1932an plazaratu zuen Aldous Huxleyk idazlan originala, eta George Orwellen «1984»rekin batera, geroaldiko gizarteaz asmatzen duen zientzia-fikzio obra nagusizat har daiteke ●

Interrail, zazpi trenbidetan banatuta

HEMEN BERTAN

RUTAS Y PASEOS POR SERRANIA DE CUENCA

Alfonso Monge - Mª Victoria Bocos

Naturguneak ez kaltetzeko zein neurri hartu behar dituzun azaltzen zaizu, besteak beste, liburu honetan.

Mendikate Iberikoan

OPORRAK eta eguraldi ona gainean, jende asko ateratzen da Euskal Herriko mendietatik kanpo. Sua argitalextearen «Rutas y paseos por la Serranía de Cuenca» liburuan Cuencako mendialdea ezagutzeko aukera eskaintzen zaigu. Alfonso Monge eta Maria Victoria Bocosek, Espainiako Mendikate Iberikoan ondoenentarik zainduta dagoen naturgunean egin ditzakegun hamabost ibilbideren gora-beherak azaltzen dizkigute. Ibilbide bakoitza, sarrera, bertara nola heldu, kartografia eta ibiltariarentzat interesgarriak izan daitezkeen beste datu ugari aipatzen dira. Bukaeran, lo egiteko lekuak eta kanpinen zerrenda dauzka.

GAZTEA zara eta udan bidaia handia egiteko gogoaz duzu. Baina bestetik, patrika ere zuloz josia. Miraririk ez dago baina zenbait aukera bai, euren artean interraila, 26 urtetik behera edukiz gero, Europa osoan prezio berezietan trenbidetan banatuta aukera da.

ORAIN arte, txartela hartu (iazkoaren prezioa 44.700 pezetakoa zen, (1.862 libera) eta Europako estatu guztietan ibil zitekeen. Aurtengo apirilaren 1etik aurrera, Europa zazpi eremutan banatuta geratzen da. Honako hauek dira: 1. Erresuma Batua eta Irlanda. 2. Suedia, Norvegia eta Finlandia. 3. Danimarka, Alemania, Suitza eta Austria. 4. Polonia, Txekiar Errepublikak. Eslo-

vakia, Hungaria, Kroazia, Bulgaria eta Errumania. 5. Frantzia, Belgika, Holanda eta Luxenburg. 6. Espainia, Portugal eta Marokko. 7. Italia, Eslovenia, Brindisi eta Patras eta, Grezia eta Turkia arterko itsas zerbitzuak.

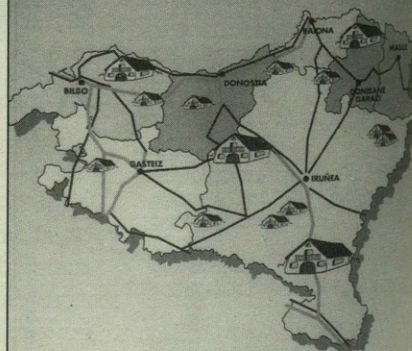
ZONA baterako txartelak (15 egun) 32.000 pezeta balio ditu. Bi zonatarakoak (30 egun) 38.750 pezeta. Hiru zonatan zehar ibili gura baduzu (30 egun) 43.400 pezeta eta, azkenik, guztietan ibiltzeko (30 egun) 48.000 pezeta. Bi salbuespen daude: 2. zonak 29.450 pezeta balio ditu eta 6.ak 27.125 pezeta. Adibidez, Eskandinaviarako txartela bakarrik hartuz gero, bertara heldu arteko txartelak erdi prezioan ateratzen dira ■

HOR KANPOAN

Aterbea bilatzen

EUSKO Jaurlaritzako Gazteria eta Gizarte Ekin-tzarako Zuzendaritzak Euskal Herriako zazpi herrialdeetan sakabanatuak dauden 150etik gora aterbe, udaleku zein erresidentzia biltzen dituen «Etxez etxe Euskal Herrian» gidaliburua kaleratu berri du. Bertan, aterbea eskaintzen duten etxe desberdinen izena, kokapena eta bertaratzeko baldintzen berri ematen zaizu ■

ETXEZ ETXE EUSKAL HERRIAN

Aterbe bakoitzaren telefono zenbakia, baldintza eta ezaugarriak eta garraio publiko zein pribatuaren bidez nola bertaratu argitzen du liburuak.

MOKO FINA

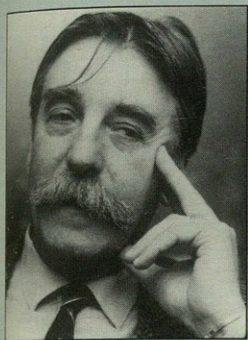
● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

BOST IZARRETIK GORA

HURA OTORDUA!

JUAN ANTONIO
URBELTZ

Dantza zuzendaria

Jatea errito

Janaria ez da txantxa berretzat, benetako erritoa baizik. Eta nafar erriberar amak badu eraginik horretan. Amak, Garizuman, ajoarrieroak egiten zituen —patata eta piperez lagunduriko bakailao koipetsu gogoangarria hura—; San Jose egunean, berriz, bildotsa; Gabonetan, azkenik, itsasaldeko uhinak eta bixigua nahasten zizkien seme-alaba gosetuei. Eta horrela joaten ziren orduko otorduak, ia errito bihurturik. Jateak, hone-la, esanahi berezia hartu du Juan Antoniorentzat: Pio Barojak zioen barrualdeko janari iberikoa itsasaldeko txibi, legatza, angula eta kokotxeekin nahastea da alderdietako bat; Erriberako ardo gorria eta sagardoa elkarrekin uztartzea. Baina mahai gaineko jakiek behar dute beste zerbait ere mahai inguruan: lagunartea, familia, solasaldia. Horiek ezean angulek ere zapore tristea ei dute. Erritoa, dudarik gabe.

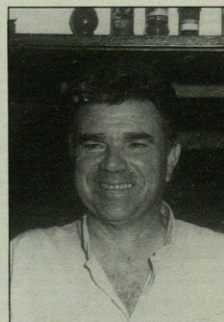
Zubizarretaren ahoaren atea irekitzeko bazkaria

ANDONI Zubizarretarentzat ez da nolanahikoa EEBBetan jada martxan den Munduko Futbol Txapelketa. Azken urteetan berea izan den taldeak jakinarazi du jada ez duela nahi bere lerroetan datorren denboraldirako. Beste lekuren baten bila hasi beharko du, beraz, eta aukera polita du Estatu Batuetan bere balioa erakusteko eta lan proposamen berriak jasotzeko.

Horregatik, eta ahalik eta paper onena joka dezan, bere onerako, olagarro zopa batekin hasiko den bazkaria proposatzen diot. Olagarroaren zortzi hankak lege aritu daitezen bere beso luzeak.

Bigarren platera, txile jalapearekin lagundutako erbi *ci-vet-a* izango da. Piper mexikarren bizitasun eta pikanteak erbiaren bizkortasun eta arintasuna osa dezan. Geldialdi bikainak egiteko motibazio ona haxe.

Postre bezala, kafe sorbete bat aterako nioke, lo har ez dezan zutoin azpian. Zer okerrago atezain batentzako, aurkakoak erdi lotan harrapatzea baino. Horregatik, eta ardo gustukoa dudan arren, alkoholik ez nioke emango otordu honetan. Gehienez, Vichyko ura gomendatuko nioke. Eta guzti hau jan eta edan ondoren, futbol zelaira, bere benetako balioa erakutsi dezan. Zorte on, Andoni! ■

JUAN

JOXE

LAPITZ

Futbol talde berri batek bere zerbitzuak eskatzeko, lan ona egin beharko du Zubizarretak EEBBetako Munduko Futbol Txapelketan.

SABEL GOXO

Oliba entsalada

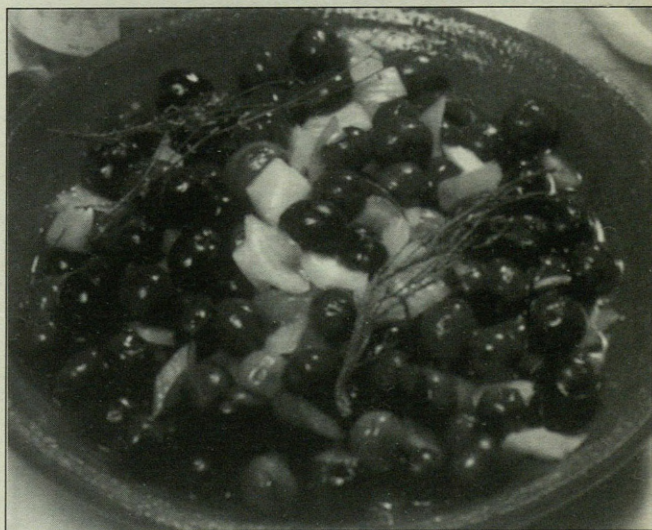
OSAGAIK

SEI LAGUNENTZAT

*Kilo bat oliba beltz handi ●
250 gr tipulin ● olio ●
ozpina ● gatza ● piperrauts
bizia ● hauts egindako
oreganoa ● baratxuri
pikatua*

PRESTATZEKO ERA

OLIBAK gustukoak baldin badituzu, jakin ezazu beste gehigarririk gabe ere presta ditzakezula. Honen adibide duzu aste honetako gure proposamena. Ur hotzetan garbitu itzazu olibak. Kontu handiz lehortu, eta lurrezko ontzi batetan jarri. Aldez aurretik garbitu eta zatitutako tipulinak gehitu, eta olio, piperrautsa eta gatza zeure nahiaren arabera ge-

hitu. Ongi nahastu guztia. Ondoren, oregano eta baratxuriak zipriztindu ontzia. Ongi bateratu osagai guztiak, eta ordubetez utzi platera zerbitu ondoren. Garai onenean zara mota honetako plater bat prestatzeko ■

Oliba beltzak erabili behar dituzu entsalada hau prestatzeko. Garai onenean zaude zapore onekoak erosteko.

BATA-ZURIA ERANTZITA

JOXERRA AIZPURUA

ZETIAZ-Elhuyar-eko kidea

ARGIA elektronikoa?

ARGIA astero merkatura-tzen den aldizkaria du. Etxeko butakan gau aldean eseritzen naizenean, ARGIA gustora irakurtzen dudala aitortu behar dut. Izenbu-ruak, argazkiak eta letra gutxiko berriak dira lehen begirada batean ikusten di-tudanak.

Honaino dugu ARGIAren gozatzeko alderdia. Baina, gai konkritu bati buru argitaratutako informazioa behar dudanean, gauza ez da hain erraza izaten eta egoera dexente aldatzen da.

Egun, EEBBetan, Erresu-ma Batuan eta Alemanian ari dira aldizkari elektroni-ko deritzonaren oinarriak eta funtzionamenduak ze-hazten. Nik ikuskatu izan dudanez, hasieran dagoen alorra da, baina jada segitu beharreko bidea, informa-zio-mailan besterik ez bada ere, dela uste dut.

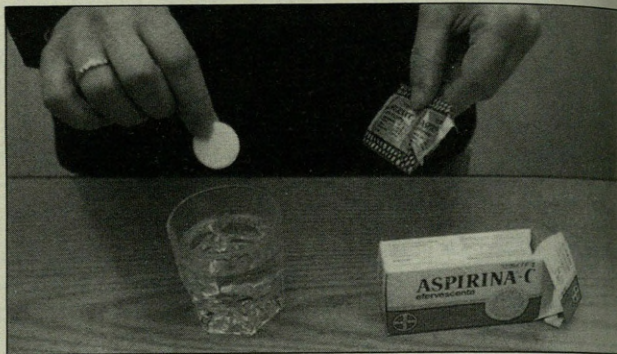
Aldizkari elektronikoe-tan aldirotasuna desager-tzen da; aldizkaria beti pre-sente dago. Horrela gai bati

buruzko informazioa eten-gabe eguneratzen joan dai-teke eta kontsultak noizna-hi egin daitezke. Adibidez, igaro berri diren Europako hauteskundeei buruz, in-formazioa ez da zertan kol-pe batez osatu behar. Egun bakoitzean kandidato edo partido politikoek esanda-koa pilatzen joan daiteke ordenadorean, ondoren hauteskundeetako emai-tzak sartu eta azkenik emaitzen ondoko iritziak ere erants daitezke. Beraz, bukaeran dossier oso bat izango dugu, baina kon-tsultak egunez egun egite-rik izango dugu. Honez gain, hipertestua erabiltzen badugu, kontzeptu batekin erlazonaturiko artikuluguztiak ikusterik izango dugu.

Artikulu jakin batean da-tu estatistikoak erabiltzen badira, sistemak automati-koki grafikoak sortzeko ahalmena izango duenez, datuen esannahia begiratu batez ulertuko dugu grafi-koei behatuz. Ezaugarri gehiago badago, baina nola arraio kontsulta daiteke al-dizkari elektronikoa?

Horretarako biderik egokiena sare telematikoe-tan datza. Etxean edo lan-tegian dugun ordenadoreari modema jarritz ARGIAren ordenadore zentralera konektatuko eta behar den informazioa kontsultatuko genuke... eta ez ahaztu Euskal Komunitate Auto-nomoan zuntz optikoa las-ter baino lehen izango du-gula. Beraz, ARGIAko la-gunok erne bide berri hauen aurrean ez daude hain urruti eta!

Aspirina, botika zaharra konponbide berria

Aspirinak, burukominak kentzeaz gain, bihotzekoak ere ken ditzake.

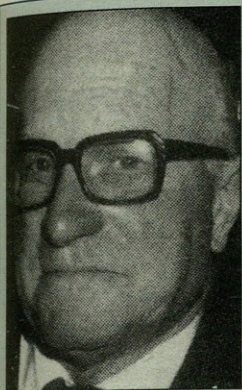
DUELA hamaika urte zenbait ikerketek aspirinak biho-tzekoak izateko arriskua gutxitu zezakeela kaleratu zuten. Orain jada aspirinak arlo honetan dituen aban-tailak baieztatu dira, eta egunean aspirina erdi bat hartzeak % 25 gutxitu deza-ke bihotzekoa izateko arris-kua horrelako arazoren bat izan dutenen edo hauek izateko joera dutenen artean. Aspirinak arterietan tron-boak osatzea galerazten du.

Baina ez da hau aspirinak senda dezakeen gaitz baka-rra. Berezko abortoak behin baino gehiagotan jasaten di-tuzten emakumeen artean % 15 edo 20 birus baten on-dorio izaten dira. Birus ho-

nen aurka joateko, alde-z aurretik antzematen bada, aspirina kopuru txikitari hartuz erabiltzen da. Hala ere, bi kasu hauetan lehenik sendagileari galdetzea ezin-bestekoa da, hainbat per-sonak ez baitutuzte aspi-rinak ongi onartzen.

BESTETIK, EEBBetan HIE-Saren birusa eroan baino garatu ez dutenen artean aspirinekin tratamenduak egiten ari dira, gaitza geldia-razteko gai den jakiteko. Azkenik, heste lodiko min-biziaren aurka ere izan de-zakeen balioa aztertzen ari dira orain. Hala ere, bi gaitz hauen aurka zer egin deza-keen frogatzeko dago oraindik ■

Agur, Bich

GAURKOAN, askakizun bat proposatzea otu zai-gu. Pertsonaia garrantzi-tsu bat da, eta bere izena Marcel Bich da. Baroia, Historiara pasatu zen 1953an bere abizebari-cha kendu eta idazketa eraldatzagatik. Ez al duzu asmatu oraindik? Hartzazu boligrafoa eta papera. Ezta horrela ere? Amore emango dugu, beraz. Tinta fabrika txiki baten jabea zen Bich baroiak Bic Cristal boligrafoa asmatu zuen duela 41 urte. Luma estilografikoa atzean utzi zuen erabat 3 kilometrotako idazketa ahalbidetzen duen askakizunarekin, eta egun 15 milioi Bic saltzen dira eguneko mundu osoan. Parisen hil da baroi askmatzailea, 79 urterekin. Boligrafoa asmatzeagatik ezaguna eta aberatsa egin zenak, ordea, beste askakizun batzuk ere merkaturatu zituen. Nahikoa ez zuen nonbait lehenarekin; birkargatu ezin den txiskeroa eta behin bakarrik erabil dimatekeen bizarra mozteko makinatxoa ere bere burutazioen emaitzak dira

Marmola edozein erataraz garbituta ere, garbikari hondarrak kendu eta ongi lehortu behar duzu egoera kaltetu ez dadin.

Marmolaren dirdira

ETXEKO txoko askotara heldu da marmola. Sukaldean ez bada, komunean sar dezakezu. Edota edozein altzariren osagarri legez ere sar dezakezu zure txokotxora. Baina marmola, beste gauza guztiak bezalaxe, zaindu egin behar da, eta hona hemen sarritan izaten dituen zikinkeria aztarnak kentzeko aholkuak.

FRUTA, kafe, edari zein nikotina mantxak, amoniako tanta batzuekin nahastutako lixibaz garbi ditzakezu. Igurtzi ongi marmola, mantxa desagertu arte, baina berehala urez kendu garbikari aztarnak.

Tinta baldin bada marmola zikindu dizuna, beste formula bat erabili behar duzu.

Ur oxigenatua amoniako izpi batekin nahastu, zapi baten bitartez zabaldu marmol azalean, eta beste zapi batekin lehortu, leun, distira aterata arte azkenean.

KOIKE arrastoentzat, onena gasolina da. Hala ere, sukaldean baldin badago garbitu nahi duzun marmola, suarekin kontu handiz ibili.

Inolako orbain berezirik

gabe, eta aldiro garbitu arren, marmola horitzen joan dela ikusten baldin baduzu, gatzitutako limoi urez igurtzi. Ondoren, garbitu eta lehortu.

Herdoilez zikindu baldin

bazizu marmola, edozein drogeriatan topa dezakezun azido oxalikoz igurtzi eta berria legez geratuko zaizu. Hain garestia den materialak zainketa hauek eta gehiago merezi ditu ■

GURE PRINTZPIOEKIKO LEIAL

PROFESIONALITASUNA, ESPERIENTZIA ETA ARRETA.

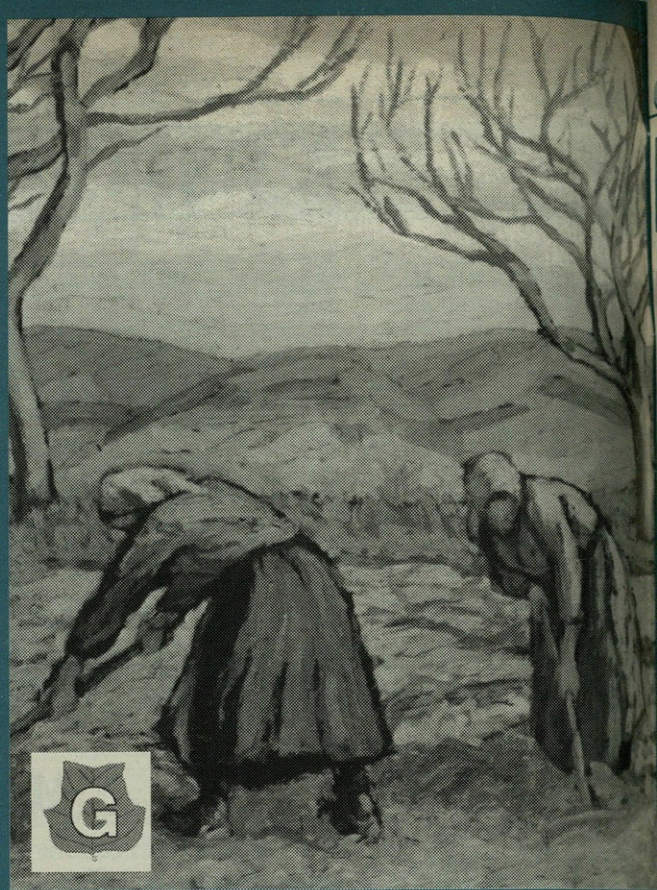

ZAIN GAITUZU

10² URTEURRENA

TALLERES OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Gipuzkoa)
Erakusketa **ARRASATEN**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIako kontzesionaria
OPEL BANATZAILE OFICIALAK. ESPERIENTZIAGATIK ONENAK.

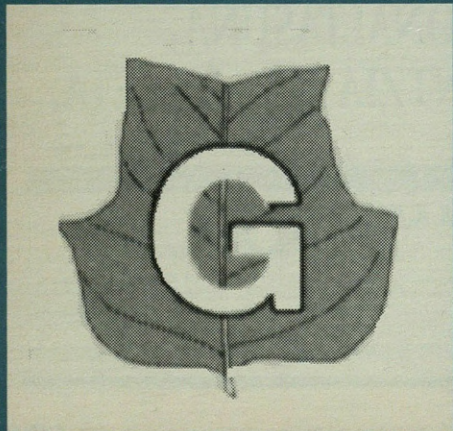

NATURA ETA ABENTURA BIDAIA ZIENTIFIKOETAN

Orinocoko oihanaren liluragarritasun basatia, herri berriak, Natura oparoa, kontakizun erna-
garriak eta argazki sarmantak, Humboldt zientzilariaren eskutik. Baita Hegoafrikako herrien
aurkikuntza XIX. mendean, Niloko iturburuaren bilaketa, esklabuen trafikoa eta Zanze-
ibaiaren esplorazioa, beste askorekin batera, Livingstonneren eskutik, argazki ezin ederrekin.

GALIZIAKO HISTORIA

Erritual animista-panteistak, senidetasun eta heriotza, kastroetako kultura, bretoien ekarpena,
Compostela eta Portugalen sorrera, Irmandade Iraultza, nekazal mundua, kaparetasun eta
foruen iraupena, eliza eta kazikeen eragina, emigrazioa, frankismoa, nazionalismoaren sorre-
ra, hizkuntzaren borroka, eta beste gai gehiago euskaldun solidario den Xosé Estévez gali-
ziarraren eskutik.

*Bi liburu berri, 230 orrialde, 1.350 pzta (1.200 pzta
harpidedunentzat)*

KALEAN JADANIK!!!

GAIK ARGITALDARIA

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

«Bakerok dejadatxo bat egin buruz eta Guerrerok sartutako gola ikusi nahiko nuke».

Mikel Olazabal: «ETBn kirol asko ematen dugu, baina saturatu gabe»

Munduko Futbol Txapelketa, Wimbledon-eko Tenis Txapelketa, Frantziako Tourra, Adiskidetasun Jokoak, arraun denboraldia, Munduko Pilota Txapelketa... Urez beharrean kirolaz blai datorkigu udaldia ETBn. Kirola gustuko ez dutenek, telebista ikustea ez den beste zerbait egin ahal izango dute, baina Mikel Olazabalek ez. ETBko kirol arduradun izatearen desabontailak...

emateak. Kirol asko ematen da, baina saturatu gabe.

A. Nola hartuko duzue Munduko Futbol Txapelketa?

M.O. Espainiako selekzioak euskaldunak, asko direla gainera, jokalariei zein talde teknikoan, interesatzen zaizkigu. Euren jarraipena egingo dugu. Baita Boliviako selekzioarena ere, bertan beste euskaldun bat baitago, Xabier Azkargorta. Iparmerikarren futbol ikuspegia ere adierazi nahi dugu.

A. Zein talde da zure faberitza?

M.O. Alde batetik, Brasil ikusten dut, baina Cameru-

nek irabaziko balu ez nintzateke goibelduko. Europarren artean, Italia eta Alemania ikusten ditut ondoen.

A. Guerrero ala Bakeroren gol bat nabiago?

M.O. Bakerok dejadatxo bat egin buruz eta Guerrerok sartutakoa. Biak oso gogoko ditut. Goi mailakoak dira.

A. EEBBetako Mundiala edo Athleticeko hauteskundeak?

M.O. Mundualari buruz egingo dugun lana jendeak ez du hain estu aztertuko. Athletici buruz egin duguna ona eta zehatza izan dela uste dut, baina kanpokoari buruz ez da hain zorrotz aritzen.

A. Kirolari frustratua den kazetaria al zara?

M.O. Kirol kazetari guztiak horrela garela diote. Egia esan, azken bolada honetan gutxi eago. Garai batean bai, korrika eta bizikletan ibiltzen nintzen.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Ipuin antzeko... marrazki bizidunak

Mamu harrapakariak», «Ñimiñoak», «Dragoi Bola»... marrazki bizidunak, haurrentzako programazioaren adierazgarria. Garaiaren ohizko errelatoek betetzen zuten lekua ikusentzunezko gaurko kulturaren marrazki bizidunek bete dezaketela, pentsa daiteke. Hala ere, nahiz eta gaiak, pertsonaiak —informazioa— antzekoak izan, telebistak joera propio erakusten du halako kontakizunak tratatzerakoan.

Bettelheim-ek, haurren mundu fantastikoa narraitzen duten kontakizunak berezitate ipuin, alegia eta mitoak aipatzen ditu. Mitoak, bakarreko gertakizuna kondatzen duen bitartean —umeari gerta ezin dakioketena—, ipuinak eguneroko eran aurkezten du. Maitagarri-ipuina fantasiazko bideak proposatzen ditu, eta sinbolikoan, haurtzaroko gatazkei aurre egiteko, irtenbide zoriontsuak aukeran eskainiz. Alegietan, bestalde, irtenbide horiek konpromezu moralak dute, esanahia eta ondorioa age-rian gertatzen direlarik, esplizitoki, jokabide estua utziz umearen irudimenerako.

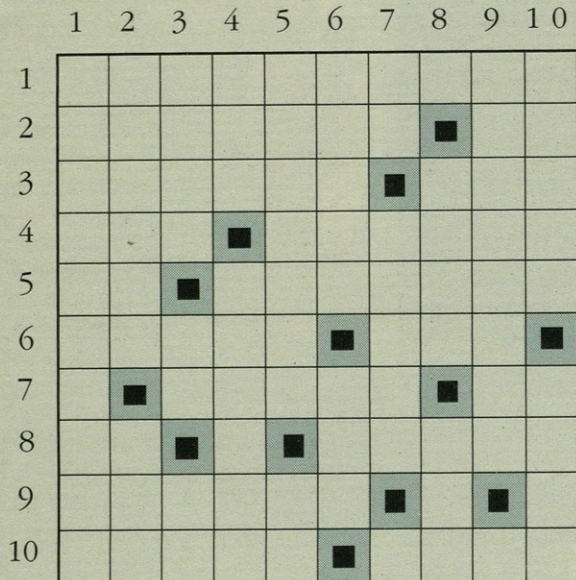
Marrazki diseinagileek nahastan bide dute erakustea eta seinaltzea zer den, proposatzea eta modelatzea. Egungo marrazki bizidunak ikusita ugari dira alegiakeriak eta mitoak, haurrak goitik behera begiratzen dituztela, begiz begi egin beharrean.

ENEKO LORENTE

AMAGIOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Ahultasun, geldotasun. 2.- Oldarrak. Jainko egyptiarra. 3.- Unatu. Bururatu. 4.- Hari, du. Kupelak. 5.- Indioaren sinbolo kimikoa. Arauera. 6.- Sustraia. Guztiz. 7.- Lehenengoa. Motel. Zilarraren sinbolo kimikoa. 8.- Musika nota. Iodoaren sinbolo kimikoa. Metal mota. 9.- Sabelaldeko barne organoa. Bokala. Röntgenen sinbolo kimikoa. 10.- Mendiko atea. Kolore argi.

GOITIK BEHERA: 1.- Mendigoizalea. 2.- Animalia adarduna. Argi, hitz elkarketan. 3.- Kausa partikula. 999. Alderantziz, ez eme. 4.- Nafarroako herria eta urtegia. Nebak. 5.- Lotzeko erak. Kasik. 6.- Taupada. Barazki mota. 7.- Nor, pluralean. Italiako hiria. Azkenekoa. 8.- Sufrearen sinbolo kimikoa. ... egin, agur egin. Naizen hau. 9.- Sasoiak. Kontsonantea. 10.- Nau. Ogi.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Adokinak
Eskuratu
Irakurle
Zapaburu

7 letra

Arakatu
Edonora
Ikarati
Lorpena

4 letra

Abar
Aita
Asea
Bart
Bota
Edan
Eroa
Etzi
Ezin
Idin
Inor
Irun

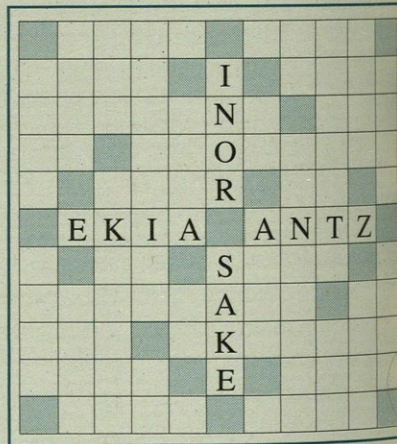
Katu
Leka
Leun
Meak
Mutu
Neke
Olde
Orea
Otua
Sake
Siam
Soka

3 letra

Aia
AEK
Ote
Ter

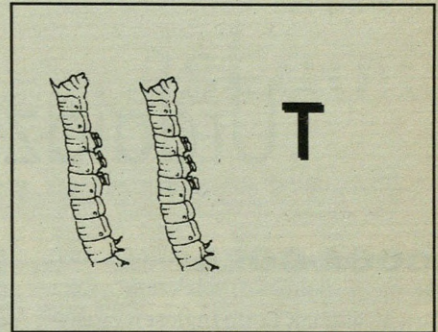
2 letra

Ak
Ar
Da
Oz
Ri
Ro
Si
Ut

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, lapurtar idazle eta kazetari baten izena ageriko zaizu.

—Hieroglifikoa—

ZUEK OSO ONGI ...

Aurreko asteko soluzioak

KARMELO
ETXEGARAI

Gurutzegrama

● G ● G ● A ●
S O L A I R U
T X I R R I N D U L A
● O R E A ● B E L A R
E R A ● D E I ● E R ●
● I ● G A N D U A ● G
A M A ● R ● E Z K I A
● A D A R R A K ● K I
O L I B A K ● I S U N
● O N A K ● L A U R A

EZKER ESKUIN 1. Ezkongatik. 2. Maitea. Rio. 3. Am. Sukarri. 4. Kaio. Ora. T. 5. Ukoak. Atea. 6. Me. Kamustu. 7. Eta. Koa. A. 8. Zatia. EIE. 9. Krak. Egona. 10. Oilar. Iala.
GOTIK BEHERA 1. Emakumezko. 2. Zamaketari. 3. Ki. Io. Atal. 4. Otoak. IKA. 5. Neu. Kaka. R. 6. Gako. Mo. E. 7. A. Arautegi. 8. Irratsaioa. 9. AIR. Ei. Eni. 10. Koitua. Aa.

Hieroglifikoa: Kalte handiak Kate hitzak

Bosteko ttiptiak

A 1. Udalar. 2. Achuna. 3. Ilundu.
4. Andia. 5. Aranzak.
B 1. Elbete. 2. Barri. 3. Gerrak.
4. Traña. 5. Zeukan.

LEGE B I P I
B E T A A G A Z I
O K A R A N A T A R
T A A H O Z K E R A
A I B I A A N K
E K I A A N T Z
A A A E I T E A
S A R K O R R A Z L
I R A U B E L D U A
A I T A I D A K I
N I R E D I R A

BOSTEKO TTIPIAK

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

- Gipuzkoako herria
- Ehun mehe
- Janzki
- Ospe
- Bakterio mota

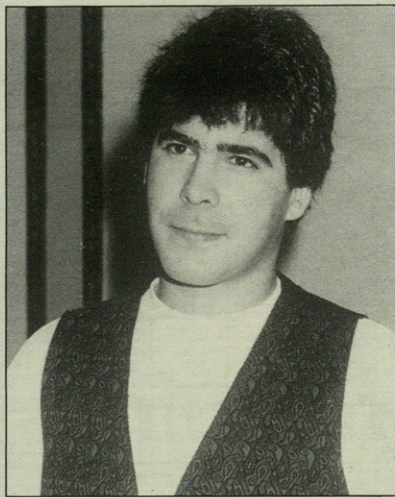
	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Urdaiazpikoa lagun dudala

COCA-COLA edango dute, jakina, Espainiako selekzioko jokalariek; jantziak Corte Inglesen erosiko dituzte eta Seat eder batez ibiliko dira batetik bestera. Eta abar. Letra larritz idatzi behar izaten diren Mundu Txapelketa eta antzekoei 'mundial' esaten diegu erdal kutsu edo batek daki zeren eraginez. Mundiala esaten diote, antolatzaile eta kudeatzaileek, inolako kutsu sintaktiko-morfologikorik gabe, guztion bizkar egingo duten negoziari.

Horixe baita, beste ezeren gaintik, Mundu Txapelketa, negozio izugarria. EEBBetan aurtan egingo denak gordintasun osoz erakusten du: estatubatuarrei futbola ez zaie gustatzen eta piperrautsik ere interesatzen —Menotti zaharrak dio estatubatuarrek ez dakitela zango eta oinak erabiliz egiten den inolako kirolik apreziatzen, ezta jakingo ere—. Inkesta baten arabera, EEBBetan bostetik batetik baina ez daki txapelketa bertan jokatuko dela.

NEGOZIOA, beraz, handia —zergatik izango ote norberarenak inoiz ez direla izaten negozio handiak, eta bai besteenak—. Ikuskizuna ere, *vouyer* soil ez adituaren aldetik ari naiz, handia, jendetza itzela eta dirutza itzelagoaz egin litekeena. Al-

M I K E L E L O R Z A
ARGIAko kidea

deko eta batez ere aurkako kritikak onartzen dituzten ikuspegiak horra artekoak.

Sentimendua, grina, pasioa. Emaiztetan diru huts den txapelketak duen hirugarren osagarri 'haragizkoa'. Egunean hiru partidu ikusi soilik ez, 'bizitzeko' beharrezkoa. Kirola huts eta hotzean ikusteko asmoz ez hurbildu futbolera, are gutxiago goien gradoa den Mundu Txapelketara. Nahiz eta emaitzari egundoko garrantzia ez eman, alde bat aukeratu behar da partidu bat ikustean. Jokalari batzuk miretsi eta beste batzuek kristorenak eta bi esan. Inoren alde ez dagoenak arbitroaren zaletu bukatzen du, eta hori desgrazia da.

FUTBOLA entenditzeko pasioa behar da, urduritasuna. Eta horri laguntzen dizkioten beste osagarriak: urdaiazpiko ederra, ardo botila,

apustuak onartuko dizkigun lagunak... Tankera horretan emango dut, festetako salbuespena tarteko, hurrengo hilabetea. Norgehiagoka oro norbaiten alde zaletuz, gol guztiak zinez sentituz. Gainontzean hobe hondartza edo mendia aukeratzea. Sinesten zaila da, baina horrela begiratura laugarren osagarria ere badu: ikuskizuna. Ederra izan daiteke futbola.

Besterik ere bada aurtan. Espainia. Frantzia modurik txoroenean bazter geratuta, bihotzeko bentrikulu bien arteko lehia. Gorria Espainiako selekzioaren porrotaren irrikan, *«horiek ez dituk gureak», «ederra ematen diutek, pentsa irabaziz gero»* eta antzekoetan. Bentrikulu urdinak umetandik mamitu eta edoskitako tirainari leial: euskal herritarrez josia taldea, gure hurbilekoena... Ona duen bezalaxe, horixe ere baitu txarra. Kirol kultura espainola *foie* ederra emango duen ahateari bezala sartu didate, imutua ahoan jarri eta eskukadaka. Barka iezadazue, baina bentrikulu urdina nagusituko zait, gero jasan beharrekoeh ohardun. Gol=aberria=*España, una, grande y libre* ekuazioa maite duten 'animalia' asko daudela jakitun. Zein da, baina, benetan gutarra? Aurrean izango dudana urdaiazpikoa. Gutarra, eta bakarra.

ekaineko

irlak

Mallorca

Irteerak Bilbo eta Gasteiztik
Astelohen, astearte eta ostegunero

	ASTE 1	2 ASTE
Hotela 2 * OG	30.400	44.200
Hotela 3 * OG	34.000	51.900

Lanzarote

Irteerak Bilbo eta Gasteiztik
Astelohen eta asteartero

	ASTE 1	2 ASTE
Apartam. ** LS	35.700	39.800
Apartam. *** LS	37.500	43.000
Aparthot. *** OE	52.000	72.700

Tenerife

Irteerak Bilbo eta Gasteiztik
Astelohen, astearte eta ostegunero

	ASTE 1	2 ASTE
Apart. ** LG	41.900	51.300
Apart. ** OG	49.500	66.200

Lanzarote + Tenerife

Irteerak Bilbo eta Gasteiztik
Astelohen eta asteartero

Apart. ** + Apart. **	LS + LG	46.900
Apart. *** + Apart. **	LS + LG	48.600

Barne ditu: Hegazkinean joanetorria+garraioak+
hautatutako modalitatean egotea+asegurua+giden laguntza.

OG: Otordu Guztiekin LS: Logela Soilik OE: Otorduen Erdia LG: Logela eta Gosaria

- TEP Bidaiak Sabino Arana, 51 Bilbo
- TEP Bidaiak Hurtado de Amezaga, 7 Bilbo
- TEP Bidaiak La Bondad, 1 Barakaldo
- TEP Bidaiak San Fermin, 59 Iruñea
- TEP Bidaiak San Marcial, 1 Donostia
- TEP Bidaiak Urbietta, 59 Donostia
- TEP Bidaiak Manuel Iradier, 9 Gasteiz

eskaintzak

nazioartekoak

Brasil

Irteerak ostegunero

Salvador De Bahía, 9 egun		
Hotel Do Farol	LG	59.000
Hotel Da Barra		
Salvador • Rio De Janeiro, 9 egun		99.000

Thailandia

Irteerak asteartero

Bangkok, 9 egun		75.900
Bangkok • Urrezko Triangelua •		
Phuket, 16 egun		199.500

Kuba

Irteerak asteartero

Varadero, 9 egun		74.900
------------------	--	--------

Cancun

Irteerak asteartero

9 egun		79.900
--------	--	--------

Errepublika Dominikarra

Irteerak asteartero

Sosua		68.900
Playa Dorada	9 egun	99.900

erreserbetarako
telefonoak

Bilbo	444 24 89
Barakaldo	438 64 09
Iruñea	15 16 61
Donostia	46 16 08
Gasteiz	23 07 26

The logo for ETB 1, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in white inside a blue rectangle, followed by a large stylized number '1' in blue and yellow.The logo for ETB 2, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in black inside a blue rectangle, followed by a large stylized number '2' in blue and yellow.The logo for ETB 2, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in black inside a blue rectangle, followed by a large stylized number '2' in blue and yellow.

Uhin Berria.
Irudi Berria.